

UNDERSØKELSENE I NORMANNSVIKA

MELKØVAPROSJEKTET KULTURHISTORISKE REGISTRERINGER OG UTGRAVNINGER 2001 OG 2002
DEL 1: NORMANNSVIKA

Anders Hesjedal, Morten Ramstad og Anja Roth Niemi

INNLEDNING	20
KULTURMINNER I NIVÅ 1 I NORMANNSVIKA	23
Ts11401 - Tuft 1	27
Ts11402 - Anlegg 8, struktur 3, 4, og 9.	36
Ts11403 - Tuft 2	40
Ts11405 - Tuft 3	49
Ts11404 - Tuft 11	53
Ts11406 - Tuft 8	56
KULTURMINNER I NIVÅ 2 I NORMANNSVIKA	63
Ts11407 - Tuft 4 og området rundt	64
Ts11408- Aktivitetsområde 5	70
Ts11409 - Tuft 6	72
Ts11412 - Tuft 14	76
Ts11413 - Tuft 15	81
KULTURMINNER I NIVÅ 3 I NORMANNSVIKA	87
Ts11411 – Tuft 7	88
Ts11410 – Tuft 10	94
Ts11414 – Tuft 9	97
SJAKTA MELLOM NORMANNSVIKA OG KILDEN	101
OPPSUMMERING	103

Fig. 1.1 Oversiktsbilde over Normannsvika 2001. Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Feltarbeidets varighet

De arkeologiske utgravningene i Normannsvika ble gjennomført fra 18. juni til 14. oktober 2001. I 2002 ble det her kun utført mindre etterundersøkelser som primært bestod av registreringer og overvåkning av flaten som ble eksponert under det innledende anleggsarbeidet.

Topografi

I 2001 var Normannsvika preget av en stor myr. Tuffefeltet befant seg i skråningen fra myra og opp til toppen av tapesvollen (fig. 1.1 og 1.2). Fra myra steg terrenget nordover opp til en markert tapesvoll. Toppen av vollen utgjorde en flate, bak denne steg terrenget videre opp mot Ravneberget. Vegetasjonen besto av lyng, gress og multe. Med en høyere vannstand har Normannsvika vært en sørvestvendt vid bukt avgrenset av bergrygger på hver side. I steinalderen har bukta vært godt skjermet mot vinder fra nord og vest. Det har trolig vært relativt gode havneforhold, men det åpne landskapet mot vest har nok tidvis ført til kraftige dønninger.

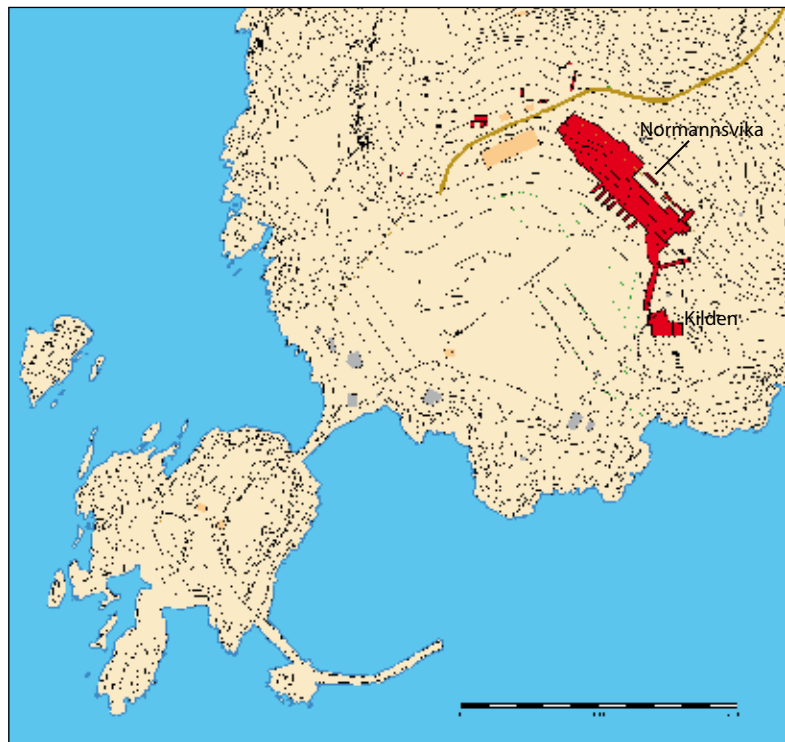

Fig. 1.2 Kart over Normannsvika. Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.3 Normannsvika mot nordvest, med brakkeriggen. Foto: Melkøya-prosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Moderne forstyrrelser

Myra er drenert og var brukt som innmark da gården i Normannsvika var i drift. Det viste seg under utgravning at det relativt nylig var anlagt to grøfter i øst-vest retning tvers gjennom tuffefeltet i Normannsvika. Under andre verdenskrig etablerte tyskerne en militærforlegning i den vestre delen av området, med en stor brakke, en brønn og en stall. Våren 2001 ble det reist en bolig- og oppholdsbrakke og en kjøkken- og kontorbrakke på grunnmurene etter de tyske anleggene (fig. 1.3). Brakene ble benyttet av de arkeologiske undersøkelsene og av annet personale som utførte ulike oppdrag for Statoil på Melkøya. Mellom de to brakkekompleksene gikk en vei, delvis anlagt og brukt av innbyggerne på øya, delvis brukt og vedlikeholdt av den tyske garnisonen. Både de tyske forlegningene og veien viste seg å ligge rett ved tuffefeltet, og disse anleggene kan ha ødelagt eventuelle kulturminner i området. Fylkeskommunen registrerte mulige kulturminner her, men etter prøvegravinger ble det klart at disse var moderne inngrep. I begynnelsen av feltsesongen 2002 ble det dessuten prøvestykket tett rundt brakkeriggen uten at det ble påvist forhistorisk aktivitet.

Kystradioen hadde anlagt flere radiomaster og mindre hus av ulik størrelse i nedre delen av Nordmannsvika og i Kildenområdet. Det var også satt ned stolper for framføring av en høyspentledning, og en av disse ble

satt i det området som senere ble undersøkt på Kilden. Det ser likevel ikke ut til at disse i nevneverdig grad har forstyrret de forhistoriske aktivitetssporene i området.

Tidligere arkeologiske undersøkelser

I forbindelse med Statoils utbygningsplaner registrerte arkeologer fra Finnmark fylkeskommune til sammen 26 kulturminner i Normannsvika i 1998. De fleste objektene var hustuffer, men det ble også påvist enkelte groper og mindre forsøkninger. Det ble tatt flere prøvestikk i området. I tillegg ble det lagt fire prøvesjakter i myra, i en av disse ble det funnet skiferfragmenter (Barlindhaug 1998:7-8).

I området vest for brakkeleiren var det registrert tre sikre og tre usikre tufter (F21 - F26) (Barlindhaug 1998:7) (fig. 1.4). Ved nærmere undersøkelse viste det seg at ingen av disse var forhistoriske kulturminner. Utgravning viste at tre av dem var anlegg tilknyttet aktivitet under krigen (fig. 1.5), mens de tre andre må karakteriseres som naturlige forsøkninger i terrenget. Tre andre registrerte objekter karakterisert som sikre tufter (F15 - F17) ble ikke gjenfunnet.

Flateavdekking med maskin i det aktuelle området gav ingen resultater. F18, som skilte seg fra de andre registrerte objektene (Barlindhaug 1998:8), har også

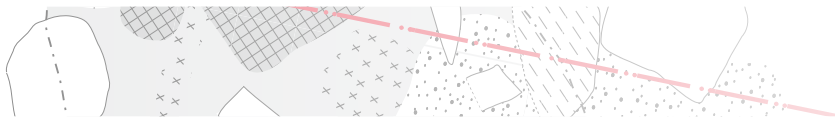

Fig. 1.4 Normannsvika. Vestre del av Normannsvika før utgraving. Registrerte kulturminner her viste seg å være levninger etter aktivitet under 2. verdenskrig. Foto: Melkøya-prosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

sannsynligvis sammenheng med den tyske leiren. Det ble funnet jernfragmenter i et prøvestikk i tilknytning til dette anlegget, noe som tyder på at det er av nyere dato. I tillegg viser et tysk minekart over Melkøya at tyskerne hadde flere mindre anlegg i dette området (Karte 7:700000 Blatt U 2/3 Sonderausgabe VI 1940. Vedlegg til Distriktskommando Nord Norges Rapport etter rekognosering på Melkøya utenfor Hammerfest, 29 juni 2001, av kaptein Håkon Strand). Selv om dette kartet er en skisse og ikke et nøyaktig topografisk kart er det rimelig å anta at F18 er rester etter anlegg fra andre verdenskrig. I området øst for brakkeleiren ble det derimot funnet en rekke forhistoriske kulturminner. På grunn av kraftig torvvekst kunne bare tre av disse sees på overflaten, resten framkom ved maskinell flateavdekking. Det ble avdekket i alt 3590m² i Normannsvika (fig. 1.6).

Kulturminnene i Normannsvika lå i området sørøst for veien og restene etter den tyske garnisonsbebyggelsen. Kulturminnene lå i ulike høyder over havet og de høyest liggende lå langs toppen av tapesvollen. Noe lavere i skråningen lå en ny rad med kulturminner omlag på samme høyde, mens de lavest liggende lå nederst der skråningen flater ut mot myra. Høyden over havet kan som regel relateres til alder. I det følgende har vi valgt å behandle strukturene i kronologisk rekkefølge. For

Normannsvikas del betyr dette at de eldste kulturminnene som befinner seg langs toppen av tapesvollen, blir først behandlet. Deretter beskrives kulturminnene i det midterste "beltet", og til slutt de som ligger nederst på den gamle strandflata.

Fig. 1.5 Normannsvika. Porselen med hakekors, "in situ". Foto: Melkøya-prosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

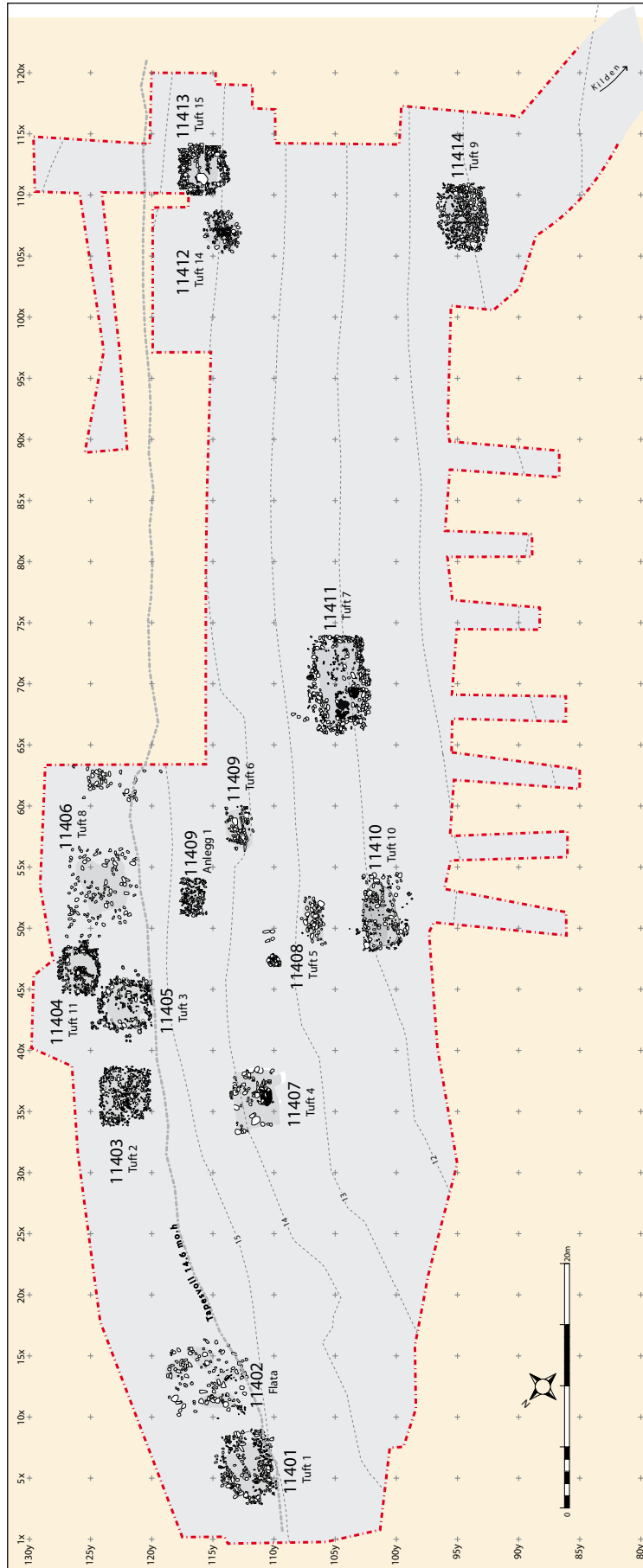

Fig. 1.6 Normannsvika, med alle strukturer og Ts-nummer.
 Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.7 Normannsvika. Avtorving satt i gang i Normannsvika 6 juli 2001. Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Tuftene 1, 2, 3, 11 og 8 lå på flaten på toppen av tapesvullen om lag 15 meter over dagens havflate (fig. 1.6 og tabell 1.1). Tuft 1 var den nordvestligste av de undersøkte tuftene. Om lag 25m lengre sørøst lå tuftene 2, 3 og 11 så tett at veggvollene gikk i hverandre. Tuft 8 lå enda et par meter lengre mot sørøst på strandflata. Alle tuftene bortsett fra tuft 11, ligger helt fram på kanten av tapesvullen slik at veggvollene som vender mot sjøen ligger der flata sluttet og skråningen ned mot sjøen starter. Tuft 11 ligger litt lengre inn på flaten og er plassert bak og litt til høyre for tuft 3 sett fra sjøsiden. Rundt og mellom tuftene var det spor etter aktiviteter og disse strukturene og områdene er også undersøkt.

Hele toppen av tapesvullen ble avtorvet før utgravningene begynte (fig. 1.7). Alle tuftene langs toppen av vullen ble gravd noenlunde samtidig. Ut fra tuftenes beliggenhet var det klart at de representerer bosetning fra tida etter tapes maksimum. Daterte trekullprøver fra ildsteder og gulv i tuftene (se nedenfor) støtter dette og viser til at alle tuftene var i bruk rundt 5000BP. Denne dateringsrammen bekreftes også av det arkeologiske materialet som ble funnet i tuftekontekstene. I et stratigrafisk lavere nivå,

under tuftene og overflaten av tapesvullen, ble det påvist et eldre sterkt nedbrutt torvlag. Trekull fra dette laget ble datert til tiden rundt tapes maksimum. Det ble funnet gjenstander, vannrullet materiale av harde bergarter, som kan relateres til denne mesolittiske fasen. En del av dette gjenstandsmaterialet har sannsynligvis blitt redeponert i forbindelse med bølgeaktivitet, og følgelig avsatt i de overliggende strandmassene. Tapesstranda rundt og under tuftene består dermed av gjenstandsmateriale både fra eldre og yngre steinalder.

Tuft 1 lå nordvest på tapesvullen. Vest og nord for denne tufta ble det ikke funnet spor etter andre tufter. Tuft 1 lå imidlertid tett inntil restene av den tyske forlegningen som var på øya under andre verdenskrig. Dersom det har vært steinaldertufter lengre nordvest i vika, har disse blitt ødelagt av tyskernes anleggsarbeider i forbindelse med garnisonen og festningsanlegget. Som tidligere nevnt ble det til tross for intensiv prøvestikking og prøvegravninger likevel ikke påvist noen spor AVforhistoriske aktivitet i dette området. Området sørøst for tuft 1, mellom tuft 1 og tuft 2 viste imidlertid tydelige spor etter aktivitet i forhistorien både som strukturer og gjenstandsmateriale.

Tabell 1.1 Undersøkte områder og strukturer i nivå 1 i Normannsvika

Ts.nr	Undersøkelses-område	Undersøkt areal	Tuft/område	Ildsted nr	Øvrige str.	Dateringer BP tuft	Øvrige dateringer BP
11401	0-10x/100-120y	100m ²	1	1.1,1.3	1.2	5234±68 5535±64 5543±58	5229±57
11402	10-30x/110-120y	200m ²	Flata mellom tuftene 1 og 2		A8, s2, s3, s9		
11403	31-40x/119-125y	54m ²	2	2.1, 2.23	2.2-2.22	5189±58 5137±59	6283±58
11404	40-50x/124-130y	50m ²	11	11.1		5113±95 5122±58 5219±60	
11405	40-50x/118-124Y	60m ²	3			4954±55	
11406	48-60x/118-130y	160m ²	8	8.1		5009±75 5122±58 5219±60	6870±67

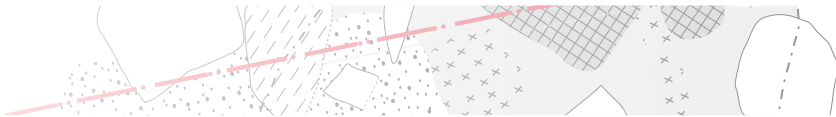

Fig. 1.8 Normannsvika. Snø i begynnelsen av oktober 2001. Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Feltarbeidet

Undergrunnen i Normannsvika var rullesteinsstrand. På tapesvollen besto strandmassene av grovsortert rullestein blandet med grus. Rullesteinene økte i størrelse jo dypere man kom ned i massene. Siden profilveggene var ustabile og hadde lett for å rase ut, medførte rullesteinsmassene vanskelige grave- og observasjonsforhold. De grove strandmassene gjorde at sedimenter og gjenstandsmateriale raste ned mellom rullesteinene. Det er rimelig å anta at en viss grad av redeponering av materiale til dypereliggende nivåer har foregått, slik at materiale fra ulike faser kan ha blitt blandet. Dette problemet var først og fremst knyttet til undersøkelser utenfor tuftene og i dypere nivåer som under gulv og veggvoller der massene ikke var komprimert på samme måte som kulturlagene inne i tuftene.

Mye nedbør førte til tilsig fra terrenget ovenfor tapesvollen og mye vann i feltet. Særlig under den maskinelle fflateavdekkinga var dette et problem. Dette ble delvis avhjulpet ved å lage et vannreservoar ovenfor tuftene langs tapesvollen. Vannet ble med jevne mellomrom pumpet herfra og ført i slange ned til myra nedenfor tapesvollen.

Overordnet stratigrafi

Det er skilt ut 7 ulike stratigrafiske hovedlag (tabell 1.2). Her følger en kort redegjørelse og tolkning av

stratigrafien fortløpende nummerert fra A-F. Disse lagene er korrelerbare med lag som opptrer innenfor tufter og øvrige strukturer, og vil under presentasjonen av disse bli relatert til dem.

Det tykke torvlaget A dekket hele området. I dette laget var det avsatt tynne trekullhorisonter, kalt A-2. Med unntak av to profiler som gikk gjennom tuft 1 og tuft 15 ble A-2 fjernet i hele utgravingsfeltet.

Kullinsene var imidlertid synlige i profilen som gikk i overkant av hele feltet. A-2 består egentlig av to tynne trekull-linser som er avsatt i den mektige torva som dekket hele området. Det så i tillegg ut til å være en tredje linse rett over den mørke bunntorva som representerer den første torvdannelsen etter at steinalderaktiviteten opphørte (lag B). Tilsvarende trekullinsener ble også påvist i pollensøylene fra området. Dateringen av linsene fra struktur 1 viste at den yngste linsa var avsatt i begynnelsen av jernalderen, den midterste ble datert til slutten av tidlig metalltid mens den yngste hører hjemme i overgangen mellom yngre steinalder og tidlig metalltid. Kullinsene representerer avsvingslag og er mer utførlig behandlet i de paläobotaniske undersøkelsene (se vedlegg; for øvrig Jensen 2005; Ramstad, 2007a;b og in press).

0,75

MELKØY

Tabell 1.2 Normannsvika. Overordnet stratigrafi på nivå 1 i Normannsvika.

Lag	Lag over	Lag under	Farge	Definisjon	Type akkumulasjon	Datering
A-2		A-1	Brun	Ren torv	Vekstlag	
A-2	A	B	Svart	Linse med trekullbiter	Avsvingslag	1754-2136 BP
B	A		Svart	Kompakt siltholdig torv blandet med sand	Omdannet torv/anrikingslag	
C	B		Svart/mørk brun	Mørk, feit sand blandet med grus, skjørbrent stein, rullestein, trekull og trekullbiter	Boplassflate, ildstedsmasser, gulvlag	4954-5219 BP
D-1		D	Grå	Rullesteinsstrandsmasser, blandet med skjørbrent stein, enkelte trekullforekomster	Strand med kulturavsetninger	Blandet
D-2	B, C		Grå	Rullesteinstrandsmasser	Avsatt under tapes	Før YSTA bosetning.
E	D	F	Mørk brun	Omdannet kompakt torv blandet med sand, spredte trekullbiter	Omdannet eldre markoverflate	ESTA, 6283-6870 BP
F	E		Grå	Sterile strandmasser, grus og sand	Yngre dryas avsetninger	

Lag B befant seg i overgangen mellom torv og den underliggende rullesteinsstranda. Dette besto av eldre omdannet torv som delvis var anrikt av de overliggende torvmassene. I enkelte områder, særlig innenfor strukturene, kunne det være vanskelig å skille disse mørke klebrige torvmassene fra de underliggende kulturlagene.

Det er skilt ut et hovedkulturlag, lag C. Lag C representerer kulturlagene akkumulert inne i tuftene som en direkte følge av aktivitetene her. Laget fanger også opp ulike former av opprensings- og redeponeringsaktiviteter som foregikk i boligene. Kulturmassene har til en viss grad blitt omrotet og nedtråkket som en følge av den forhistoriske aktivitetene i tuftene. *In situ* aktiviteter er derfor bare bevart i toppen av kulturlaget C. Gjenstandsmaterialet knyttes primært til samme bruksfasen som tuftene, men innslag av eldre mesolittiske gjenstander finnes også.

Utenfor strukturene fantes det ikke noe regulært kulturlag. Toppen av rullesteinsstranda ble imidlertid utskilt som lag D1. Som en følge av aktiviteter relatert til ildstedene i tuftene ble det avsatt skjørbrente stein og spredt trekull i overflaten av rullesteinstranda. Laget besto dermed av kulturpåvirket rullesteinsstrand.

Rullesteinsstranda som ble dannet under tapestransgresjonen er definert som lag D2. Det ble påvist spredte gjenstander i disse massene. Som allerede nevnt kan dette nivået være forstyrret av den yngre steinaldersaktiviteten, og tildels har nok også selve utgravingssituasjonen ført til redeponering av gjenstandsmateriale og kulturlagsmasser fra nivåene ovenfor.

Under lag D2 på toppen av tapesvollen ble lag E utskilt. Dette laget utgjøres av kompakt omdannet torv med noe trekull og sand. Da tuftene ble anlagt, hovedsakelig gjennom nedgraving i, eller gjennom fjerning av rullesteinsstranda (D2), var dette laget svært tynt, særlig under golv og vegger. Ved utgravingene av gulvarealet og veggvoller var det derfor problematisk å skille kulturlaget C fra de mørke omdannede torvmassene E. At dette virkelig er en intakt eldre torvhorisont dekket av

masser vasket løs i forbindelse med tapestransgresjonen støttes både av profiltolkninger og ¹⁴C-dateringer. Utover trekullforekomster ble det påvist kulturspor i form av enkelte til dels vannrullede avslag i harde bergarter i laget. Imidlertid ble laget bare undersøkt i et svært begrenset omfang og da primært under tuftene. Tatt i betraktning at vi hadde vansker med å skille dette torvlaget fra de overliggende kulturlagene, og at liten energi ble lagt ned i undersøkelsen av laget utenfor tufteområdene, er det ikke mulig å fastslå hvorvidt den lave funnfrekvensen er representativ eller ikke.

Under lag E ble lag F definert som naturlig avsatte strandmasser i form av rullestein blandet med grus og sand. Det ble ikke påvist kulturspor i dette laget.

Fig. 1.9 Normannsvika. Prøvestikking langs tapesvollen. Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Tuft 1 var den vestligst beliggende tufta i Normannsvika (fig. 1.6). Den lå på flata på toppen av tapesvollen om lag 15m over havet. Avstanden til de to nærmeste tuftene i SØ, tuft 4 og tuft 2, var litt over 20m. Tuft 1 var det forhistoriske kulturminnet i Normannsvika som lå nærmest restene etter den tyske garnisonen som var på Melkøya i krigsårene. Området nordvest, vest og sørvest for tufta var til dels forstyrret og omrotet, bl.a av restene etter garnisonens stall i vest. Imidlertid var selve tufta uforstyrret av moderne inngrep. Funn fra tufta og det omliggende rektangulære området mellom 0-10x/100-120y er katalogisert under Ts11401. Feltledere var Bjørn Ramberg i første del av utgravningen og Kjersti Jacobsen i siste del.

Inne i tufta ble det dokumentert to ildstedsstrukturer, en grop eller nedgravning i gulvet, og i alt 23 mulige stolpehull (fig. 1.10). Fire trekullprøver fra ulike kontekster i tufta ble datert og viser at tufta har vært i bruk i perioden 5500- 5200 BP.

Tufta og området rundt ble undersøkt i perioden 18.06 til 12.09.01. Tufta var registrert som F13/F14 av Finnmark Fylkeskommune. Det indre av tufta ble totalgravd, i tillegg ble det gravd seks sjakter inn i og gjennom veggvollene. Det ble også dokumentert en okeransamling sør for tufta.

Naturvitenskapelige prøver

Det ble tatt ut 8 jordprøver til markkjemiske analyser. En torvmonolitt fra tufta (NOR-MON, jfr. pollenbotaniske undersøkelser) ble skåret ut og transportert til Tromsø for videre undersøkelse. Torvmonolitten representerer perioden fra 3700 f.Kr. til i dag. Som tidligere nevnt inneholdt torvprofilen tre klare forhistoriske avsvingslag som også syntes å gå igjen over store deler av Normannsvika. (jfr. Ramstad 2001 a og b, in press)

Stratigrafi

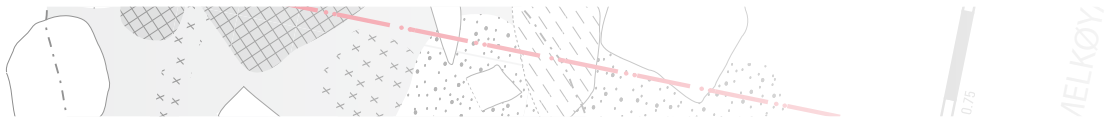
Den naturlige lagsammensetningen var den samme her som over resten av toppen av tapesvollen (tabell 1.2 og fig. 1.11).

Utgravningen

Man startet å avtorve manuelt i dette området (fig. 1.9). Det ble tidlig påvist funnførende masser i et 2 x 2m stort område og etter maskinell flateavdekking ble det bekreftet det var en tuft her. Etter å ha rensset fram veggvollene og områdene rundt tufta og mellom tuft 1 og tuft 2 fortsatte man å grave tuft 1. Her grov man seg ned til det funnførende laget. Under opprensingsarbeidet etter den maskinelle flateavdekkinga ble det funnet flere strukturer utenfor og rundt tufta. Disse ble dokumentert og undersøkt på et senere tidspunkt. Strukturene er nærmere beskrevet nedenfor.

Tufta ble gravd i to halvparter, med en NØ-SV orientert profilbenk. Det viste seg at den vestlige delen av gulvet var forskjellig fra den østlige. Østsiden var mindre planert og det var nevestore rullestein spredt over hele denne delen av gulvet. Det ble heller ikke funnet andre strukturer i denne delen av tufta. På den vestlige delen av gulvet var rullesteinen fjernet og gulvet flatet ut. Det var også flere gjenstander og avslag her enn i den østlige delen. Det ble registrert og undersøkt tre strukturer, to ildsteder og en grop.

I SV hadde veggvollen rast innover gulvet. Det lot seg gjøre å følge det opprinnelige gulvet inn under de nedraste massene. Gulvlaget i tuft 1 var, i forhold til de andre tuftene i Normannsvika, relativt tykt. I NV og NØ var steinvollene dekket med jord, noe som medførte at gulvet så ut til å være større enn det egentlig var. For å avgrense gulvarealet ble det gravd seks sjakter inn i veggvollene. Etter at gulvlaget var fjernet og sjaktene

åpnet, framsto gulvet inne i tufta som rektangulært med avrundede hjørner og med indre mål på 2,8m x 4,2m. I lag C ble det blant annet funnet to skifferredskaper, en tveegga kniv og det som trolig er en bromme (Ts11401.149 og 150)(fig. 1.14-15., 1.18). Disse lå flatt oppå hverandre atskilt av 2cm masse. Nivellementet av gjenstandene passer med bunn-nivellementet av ildstedsteinene ved siden av, noe som tilsier at de er funnet i det egentlige gulvnivået. En trekullprøve fra laget (Wk10762) gav

5535±64BP, noe som tilsvarer 4500-4240 f.Kr.

Det underliggende lag F inneholdt ingen funn, trekull eller oker og ble dermed definert som sterilt. Det ble gravd en testrute i dette laget inne i tufta der man grov seg ned til man møtte stor stein. Laget var svært hardt og kompakt og representerer sannsynligvis et utfellingslag fra lag C.

Fig. 1.10 Normannsvika. Tuft 1. Plantegning. Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

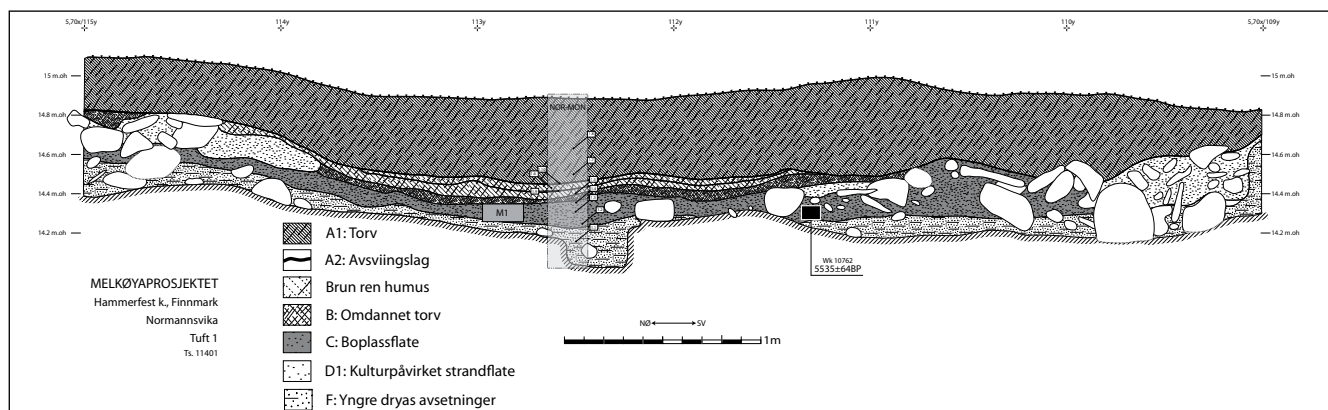

Fig. 1.11 Normannsvika. Tuft 1. Profiltegning. Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

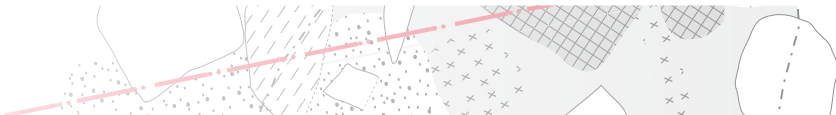

Fig. 1.12 Normannsvika. Tuft 1. Topp lag 2.
Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

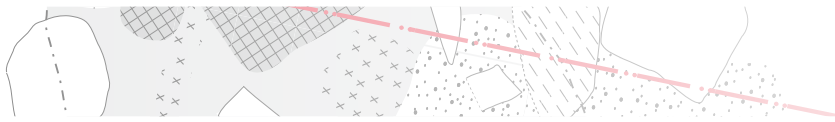
Fig. 1.13 Normannsvika. Tuft 1. Topp lag 3.
Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.14 Normannsvika. Ts11401.150. Mulig skiferbromme.
Foto: Adnan Icagic©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.15 Normannsvika. Ts11401.149. Tveegga skiferkniv.
Foto: Adnan Icagic©Tromsø Museum Universitetsmuseet

0,75

MELKØY

Fig. 1.16 Normannsvika. Tuft 1. Utgraving av ildsted str. 1.3. Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Veggvoller

Etter avtorving og opprensing framstod veggvollene tydelig. De flatet ut i bakkant og bare i SV var det en markert helling fra toppen av vollen og vekk fra tufta p.g.a. fall i terrenget. I veggvollene i S og Ø framsto et noe planere parti som mulige benker langs veggene. For å avgrense gulvet og finne grensen mellom vegg og gulv ble det gravd seks sjakter gjennom veggvullen. På oversiden av tufta, lengst vekk fra stranda, var veggvullen betydelig mer kompakt enn i resten av tufta. Det var relativt mye funn på og i veggvollene, noe som muligens betyr at selve veggen stod i ytterkant av veggvullen. Det innvendige arealet vil da ha vært atskillig større enn man kun ser på gulvarealet.

Ildsteder struktur 1-1 og 1-3

Det var to ildsteder i tufta (fig.1.10). Det ene (struktur 1-1) lå i den V delen av tufta. Det var steinsatt, konstruert av 5 eller 7 steiner. Rundt ildstedet ble det funnet en del oker. Det var også trekull både inne i og rundt ildstedet, en prøve herfra (Wk10763) ga en datering til $5543\pm 58BP$, tilsvarende 4500-4250f.Kr.

Det andre ildstedet (struktur 1-3) som lå i V delen av tufta var dekket av nedraste masser fra veggvullen/struktur 2 slik at det ikke ble funnet før etter at veggen var gravd. Ildstedet var steinsatt og tilnærmet sirkelformet. Ildstedet inneholdt mer trekull enn det øvrige gulvlaget,

og i likhet med det andre ildstedet innholdt også dette oker (fig.1.16). Det ble funnet en rekke skiferavslag her. En trekullprøve fra ildstedet ble datert til $5234\pm 68BP$ (Wk10761), tilsvarende 4220-3810 f.Kr.

Andre strukturer

Den tredje strukturen inne i tufta var en grop (struktur 1-2) med ukjent funksjon. Gropa lå vest for profilbenken inn mot veggvullen i sør. Gropa var delvis bygget inn i veggvullen og en hadde både anvendt flate heller og rullestein i konstruksjonen. Massen i gropa besto av løs og sandholdig humus og skilte seg klart fra massen i gulvet og i veggvullen. Det ble funnet flere store avslag av skifer i strukturen og det var også store trekullbiter mellom steinene i gropa. En trekullprøve (Wk10764) fra konteksten ble datert til $5229\pm 57BP$, kalibrert tilsvarende dette 4230-3940 f.Kr. Deler av struktur 2 hadde også rast inn over gulvet og det ene ildstedet (struktur 1-3). Dette viser at deler av strukturen rundt gropa må ha vært høyere enn gulvnivået. En kan for eksempel tenke seg at gropa kan ha vært brukt som en forrådgrop.

Mulige stolpehull

I tilknytning til veggvollene ble det observert og dokumentert i alt 26 strukturer som ble tolket som stolpehull (fig. 1.10 og 1.17). Flere av disse er karakterisert som usikre. Etter plasseringen å dømme er det kun få av stolpene som kan ha vært takbærende.

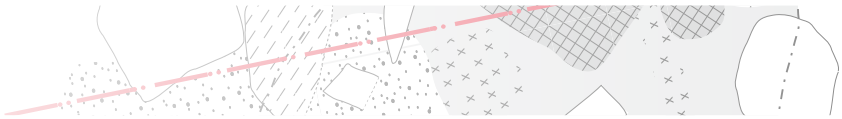

Fig. 1.17 Normannsvika. Tuft 1. Mulig stolpehull.
Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Funn

Over 80% av artefaktmaterialet var av skifer. Avslag og gjenstander av kvarts, kvartsitt og chert utgjorde henholdsvis 4,1%, 5,2% og 7,6%. Det ble i tillegg funnet noen få stykker av flint, bergkrystall, pimpstein med slipespor.

Funnmengden er relativt lav (850 funn), men tufta utpeker seg med et rikholdig og variert gjenstandsmateriale av skifer (tabell 1.3 og fig. 1.22-23). Materialet i harde råstoff består av en mindre mengde avfall samt ni kjerner og kjernefragmenter. En relativt stor andel av dette avfallet er imidlertid sekundært bearbeidet med ulike typer av retusj som trolig reflekterer skrape- og skjærearbeid i en rekke ulike materialer. Til sammen ble det funnet 15 retusjerte avslag av chert og kvartsitt, der henholdsvis tre har konkav retusj, tre rett retusj, to konveks retusj og sju annen retusj. Fire pimpstein med innslipte langsgående furer viser for øvrig til mulig sliping av treskaft på stedet.

Av skifergjenstandene utgjorde spisser, og fragmenter av slike, den største funnkategorien. Av totalt 15 spisser var 14 av skifer der henholdsvis åtte representerer ubestemte mer eller mindre kanthugde forarbeider og emner, mens sju var slipte fragmenter (derav fem basisfragment og ett oddfragment) (fig. 1.19). En av pilene var en nesten ferdig

tillaget slettnespil i gråvakke/sandstein.

Gruppen skiferkniver består av fragment til henholdsvis en enegga kniv og til to tveegga kniver (fig. 1.18, 1.21). I tillegg ble det funnet to større fragment som passer sammen, av en svakt asymmetrisk tveegga kniv. To hele eksemplarer ble funnet sammen. Dette dreier seg om en tilnærmet symmetrisk bred kniv med en noe skadet egg og en mindre fullt symmetrisk bladformet gjenstand med festningshakk i den ene enden (fig. 1.14, 1.18 nr. 2). Egglinjene til sistnevnte er buede mens snittet er flatt til svakt buet. Festningshakk, samt mangelen på skaft og fravær av bruksspor indikerer at denne kan være en bromme. Det er i ettertid laget en 1:1 kopi og festet en snor til enden med festningshakk. Gjenstanden lagde en markant lyd ved hurtig snurring. Samtlige av skiferknivene var i rød skifer, mens de to fragmentene til den asymmetriske kniven var i rød skifer med gule bånd. I tillegg til disse knivene ble det funnet to mulige platekniver av skifer, som imidlertid også kan være fragmenter av slipeplater.

Det ble også funnet til sammen åtte prener av skifer, derav en i forvitret grått materiale og sju i mer rødlig skifer (fig. 1.20). Samtlige av prenene hadde et grovt tilhugd men velformet rektangulært snitt. Enden var som regel tilspisset, eller delvis slipt, og de fleste

bar spor etter bruk, i form av drillspor eller avspaltninger på spissen. De fleste var mellom 5-10cm lange, men et eksemplar skilte seg ut med en lengde over 15cm. Samtlige hadde et tverrsnitt på mellom 1-2cm.

Et interessant funn er et 4,5cm langt og 1,2cm bredt avlangt og skarpt rektangulært fragment i brun gulfflekket skifer, med en hul egg. I den andre enden er redskapet tvert avbrutt (fig. 1.21, nr.3). Stykket er velslipt, og med det svært rektangulære snittet og eggen kan den minne om en atypisk hulmeisel.

Skiferavslagene utgjør over 80% av avfallsmaterialet og viser trolig til at en stor andel av skifergjenstandene er produsert på stedet, noe som også støttes av at det ble funnet relativt mange kanthugde emner. Det ble kun funnet to fragmenter av slipeplater, noe som er lavt tatt i betraktning av at sekundær sliping av skifer har inngått som et vesentlig teknologisk element på stedet.

Fordelinga av gjenstander og avslag av ulike typer overlapper rimelig godt, både horisontalt og vertikalt. Artefaktmaterialet befinner seg stort sett inne i tufta og i veggvollene. I sjaktene som ble gravd ut av tufta ble det funnet lite eller ingenting.

Råstoff sammensetningen med klar skiferdominans er sammen med artefaktmaterialet, en sterk indikasjon på at tufta hører hjemme i første halvdel av yngre steinalder.

Tabell 1.3 Normannsvika. Funntabell tuft 1

11401 Tuft 1 Nor	Skifer SK	Kvarts KV	Kvartsitt KA	Chert CH	Flint FL	Sandstein SS/SI	Bergkrystall BK	Pimpstein PS	Bergart BA	Harpiks	SUM
01 Avslag/flekker	636	34	38	49	5	3	3				767
01.1 Flekker	1										1
01.2 Avslag	617	34	38	49	5	1	3				747
01.3 Særlige avslag	17					2					19
02 Kjerner og kjerneemner	1		3	5							9
02.1 Kjerner med en plattform				1							1
02.4 Uregelmessige kjerner				1							1
02.5 Andre kjerner	1		1	1							3
02.6 Kjernefragmenter			2	2							4
04 Økser og meisler av bergart u skafthull	1										1
08 Kniver og dolker i skifer og myk bergart	6										7
08.1 Enegga kniver	1										1
08.2 Tveegga kniver	6										6
09 Platekniver	2										2
10 Spisser	15										15
10.4 Flateretusjerte og kanthugde spisser	1										1
10.5 Slipte piler	3										3
10.7 Ubestemte fragmenter av spisser	5										5
10.8 Ubestemte emner i myk bergart	5										5
13 Retusjerte stykker	0	1	3	11							15
13.1 Avslag med retusj		1	3	11							15
17 Andre steinartefakter	14		1			2		4			21
17.1 Slipeplater	2										2
17.2 Knakke- og amboltsteiner			1								1
17.3 Pimpstein med slipespor (-17.3.4)								4			4
17.5-17.12 Andre steinartefakter	13					2					15
23 Andre gjenstander										1	1
24 Usikker status som artefakt						1			1		2
TOTALT ANTALL FUNN	685	35	45	65	5	6	3	4	1	1	850

Slettnespila peker mot en tidlig plassering i perioden da disse kanthugde spissene ser ut til å opptre i en periode rett før 4000 f.Kr. Samtidig ser det ut til at tveegga skiferkniver ikke har vært i bruk i Finnmark etter ca 3000 f.Kr. Ut fra det arkeologiske materialet ser det derfor ut til at tufta hører hjemme i overgangen mellom periode I og II i yngre steinalder. Dette samsvarer godt med ¹⁴C-dateringene som angir en ramme til rundt 4000 f.Kr.

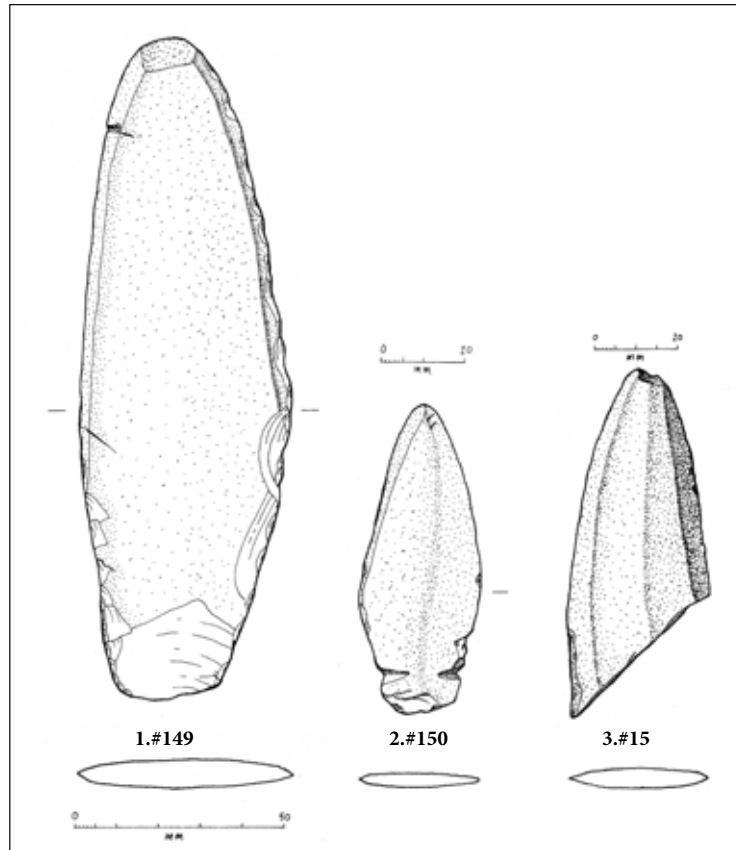
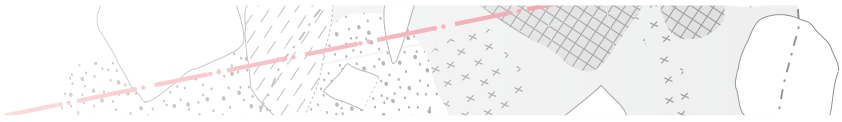
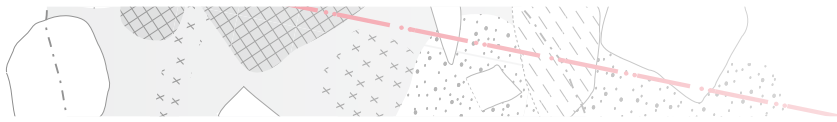

Fig. 1.18 Normannsvika. Ts11401 1. Tveegga asymmetrisk skiferkniv, 2. Mulig skiferbromme, 3. Fragment asymmetrisk tveegga kniv. Tegning: Andrea Balbo©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.19 Normannsvika, Ts11401. 1. Slettnespil i gråvakke, 2-3. Fragment slipte skiferpiler, 4-5. Tangfragment skiferpiler, 6-7. Kanthugde og delvis slipte emner til skiferpiler, 8. Kanthugd emne i gråvakke. Foto: Adnan Icgagic©Tromsø Museum Universitetsmuseet

0,75

MELKØY

570

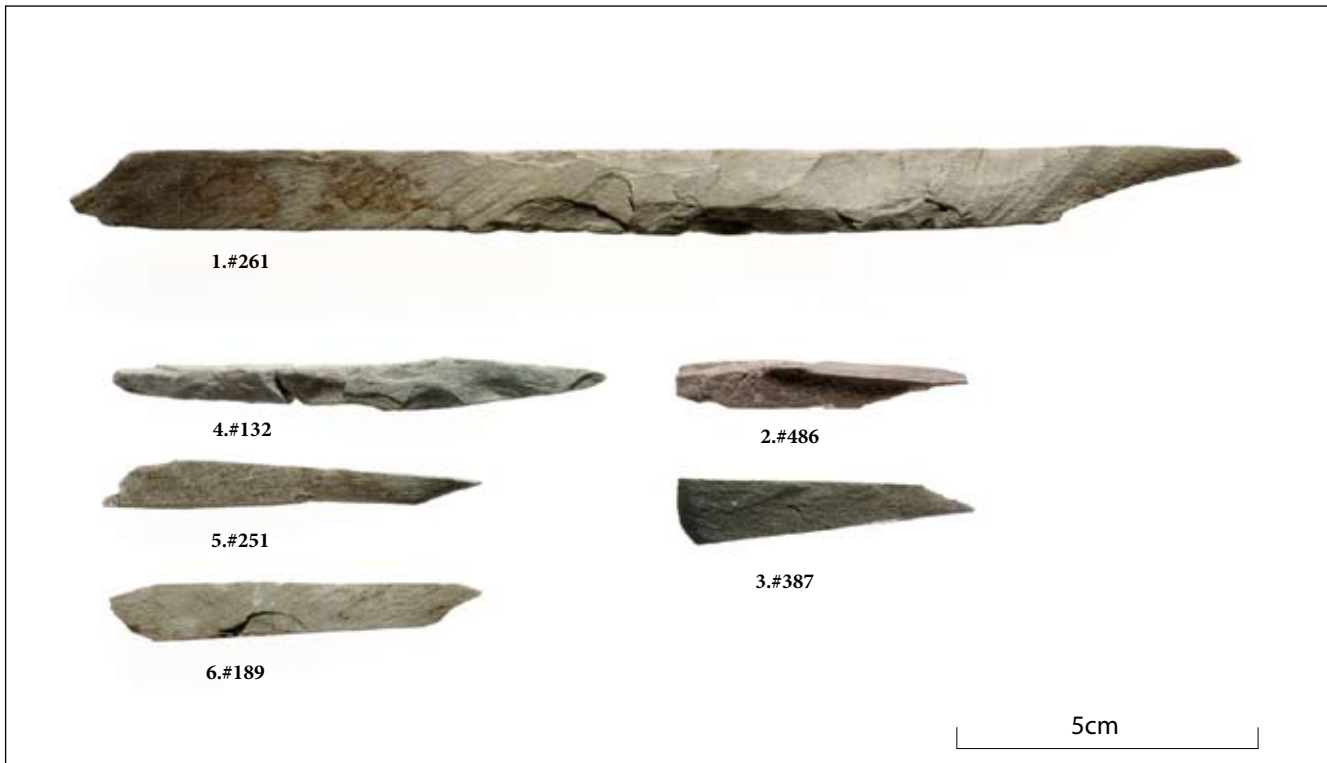

Fig. 1.20 Normannsvika, Ts11401. 1-6. Skiferprener. Foto: Adnan Icgagic©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.21 Normannsvika, Ts11401. 1. Asymmetrisk tveegga kniv, 2. Fragment tveegga kniv, 3. Rektangulært hulslipt meiselfragment. Foto: Adnan Icgagic©Tromsø Museum Universitetsmuseet

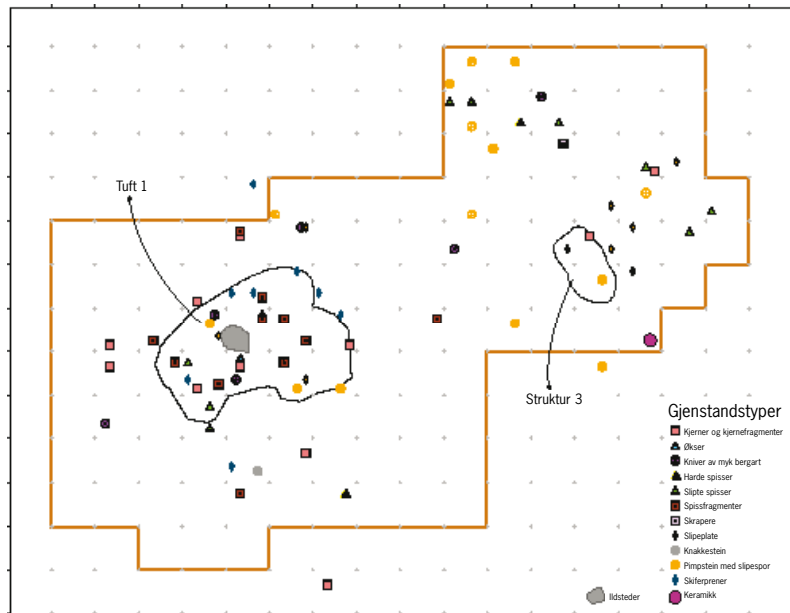

Fig. 1.22 Normannsvika, Ts11401 og 11402; tuft 1 og anlegg 8. Fordeling av gjenstander. Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

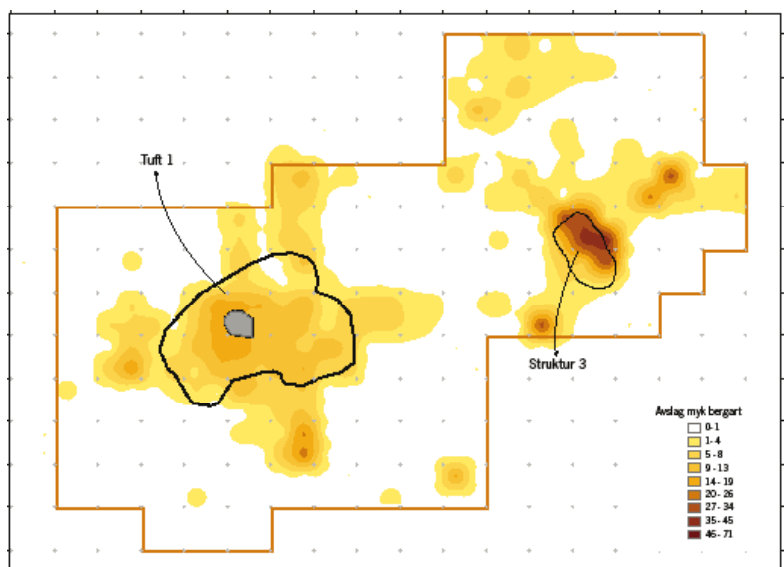
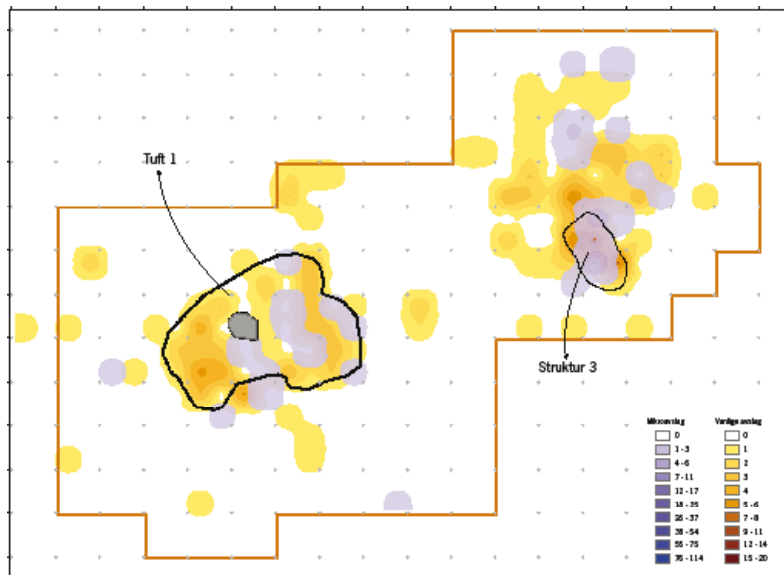

Fig. 1.23 Normannsvika, Ts11401 og 11402; tuft 1 og anlegg 8. Fordeling av mikro- og vanlige avlag i harde råstoff (øverst), og avlag i skifer (nederst). Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.24 Normannsvika. Anlegg 8 etter opprensing, merk struktur 3 med flat kantsatt helle, sentralt i bildet. Foto: Melkøyaprosjektet © Tromsø Museum Universitetsmuseet

På en flate langs tapesvollen mellom tuft 1 og tuft 2 ble det etter den maskinelle flateavdekkinga registrert fire strukturer kalt struktur 3, 4, 8 og 9. Ingen av strukturene representerer hustufter (fig. 1.24-25). Området er avgrenset av koordinatene 10-30x/110-120y, høyden over havet etter avtorving ligger på mellom 14,6 og 14,9 moh.

For å samle inn et representativt utvalg av gjenstandsmateriale fra flata mellom tuft 1 og 2 og få en bedre forståelse av stratigrafien i området ble det gravd fem testruter. Deler av flata var forstyrret av moderne inngrep.

Materialet er katalogisert under Ts11402. Flata ble undersøkt i perioden 25.09-11.10.01 med Alma Elizabeth Thuestad som feltleder.

De naturlige lagdelingene i undergrunnen var de samme

som for resten av tapesvollen. Etter avtorving framstod hele flata mellom tuft 1 og 2 som et sammenhengende aktivitetsområde. Det ble funnet artefaktmateriale, i hovedsak avslag, over hele flata. Etter framrensing kom det fram et område tolket som en ryddet eller opparbeidet flate der det var lagt ned mange flate steiner og heller. Området ble kalt Anlegg 8. På denne ryddede flata ble struktur 3 og 4 gravd som separate strukturer. Strukturene kan sannsynligvis settes i sammenheng med tuft 1. Artefaktmaterialet viste at flata må ha vært i bruk noenlunde samtidig med tuftene som ligger langs toppen av vollen.

Struktur 3

Struktur 3 er en nedgraving som i NV og SV delvis er kantsatt med heller og flate stein (fig. 1.24, 1.26-28). Hellene står vertikalt i forhold til bunnen av forsenkningen. I NV er hellingen mot bunnen mer skrå og kantsatt med runde knyttnevestore stein. Strukturen inneholdt den største konsentrasjonen av funn i feltet mellom tuft 1 og tuft 2. Funnmaterialet domineres av avslag av chert og skifer. Løynefallende er den store variasjonen i farge i skifermaterialet.

Struktur 4

Struktur 4 besto av en mulig arbeidsstein og en slipehelle (fig. 1.30). Hella hadde flere tydelige slipeflater som viser til intensiv bruk. Rundt hella var det mye avslagmateriale av skifer og chert og under sittesteinen ble det funnet et stort emne av chert.

Struktur 9

En markert ansamling stein og skjørbrent stein innenfor et ca 2x1,5m stort område ble definert som struktur 9 (fig. 1.29). Diameteren på steinen varierte mellom 5 og 40cm. Området skilte seg klart ut fra resten av flaten. Strukturen ble snittet. Det ble ikke påvist trekull i forbindelse med strukturen og det var heller ingenting som tydet på at den representerte et oppbygd ildsted.

Funn sammensetning

Råstoff sammensetningen domineres klart av skifer, som utgjør nærmere 68% funnmaterialet. Deretter følger chert med 25% mens resten av funnmaterialet var tilvirket av kvartsitt (2,8%) og kvarts (0,3%). I tillegg var det noen få bearbejdede stykker av sandstein og pimpstein.

Funnmaterialet består av 687 funn, av dette representerer rundt 9% bearbejdede stykker eller morfologiske gjenstander (tabell 1.4, fig. 1.31. og fig. 1.32) Avfallsmaterialet domineres av skifer (71%), men det er også et markant innslag av fin chert (25%) som muligens kan relateres til en eldre steinalderfase på stedet. Det er også verd å merke seg at det ble funnet en kjerne og et kjernefragment i chert, samt en uregelmessig skraper og to retusjerte avslag. I tillegg ble det funnet et retusjert avslag i fin kvartsitt. En noe atypisk tangespiss i mørk chert kan mer sikkert

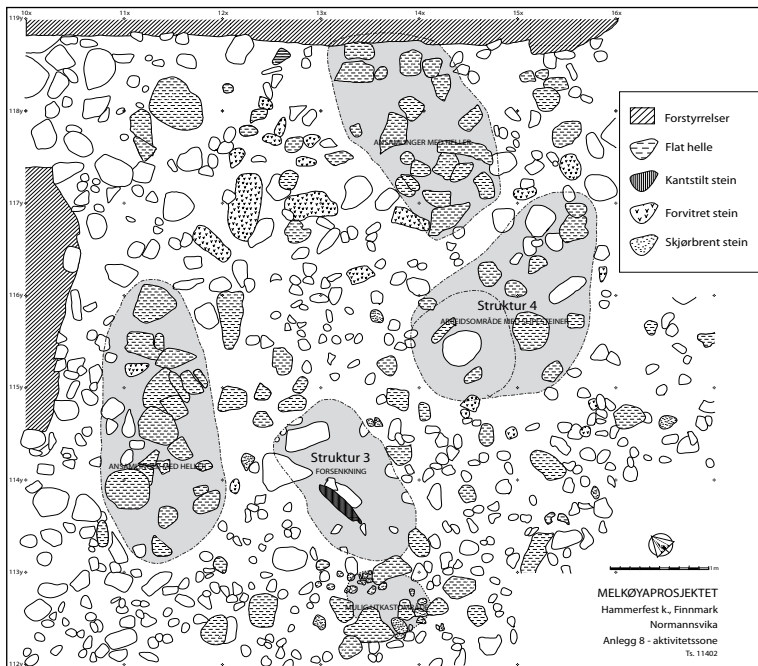

Fig. 1.25 Normannsvika. Anlegg 8 og aktivitetsområder.
Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.26 Normannsvika. Dokumentasjon av struktur 3, anlegg 8.
Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.27 Normannsvika. Struktur 3, anlegg 8.
Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

relateres til mesolittisk aktivitet i området (fig. 36.1, nr. 2 og fig. 37.1). Utover chertfunnene fremstår artefaktmaterialet som relativt homogent og typesikkert for første halvdel av yngre steinalder.

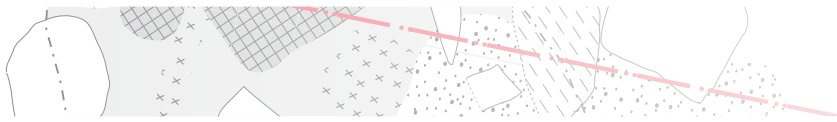
Av skiferfunnene utgjør emner og fragmenter av prosjektiler den største gruppen, der henholdsvis 11 er fragmenter av minst fire slipte skiferpiler, samt kanthugde stykker som representere forarbeid til skiferpiler. Det ble også funnet et fragment av en tveegget kniv.

I forbindelse med tilvirkning av slipte redskaper ble det funnet åtte slipeplater av henholdsvis sandstein og bergart, noe som er et relativt høyt antall sammenlignet med de øvrige lokalitetene på Melkøya. Interessant er også åtte pimpstein med slipte flater og ti med slipefurer.

Funnene var konsentrert rundt anlegg 8 (fig.1.22-23). Mot sør-øst, nedover skråningen, var det en klar avgrensning i funnmengden, mens funnfrekvensen mot nord-vest avtok jevnt ut mot grensa for det avtorva området. Den tetteste funnkonsentrasjonen var relatert til struktur 3, der det var relativt tett med avslag av skifer og chert. Også rundt struktur 4 var funnfrekvensen tett, noe som styrker tolkningen av at det her har foregått redskapstilvirkning.

Ut fra råstoffsetsammensetningen og gjenstandsmaterialet er det grunn til å tro at anlegg 8 og aktivitetsområde 2 er noenlunde samtidig med tuft 1. Artefaktmaterialet underbygger også ¹⁴C-datering fra struktur 3 i anlegg 8.

Det synes som om hele flata har vært et område for aktiviteter knyttet til de omkringliggende tuftene. Prøverutene viser at det arkeologiske materialet er jevnt fordelt over flata mellom tuft 1 og 2, bortsett fra i anlegg 8. Her ser det ut til at markoverflata er bearbeidd, blant annet med heller/flate steiner og høyere funnfrekvens med konsentrasjoner i og rundt strukturene. Det er imidlertid vanskelig å tolke funksjonen til strukturene. Funksjonen til struktur 3 må betegnes som ukjent, mens struktur 4 ser ut til å representere en tilvirkningsplass. Slipeplata viser til aktiviteter knyttet til sliping, knusing eller oppmaling. De markjemiske undersøkelsene av jordprøvene fra området viser et lavt fosfatnivå, slik at det er lite trolig at man har deponert skinn og bein. Deponert avfall etter organisk materiale kan imidlertid raskt ha blitt fjernet av fugler eller andre dyr. Struktur 9 ligger i den andre enden av flata, nokså nært tuft 2, og tolkes som et område der skjørbrent stein og avfall fra tufta er deponert. Ut fra gjenstandsmateriale og beliggenhet er det rimelig å anta at flata har vært i bruk samtidig med tuftene.

0,75

MELKØY

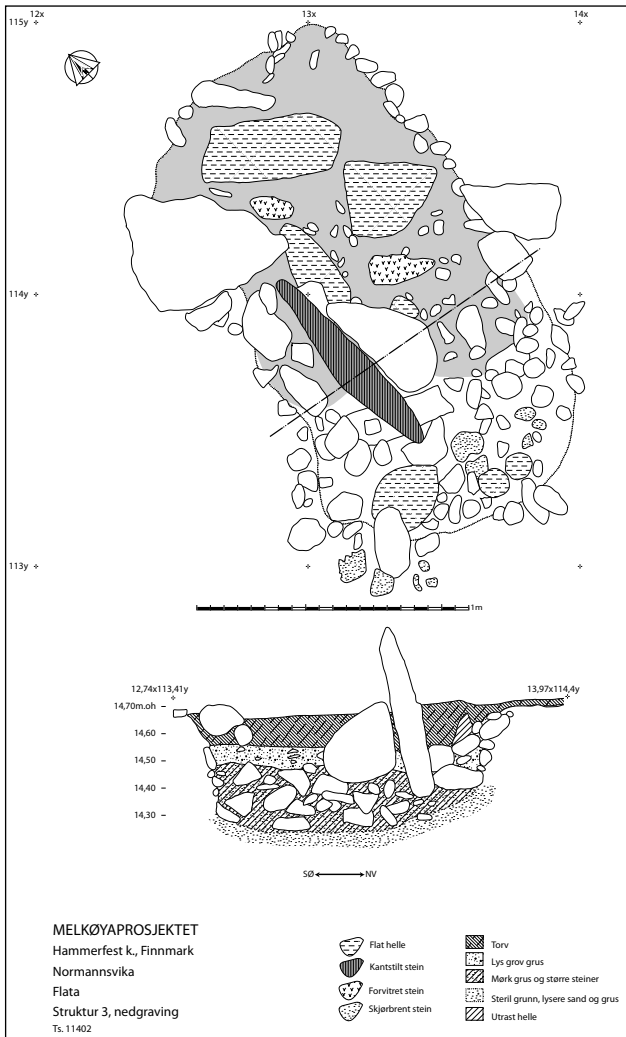

Fig. 1.28 Normannsvika. Struktur 3, anlegg 8. Plan- og profiltegning.
Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.29 Normannsvika. Struktur 9., anlegg 8.
Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.30 Normannsvika. Struktur 4, anlegg 8. Slipestein in situ. Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Tabell 1.4 Normannsvika. Funntabell anlegg 8.

11402 Anlegg 8 Nor	Skifer SK	Kvarts KV	Kvartsitt KA	Chert CH	Sandstein SS/SI	Pimpstein PS	Keramikk KE	Usikkert råstoff	SUM
01 Avslag/flekker	449	2	19	159					629
01.1 Flekker				1					1
01.2 Avslag	442	1	17	155					615
01.3 Særlige avslag	7	1	2	3					13
02 Kjerner og kjerneemner				2					2
02.1 Kjerner med en plattform				1					1
02.6 Kjernefragmenter				1					1
08 Kniver og dolker i skifer og myk bergart	1								1
08.2 Tveegga kniver	1								1
10 Spisser	13			2					15
10.3 Tilslåtte tangespisser				1					1
10.5 Slipte piler	13								13
10.6.5 Hugde emner til spisser				1					1
12 Skrapere				1					1
12.4 Andre skrapere				1					1
13 Retusjerte stykker			1	2					3
13.1 Avslag med retusj			1	2					3
17 Andre steinartefakter					2	24			26
17.1 Slipeplater					2	6			8
17.3 Pimpstein med slipespor (-17.3.4)						18			18
18. Keramikk							6		6
23 Andre gjenstander	1			1					2
99 Moderne gjenstander								2	2
TOTALT ANTALL FUNN	464	2	20	167	2	24	6	2	687

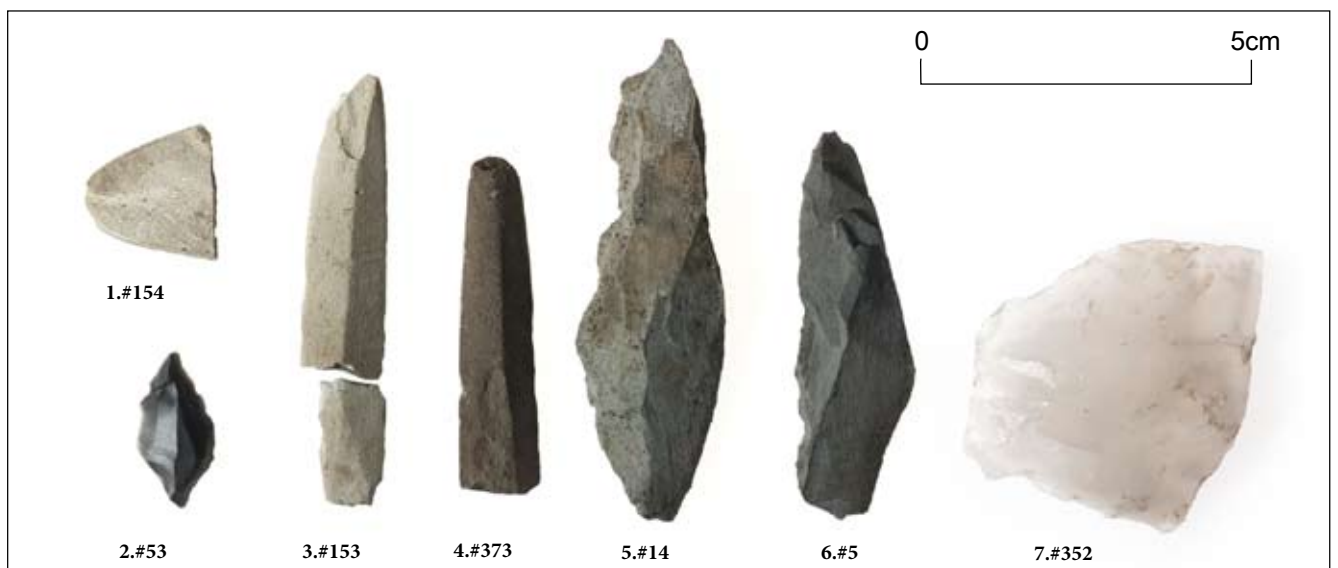

Fig. 1.31 Normannsvika, Ts11402. 1. Fragment tveegga skiferkniv, 2. Tangepil i chert, 3-4. Midtfragment rombiske skiferpiler, 5-6. Kanthugde emner til skiferpiler, 7. Skive i fin kvartsitt med konveks retusj. Foto: Adnan Icajic©Tromsø Museum Universitetsmuseet

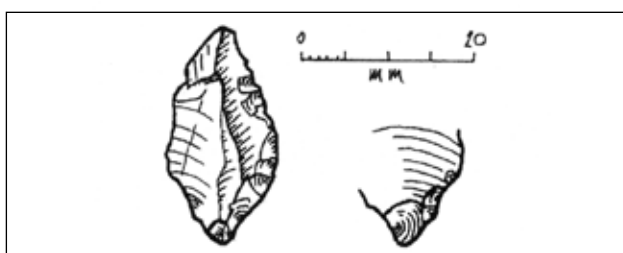

Fig. 1.32 Normannsvika. Ts11402.53. Atypisk tangespiss i mørk chert. Tegning: Andrea Balbo©Tromsø Museum Universitetsmuseet

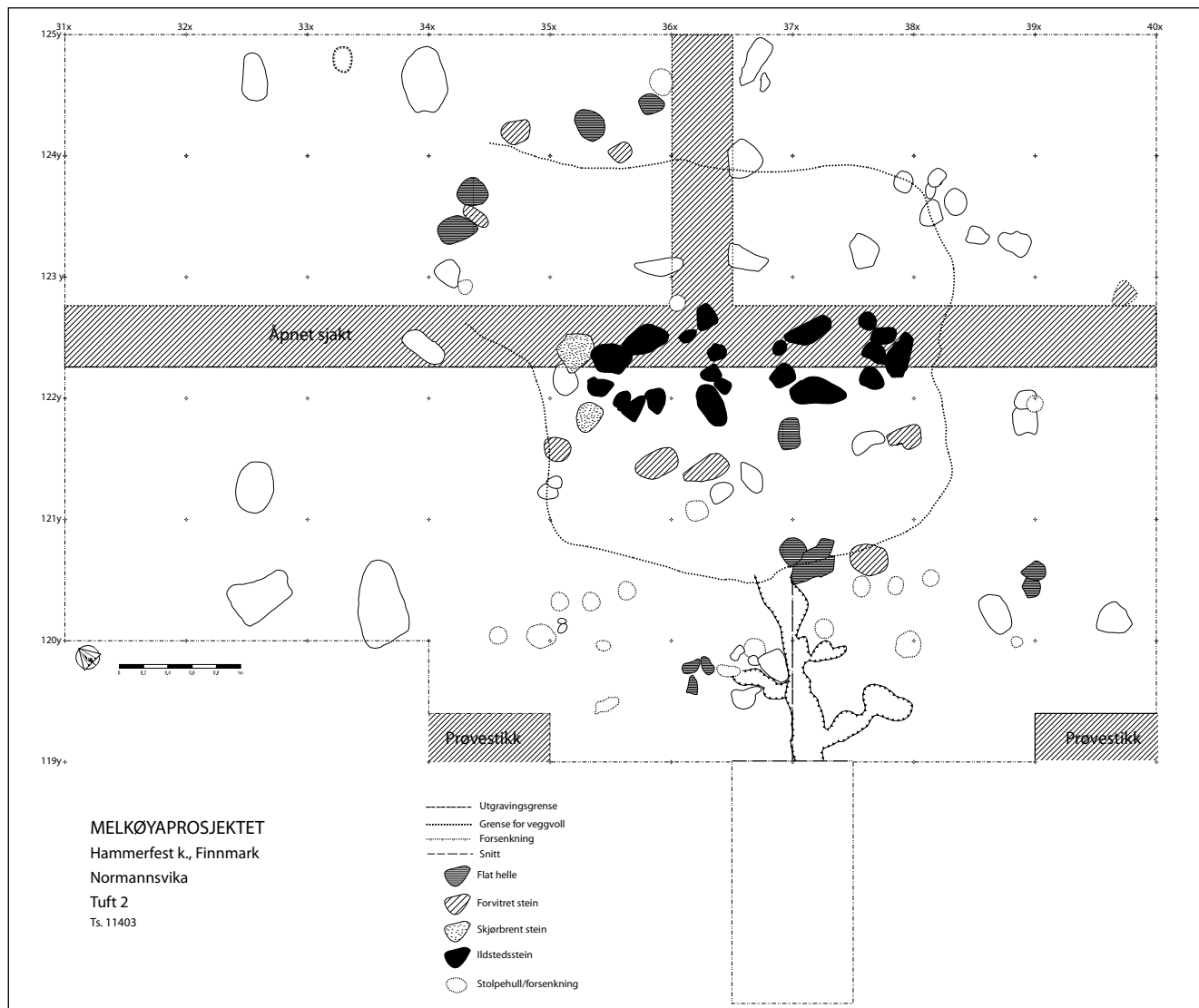

Fig. 1.33 Normannsvika. Tuft 2. Plantegning med ildstedssteiner, stolpehull og øvrige strukturer. Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Tuft 2 lå ca 15m sørøst for tuft 1 og ble undersøkt samtidig med tuftene 3 og 11 (fig. 1.6). Det undersøkte feltet lå innenfor 30-40x/118-130y og det utgravde arealet er 54m² (fig. 1.33-36). Det ble gravd både inne i tufta og områdene utenfor. Det innsamlede materialet er katalogisert under Ts11403. Inne i tufta ble det dokumentert to ildstedstrukturer, kalt str. 2-1 og str. 2-23. I den sørvestlige veggvollen gikk det en kanal, str. 2-2, som kan representere en luftekanal. En alternativ tolkning er at den er anlagt som støtte for stolper. Utenfor tufta ble det dokumentert flere stolpehull. Dateringer fra ulike kontekster i tufta viser at den har vært i bruk rundt 4000 f.Kr, det vil si noenlunde samtidig med tuft 1. Tufta ble gravd ut i perioden 20.08-24.09.01 med Anja Roth Niemi som feltleder.

Gjennomføring

Tuft 2 er den største av de tre tuftene (2, 3 og 11) på toppen av tapesvullen. Det var av betydning å klargjøre den fysiske og kronologiske relasjonen mellom tuftene.

Gulvet i tuft 2 ble delvis gravd ut seksjonsvis, der to dia-

gonale seksjoner ble gravd parallelt. Seksjonene besto av den NV delen (34-36,5x/ 122,5-125y), den NØ delen (36,5-39x/122,5- 125y), den SV delen (34-36,5x/120-122,5y) og den SØ delen (36,5-39x/120-122,5y).

All masse fra gulvet fra og med lag C ble såddet kvadrantvis. Ved graving av lag C ble bare mindre, helt tydelig sekundært plasserte, steiner fjernet, men etter hvert ble også flere og også større steiner fjernet, særlig mot veggvoll i Ø og SØ, der det ble antatt at noe av veggvollene hadde rast ned i gulvflata.

For å oppnå et klarere bilde av de stratigrafiske relasjonene mellom de ulike tuftene på denne delen av tapesvullen ble det anlagt ei NV-SØ orientert sjakt som skar igjennom tuftene. Sjakta ble anlagt i forlengelse av sjakta i tuft 3 i SØ, slik at det ble etablert en sammenhengende profil langs 122,25y, fra 32x til 47x. Sjakta snittet begge ildsteder i tuft 2, samt NV og SØ veggvoller (fig. 1.48).

Fig. 1.34 Normannsvika. Tuft 2. Topp lag C. Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

I profilen ble det dokumentert et stratigrafisk sjikt under lag C, kalt lag E. Laget avtegnet seg som mørk brun til svart sandholdig humus og representerer trolig rester av markoverflaten før tapestransgresjonen. Det ble tatt ut to trekullprøver i sikker kontekst fra laget jfr. fig. 40.1. Siden prøvene viste seg å være svært små ble de siden slått sammen til en prøve som ble datert til 6283 ± 58 BP (WK 10839), tilsvarende 5370-5060 f.Kr.

Det ble også anlagt ei sjakt fra gulvets midtparti og gjennom NØ vegg, samtidig som det ble snittet et stolpehull (struktur 2-3).

Området NV for tuft 2, d.v.s. området mellom 31-34x120-125y ble også undersøkt. I tillegg ble området NØ for 123y gravd ca 20cm ned under lag C for å undersøke eventuelle bruksperioder. Sjakta som ble lagt gjennom tuft 2 gikk også gjennom dette området fra 32x 122,25y, det var derfor mulig å også undersøke sammenhengen mellom tuftas veggvoller og området utenfor.

Veggvoller

Etter avtorving framsto veggvollene som svake forhøyninger i rullesteinstranda, mens selve gulvet i tufta var gravd 20cm ned i strandvollen. Den fremre veggvollen mot SV gikk i flukt med kanten på strandvollen.

Avgrensingen mellom gulvparti og veggvoll var tydelig

i V, SV, S og SØ, mindre tydelige mot N, mens den var uklar mot NØ. Den nordlige veggvollen avtegnet seg som et om lag 1,5m bredt parti som var jevnere enn ellers rundt tufta. Den fremre SV veggvollen lå på kanten av strandvollen. Gulvpartiet var mellom 20 til 40cm lavere enn veggvollene. I veggvollen var det spor etter to tidligere kvadratmeter store prøveruter i 34x118,2y og 39x118,2y.

Veggvollen i SV var ujevnt utformet, og bestod av større og mindre rullesteiner, flate heller og forvittra stein. Flere forsøkninger i vollen ble tolket som stolpehull, og midt på veggvollen, 37x119y, gikk en tydelig grøft gjennom veggvollen fra gulvpartiet og ut nedenfor tufta. En mulig tolkning er at grøfta representerer en luftkanal (se nedenfor). Vollen som helhet ser ut til å ha vært fundament for ulike konstruksjoner. Dette står i motsetning til vollene mot NV, NØ og SØ, der det kun ble lokalisert enkelte og mer spredte stolpehull.

NV voll i V hjørne var klart avgrenset i forhold til gulvpartiet. NV veggvoll var vinkelrett plassert i forhold til SV voll. Høydeforskjell midt på veggvollen mellom vollens topp (35x122,5y) og gulvparti (36x122,5y) var rundt 15cm, med en glidende overgang mellom vegg og gulv. Veggvollen hadde ingen markering videre mot NV. Et stolpehull kunne identifiseres (struktur 2-14). Stolpehullet var relativt tydelig markert. Veggvollen NØ

Fig. 1.35 Normannsvika. Tuft 2. Plantegning topp lag C. Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

for 123y bestod av et flatere parti med mindre rullestein. Her var også enkelte flate heller og området ser ut til å ha vært ryddet/planert. Denne delen av den NV veggvollen ble derfor tolket som et inngangsparti.

NØ veggvoll var langt flatere enn de andre, d.v.s. en høydeforskjell på maksimum 10cm mellom tuftas gulv og veggvollens topp. Grensen mellom vegg og gulv var likevel tydelige. I NØ veggvoll ble det bare funnet et stolpehull, struktur 2-2. Denne strukturen var til gjengjeld meget tydelig markert. Etter som det i en tidlig fase av undersøkelsene ble anlagt en grøft for oppsamling av tilsigende vannmasser like NØ for tufta (N for 125y) var ikke mulig å undersøke disse områdene.

Gulv

Etter fjerninga av bunnen av torva/utvaskningslaget framstod gulvflata i tuft 2 nærmest kvadratisk, 3,6x 3,2m, med et utskytende parti mot NV i N hjørne i 34-35x 112y til 34-35x124y. Om lag midt på gulvflata var det et område med både større steiner med diameter opptil 40 cm, heller og forvittra steiner. I NV og SØ del av gulvflata lå det to ildsteder, struktur 2-1 (NV ildsted) og struktur 2-23 (SØ ildsted) (se nedenfor).

Gulvet var plant, der øvre del av tuftegulvet mot NØ lå maksimalt 10cm høyere enn gulvet i nedre SV del.

I N delen av gulvet var lag C mer kompakt og iblanda mer sand med funn av skiferavslag og fragmentariske okerforekomster. Dette området ble tolket som inngangsparti, noe som kan forklare hvorfor laget her er mer sandholdig, kompakt og funnrikt. Dette kan tyde på at det først og fremst var i den delen av tufta som vendte bort fra havet aktiviteter har foregått.

I direkte tilknytning til ildstedene i det NØ område var det også en rekke funn av chert- og skiferavslag og slipte skiferfragmenter. Stedvis var det sterke trekullkonsentrasjoner rundt, men spesielt mellom, ildstedene. Området SV for ildstedene var mer ujevnt og bestod også av større rullestein. I de ytre delene av gulvpartiet var gulvlaget funntomt.

Ildsteder

Tuftas to ildsteder lå midt på gulvet, inntil NV og SØ veggvoller (fig. 1.35). De lå omlag en meter fra hverandre, var orientert VNV-ØSØ, m.a.o. parallelt med tapesvollen. Ildstedene var oppbygd av større avlange steiner som var plassert slik at ildstedene var rektangulære i formen. Flere av steinene var sterkt forvitret. Ildstedene inneholdt mindre trekull enn i området i mellom dem. Spesielt tydelig var trekullforekomstene mellom ildstedene i bunnen av gulvlaget og i lag D.

Fig. 1.36 Normannsvika. Tuft 2. Lag C graves. Foto: Melkøyaprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Det NV ildstedet, struktur 2-1, var om lag 80cm langt i VNV-ØSØ retning og om lag 50cm bredt. Ildstedet var kantsatt med større stein, hvorav mange var forvitret og skjørbrent. I ildstedet var det mørk sand med større trekullbiter, samt mindre steiner og sand fra forvittra steiner. Trekullaget i ildstedet var om lag 9cm tjukt. I SØ del av ildstedet og i området SØ for ildstedet var det konsentrasjoner av trekull i de underliggende lagene. Under enkelte av kantsteinene i ildstedet ble det også dokumentert trekullkonsentrasjoner. I profilen av ildstedet ble det observert at trekullaget fortsatte 3-5cm under enkelte steiner som lå kantsatt til strukturen. Det var en mindre andel med trekull i selve ildstedet enn i områdene som lå utenfor, og mellom ildstedstruktur 2-1 og 2-23. Mest sannsynlig skyldes dette at man jevnlig har fjernet trekullholdige masser fra ildstedene mens de var i bruk. I SØ del av ildstedet ble det funnet tre små avslag av chert og ett av rød skifer, mens det i NV del ble funnet to avslag av gul skifer og ett av rød skifer. Disse så ikke ut til å være varmpåvirket. En trekullprøve fra ildstedet ble datert til 5189±61 (Wk 10836), tilsvarende 4230-3800 f.Kr.

Det SØ ildstedet, struktur 2-23, var om lag 80cm langt i VNV-ØSØ retning, og 40-60cm bredt. Ildstedet var kantsatt av større, hovedsakelig forvitrede og skjørbrente stein. Massen i ildstedet var av humusholdig sand med trekull. Mot NØ og NV var enkelte større flate steiner,

mot SØ flate heller. NV for selve ildstedet var det sterke trekullkonsentrasjoner, som strakk seg mot ildstedet struktur 2-1. Som i struktur 2-1 kunne en i profilen se at deler av ildstedsmassen gikk 2-5cm utenfor ildstedet. Laget i det indre av ildstedet var 7cm tykt. En trekullprøve fra ildstedet ble datert til 5137±59 (Wk10837), tilsvarende 4050-3780 f.Kr

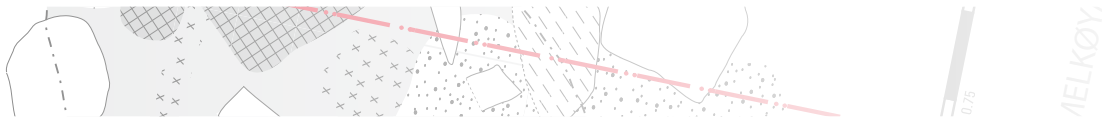

Fig. 1.37 Normannsvika. Tuft 2. Struktur 2-2 etter tømming.
Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Struktur 2-2

I den S delen av tufta var det en grøft (struktur 2-2) som gikk tvers gjennom den SV veggvollen.

Struktur 2-2 gikk fra gulvet i tuft 2, gjennom den SV veggvollen og tapesvollen, med total lengde på 2,6m (fig. 1.35 og 1.37-38). Grøfta er 10-20cm dyp og 25cm bred på det bredeste. Bunnen på grøfta helte ujevnt fra 14,58moh i nærmest gulvet, til 14,39moh ved kanten på strandvollen, og til 14,30moh ved sjaktas utløp i kanten av strandvollen. Grøfta var skodd med enkelte vertikalt plasserte steiner, samt med enkelte større flatere steiner i bunnen. Massen i sjakta bestod av lysere torv enn ellers i veggvollen, iblanda sandholdigere partier, men uten grus eller særlige mengder annen humus.

I enkelte deler av grøfta gikk det kanaler ut på begge sider til strukturer som var tolket som stolpehull. Det så ut til at grøfta var lagt i tilknytning til en rad med stolpehull som løper i en bue fra sjaktas SØ del til gulvpartiets S hjørne (struktur 2-19). Mot NØ ligger strukturene 2-17, 2-18 og 2-8, alle tolket som stolpehull, i direkte tilknytning til sjakta. Sjakta har sitt innløp fra gulvets flate ved 37x120,5y. I overgangen mellom gulvflate og veggvoll lå en stor kantet stein. Relasjonen mellom steinen og sjakta er usikker. Sjakta går ut i veggvollen ved 37x117,9y.

Nedenfor utløpet til grøfta lå en del flatere heller og større rullesteiner.

Grøftas funksjon er usikker, men kan tolkes på ulike sett. Det er lite trolig at den har fungert som dreneringsgrøft, da grøftas øvre del ligger høyere enn gulvpartiet.

En mulig tolkning er at grøfta utgjorde fundament for en rekke med større stolper. Det kunne utskilles minst fire parallelle utvidelser i sjakta, der sjakta blir videre for så og snevres inn igjen. En kan tenke seg at grøfta ble gravd for plassering av større stolper og at rommet mellom stolpene ble fylt igjen med jord og enkelte steiner etter at stolpene var plassert. Dette kan settes i sammenheng med de mange antatte stolpehullene i direkte tilknytning til sjakta. Stolpehullene ser ut til å være plassert i en svak halvsirkel fra S og V hjørne av gulvpartiet, der disse møtes i grøfta ved 37x119y. Til sammen kan dette ha utgjort et slags "tilbygg" med en rad større takbærende stolper i grøfta med mindre støttestolper som løper ut fra denne og inn mot gulvpartiet.

Alternativt kan grøfta ha vært en luftekanal eller ventilasjonssjakt. Det tilsynelatende fraværet av trekullpartikler, sot og aske tyder på at den i så tilfelle muligens ikke var anlagt for å trekke ut røyk fra huset. Det kan derfor tenkes at den skulle sørge for tilførsel av luft til ildstedene.

Stolpehull

Fra tuft 2 ble det påvist 22 enkeltstående stolpehull, samt en rad med fem mulige stolpehull. Ettersom de ligger i rullesteinsvollen var det problematisk å snitte dem.

I tuft 2s N del ble det dokumentert tre stolpehull. To av disse ligger i tilknytning til veggvollen mot NØ og NV (henholdsvis struktur 2-3 og 2-14), mens et ligger rett NV for den store steinen som markerer utløpet til inngangspartiet i 39x124y (struktur 2-27). Struktur 2-3 ligger i NØ veggvoll, rundt 50cm NØ for gulvflatas yttergrense, og ble snittet i forbindelse med graving av sjakt 2 (fig. 1.39). Strukturen var kantsatt av større steiner, noen vertikalt plasserte, og var ca 10cm dyp. Stolpehull mot NV, struktur 2-14 ligger i overgangen mellom gulvflate og veggvollen, og ligger i SØ utkant av det mer kompakte laget som ble definert som inngangsparti. Stolpehullet kan ha hatt en funksjon i forbindelse med dette. Stolpehull struktur 2-27 utgjorde en fordypning kantsatt med vertikale steiner som var fylt med en meget kompakt masse. Det lå i et område som var preget av store forekomster chertavslag, trekull og tilstedeværelse av lag C, her definert som fortsettelse av gulvparti i form av inngangsparti utover N del av veggvoll.

I SØ veggvoll ble det kun identifisert ett stolpehull, dette befant seg rundt 50cm fra gulvflatas yttergrense, og var relativt tydelig markert (struktur 2-4).

I det sentrale området av tufta ble det påvist to stolpehull. Struktur 2-25 var plassert rett Ø for ildsted 2-1, i den øvre

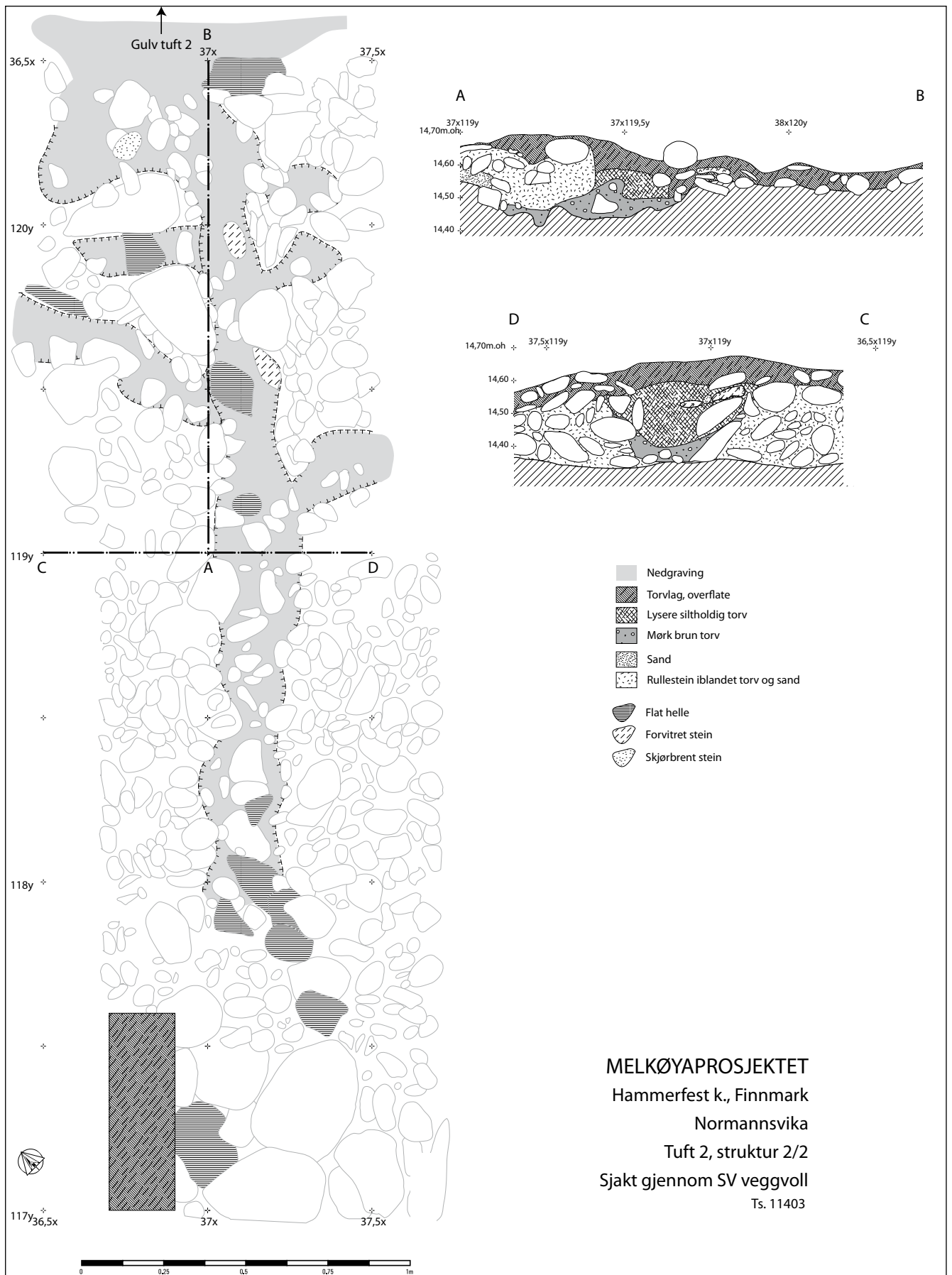

Fig. 1.38 Normannsvika. Tuft 2. Struktur 2/2. Plan og profiltegninger. Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

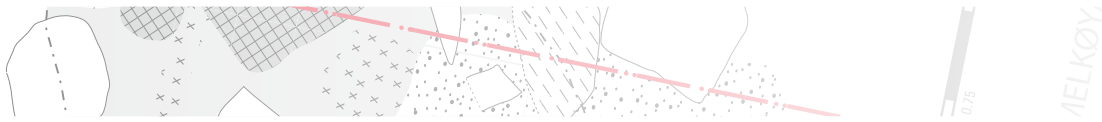

Fig. 1.39 Normannsvika. Tuft 2. Stolpehull 2-3.
Foto: Melkøyaprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

delen av tufta, mens struktur 2-24 befant seg SV for ildstedene og en stor flat helle som ble fjernet i forbindelse med graving av lag C (se over). Disse to stolpehullene var relativt tydelige og kan ha hatt takbærende funksjoner. Det er heller ikke usannsynlig at stolpene kan ha en sammenheng med stativer for opphenging av mat eller andre ting som skulle varmebehandles eller røykes.

I SV veggvoll ble en rekke stolpehull identifisert. Særlig rundt sjakta gjennom veggvollen, struktur 2-2, så det ut til at en rekke stolper har vært fundamentert. Både i NV og SØ hjørne av SV veggvoll ser det ut til at det har vært rekker med stolper. Eventuelle bevegelser i rullestein kan ha ført til endringer i plassering av stolpehullene. Forsenkingene i strandvollen framsto imidlertid så tydelige at det ikke er tvil om at de registrerte stolpehullene faktisk kan knyttes til tuft 2. De mulige stolpene kan ha hatt funksjoner i forbindelse med konstruksjonen av tufta og/eller representere ulike anlegg (for eksempel stativer til tørking, røyking/oppbevaring av mat/redskaper etc).

Området NV for tuft 2

NV for tuft 2, ble et området på omtrent 15m² (31x 120y-34x125y) undersøkt. Området var flatt, med SØ avgrensning direkte til NV veggvoll tuft 2. Før undersøkinga var mye av området rensa ved maskinell flateavdekking. Det var kun litt torv igjen over steinene.

I rute 34x123y ble det dokumentert et lag som var svært likt lag C, det sentrale gulvlaget i tuft 2. Dette laget sammen med at tilgrensende veggvoll var jevnere og mer ryddet i tuft 2, understøttet tolkningen av dette området som et inngangsparti.

NV for tuft i N og V hjørner (i 33x120y og 33x124y) lå det to 40x70cm store steiner. Disse virket intensjonelt plassert, og ble i felt tolket som mulige tilvirkingssteder for steinredskaper. Dette støttes av at det ble funnet en hel del chertavslag i hele området 31-33x123-125, og at

det i tillegg var en spesielt høy konsentrasjon rundt steinen i 33x124y. I samme kontekst ble det også funnet en knakkestein.

Rundt den store steinen i 33x120y var det færre avslag, disse var hovedsakelig av skifer. Dessuten ble det påvist spredte og små konsentrasjoner med trekull. Imidlertid var det i et halvmåneformet område rundt SØ hjørne av område NV (31x120y-34x122,5y) mye skjørbrønt stein. Det er nærliggende å anta at denne delen har fungert som utkastområde for ildstedsmasser.

Mellom rullesteinene i området direkte NV for det antatte inngangspartiet ble det dokumentert et lag kompakt omdannet torv iblandet noe sand og trekullpartikler. Disse massene ble såldet. Området ble under utgravingene tolket som et aktivitetsområde i direkte tilknytning til tuft 2. Det viste seg imidlertid at forekomstene av chert og trekull fortsatte rundt 20-30cm under overflaten av lag C. Avslagsdistribusjonen så ut til å fortsette utover grensene for utgraving ved 125y, ut under området der det var lagt ei dreneringsgrøft. Videre så det ut til å være chertavslag også NV for 31x. I forbindelse med sjakta som ble lagt gjennom tuft 2 ble også område NV undersøkt i dybden. Det viste seg at et svart kompakt lag strakk seg under NV veggvoll ved 33x122y. Dette laget er definert som lag E, omdannet eldre torvflate. En datering tatt fra laget i 32x124y ga en datering til 5648±58 (Wk10838), tilsvarende 4620 - 4350 f.Kr.

tilsvarende 4620 - 4350 f.Kr.

Gjenstander

Chert utgjør over 70% av råstoffene, deretter følger skifer med 21,7%, kvarts 3,2%, og kvartsitt 2,1%. De øvrige råstoffene i tufta består av pimpstein og bergart. Det ble også dokumentert noen usikre artefakter av ubestembar råstoff (1,3%)(tabell 1.5). Det som er interessant er imidlertid det høye innslaget av chert. Ingen av nabotuftene hadde på langt nær en så høy chertandel. Det meste av cherten ble imidlertid ikke funnet i lagene som ble dannet mens tufta var i bruk, men i nivåer under tufta samt i områdene like utenfor den. Det ble også funnet en større vannrullet skive i chert som var retusjert langs kantene (fig. 1.40, nr.1).

Det høye antallet med produksjonsavfall av harde råstoff, særlig chert, kontra et relativt markant innslag av skifer og skifergjenstander indikerer at det er to ulike faser på stedet. Den første fasen er trolig representert gjennom 10 retusjerte avslag, derav en i fin kvartsitt og ni i chert. Den andre fasen er tilknyttet en relativt stor andel skifergjenstander. Det ble funnet to forarbeider til enegga kniver, samt i alt fire fragmenter fra tre emner til skiferspisser (fig. 1.41). Et av disse var i blågrå sandstein (gråvakke) og kan enten representere et forarbeid til en slettnesspiss, eller eventuelt en slipt spiss. I tillegg ble det funnet ni pimpstein med slipepor, åtte har nedslippte furer og en har en nedslippt flate (fig. 1.40, nr.2).

Tabell 1.5 Normannsvika. Funntabell tuft 2.

11403 Tuft 2 Nor	Skifer SK	Kvarts KV	Kvartsitt KA	Chert CH	Pimpstein PS	Bergart BA	Usikkert råstoff	SUM
01 Alle avslag og flekker	159	23	15	526				723
01.2.1 Makroavslag	14	2		3				19
01.2.2 Vanlige avslag	77	10	7	153				247
01.2.3 Mikroavslag	63	11	8	369				451
01.3.1 Avslag av slipt gjenstand	4							4
01.3.2 Prepareringsavslag	1			1				2
02.6 Kjernefragmenter		1						1
08.1.5 Emne til enegga kniver	2							2
10.5.5 Hugde emner til slipte piler	4							4
13.1 Avslag med retusj			1	9				10
17.2 Knakke- og amboltsteiner						1		1
17.3 Pimpstein med slipespor					9			9
24 Usikker status som artefakt							10	10
TOTALT ANTALL FUNN	165	24	16	535	9	1	10	760

En del av artefaktmaterialet ble funnet inne i tufta, men mesteparten ble funnet i forbindelse med undersøkelser av inngangspartiet og området rett utenfor dette (fig. 1.42-43). Chertartefaktene befant seg først og fremst i og utenfor inngangspartiet, noe chert ble imidlertid også funnet inne i tufta. Skiferartefakter ble også funnet i forbindelse med inngangspartiet, men var av mindre omfang og lå konsentrert lengre mot sørvest. Det ble nesten ikke funnet skiferavslag nord for 124y, mens spredningen av chertavslag så ut til å fortsette inn under torva ved grensen for det utgravde område som gikk ved 125y. Selv om det totale antallet skiferartefakter var langt mindre enn chertartefakter, var det forholdsvis mer skifer enn chert inne i selve tufta.

Også vertikalt kan det se ut som om distribusjonen av råstoffene er noe ulik. Skiferartefaktene er nokså klart knyttet til tuftas indre areal. Det ble også funnet chert her men samtidig ble chert funnet dypere i lagene, ned i mot steril grunn. Den vertikale distribusjonen understreker at materialet representerer to faser, der tufta tilhører den yngste.

Materialet og dateringene tyder på at tufta sannsynligvis kan dateres til tidlig i periode II i yngre steinalder, men at det også fant sted tidligere aktiviteter, trolig i fase 3 av eldre steinalder. Sannsynligvis har altså strandflaten vært i bruk før tufta ble etablert.

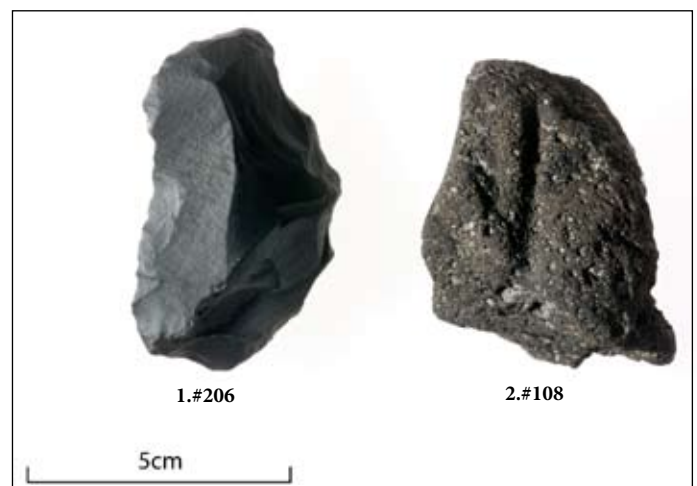

Fig. 1.40 Normannsvika. Ts11403. Tuft 2. 1. Vannrullet retusjert chertavslag
2. Pimpstein med slipespor. Foto: Adnan Icgagic©Tromsø Museum Universitetsmuseet

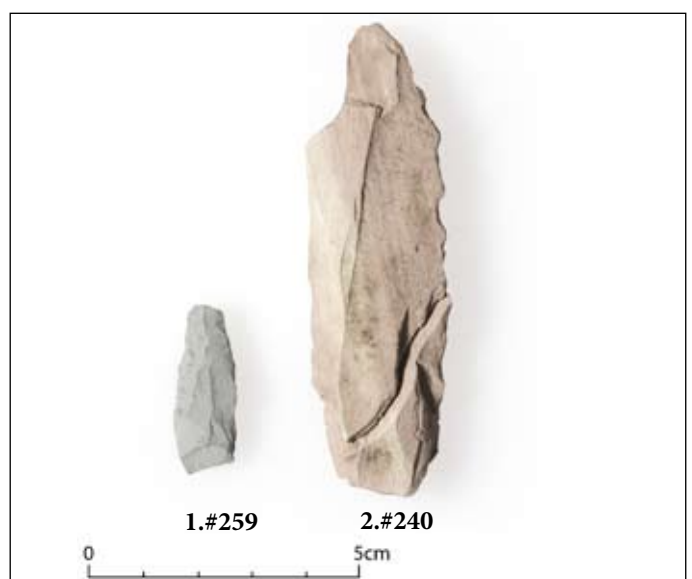

Fig. 1.41 Normannsvika. Ts11403. Tuft 2. 1.-2. Kanthugde spissmner. Foto: Adnan Icgagic©Tromsø Museum Universitetsmuseet

0,75

MELKØY

570

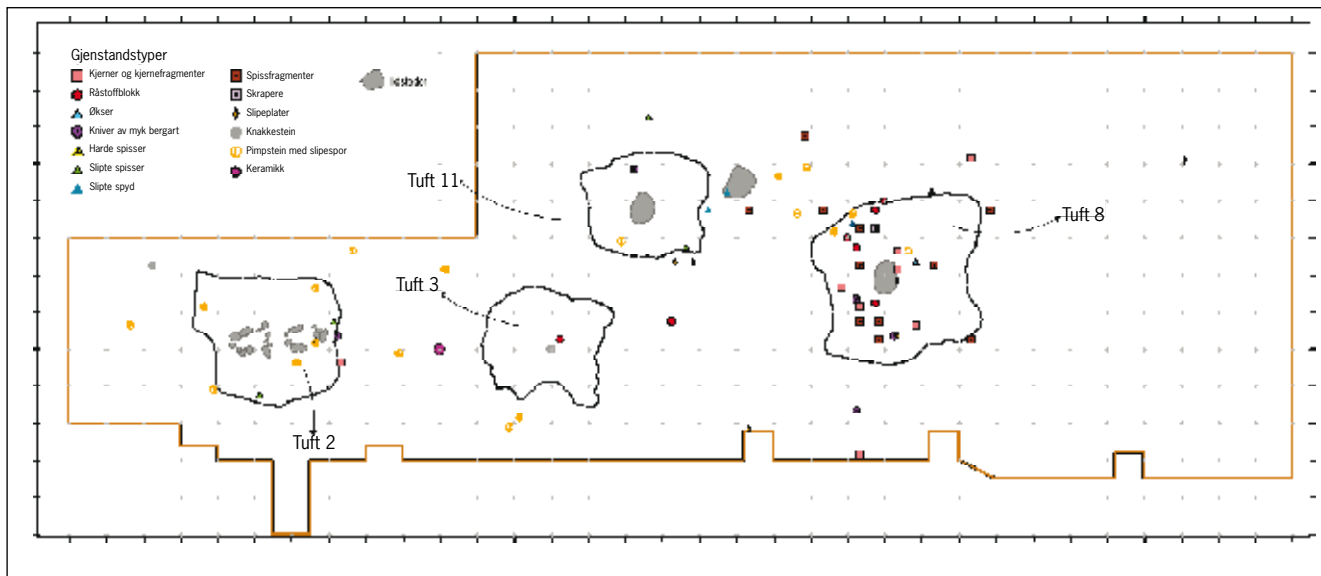

Fig. 1.42 Normannsvika. Ts11403, 11404, 11405 og 11406; tuft 11, tuft 3 og tuft 8. Fordeling av gjenstander.
Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

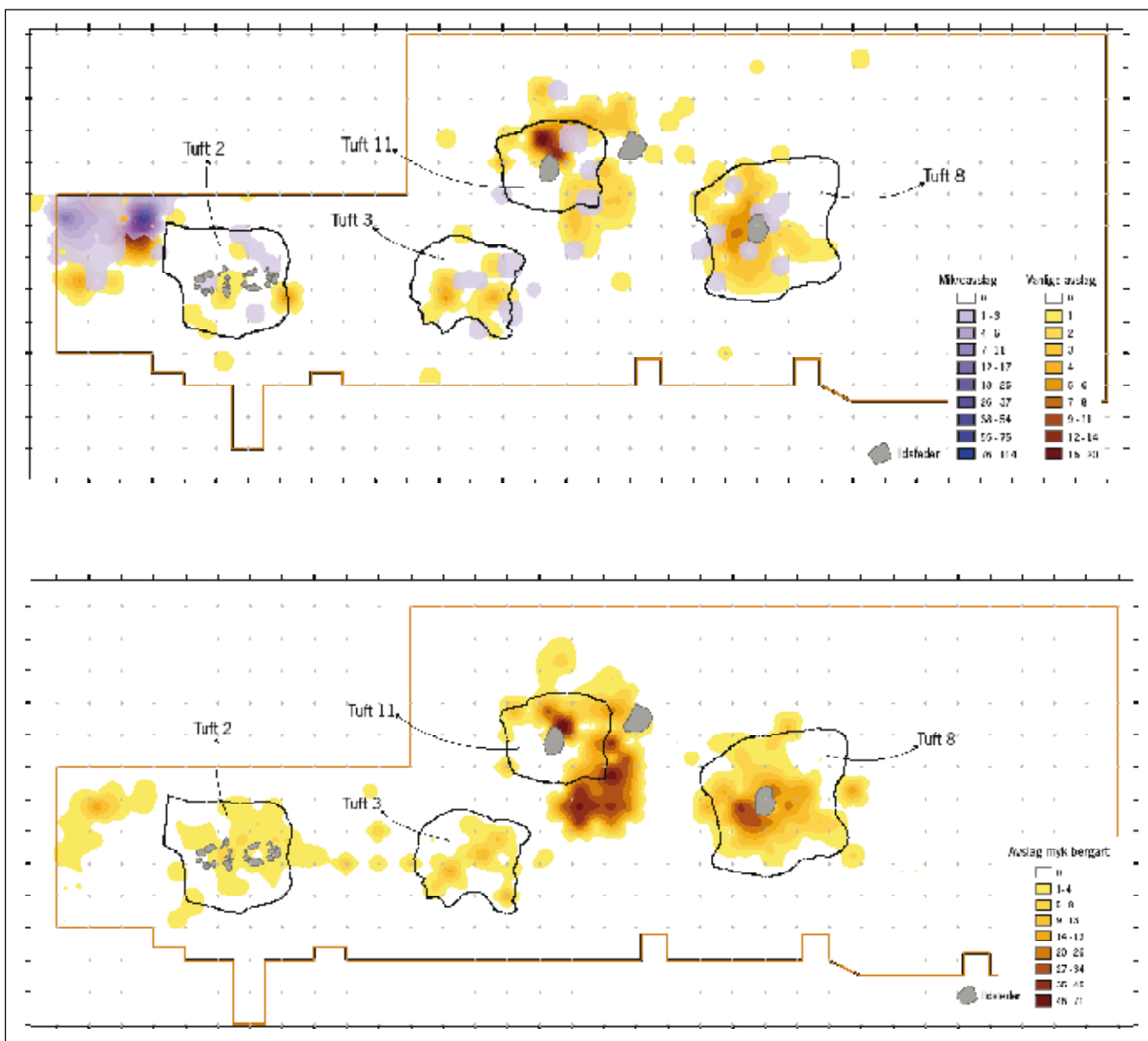

Fig. 1.43 Normannsvika. Ts11403, 11404, 11405 og 11406; tuft 2, tuft 11, tuft 3 og tuft 8. Fordeling av mikro- og vanlige avslag i harde råstoff (øverst), og avslag i skifer (nederst).
Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.44 Normannsvika. Tuft 3. Tufta under utgraving. Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

På toppen av tapesterrassen, 14,6 moh, lå tuft 3, rett øst for tuft 2 og i nord klemt inntil tuft 11 (fig. 1.6, 1.44-46). Tufta var ikke synlig på overflaten, men etter avtorvning framsto den som en klart markert, om lag 3x3m stor, kvadratisk forsøknning. Gjenstandsmaterialet fra tufta og utenfor tufta i området mellom 40-50x118-124y er katalogisert under Ts11405. All utgravd masse inne i tufta er såldet. Undersøkt masse utenfor tufta, samt fra veggvollene er imidlertid ikke såldet. I tufta ble det undersøkt et mulig ildsted, en rekke stolpehull og en struktur i form av en grøft/kanal i gulvet på tufta. Feltleder var Wenche Brun.

For å få en bedre forståelse av stratigrafien og oppbygningen av tufta ble det anlagt to tversgående sjakter (fig.1.46). Den ene sjakta ble lagt som en forlengelse av Ø-V gående sjakt gjennom tuft 2. Sjakta gikk gjennom den V veggvollen, gulvet og deretter ut gjennom den Ø veggvollen. Den andre sjakta ble lagt i SV-NØ retning fra omtrent midt på gulvet, gjennom inngangen, området NØ for tuft 3 og veggvollen til tuft 11 (fig. 1.45, 1.50).

Gulv og veggvoller

Utgravningen viste at tufta hadde en tilnærmet kvadratisk form med et indre gulvmål på om lag 9m². Veggene og gulvet var klart definert (fig. 1.48). Inngangen var noe mer utydelig, men den så ut til å ligge i NØ. Gulvet bestod av et svært tynt funnførende kulturlag som lå ovenpå løse rullestrandmasser. Massen i veggvollene besto av løse

rullestein, sand og grov grus. Gulvet i tuft 3 er datert til 4954±55 BP (WK 10765), tilsvarende 3940 til 3640 f.Kr.

Ildsted

Det ble ikke påvist noe sikkert ildsted. Sentralt i tufta ble det fremrensket en sirkulær ansamling av stein, som muligens representerer en form for ildstedstruktur. Det ble imidlertid ikke påvist konsentrasjoner med trekull i tufta, trekullandelen var også generelt sett liten.

Andre strukturer

Det ble påvist 23 stolpehull som så ut til å ligge i to rekker. Stolpehullene i den innerste rekken var større enn stolpehullene i den ytterste rekken. Under graving ble det også dokumentert flere grøfter og lange nedsenkninger i den sørvestre veggvollen, dette kan muligens representere et system av luftkanaler. Formmessige trekk knyttet til selve "kanalene", deres beliggenhet i gulvet og den generelle usikkerhet vedrørende ildstedet fører likevel til luftkanaltolkningen fremstår som noe tvilsom.

Funn sammensetning

Av tuftene på toppen av tapesvullen var tuft 3 den mest funnfattige. Kun 168 gjenstander ble funnet i tufta (tabell 1.6). Råstoff sammensetningen var dominert av skifer (71,4%), deretter fulgte kvartsitt (15,5%), og mindre mengder med chert (4,8%), og noen få i pimpstein, sandstein og bergart (0,6%).

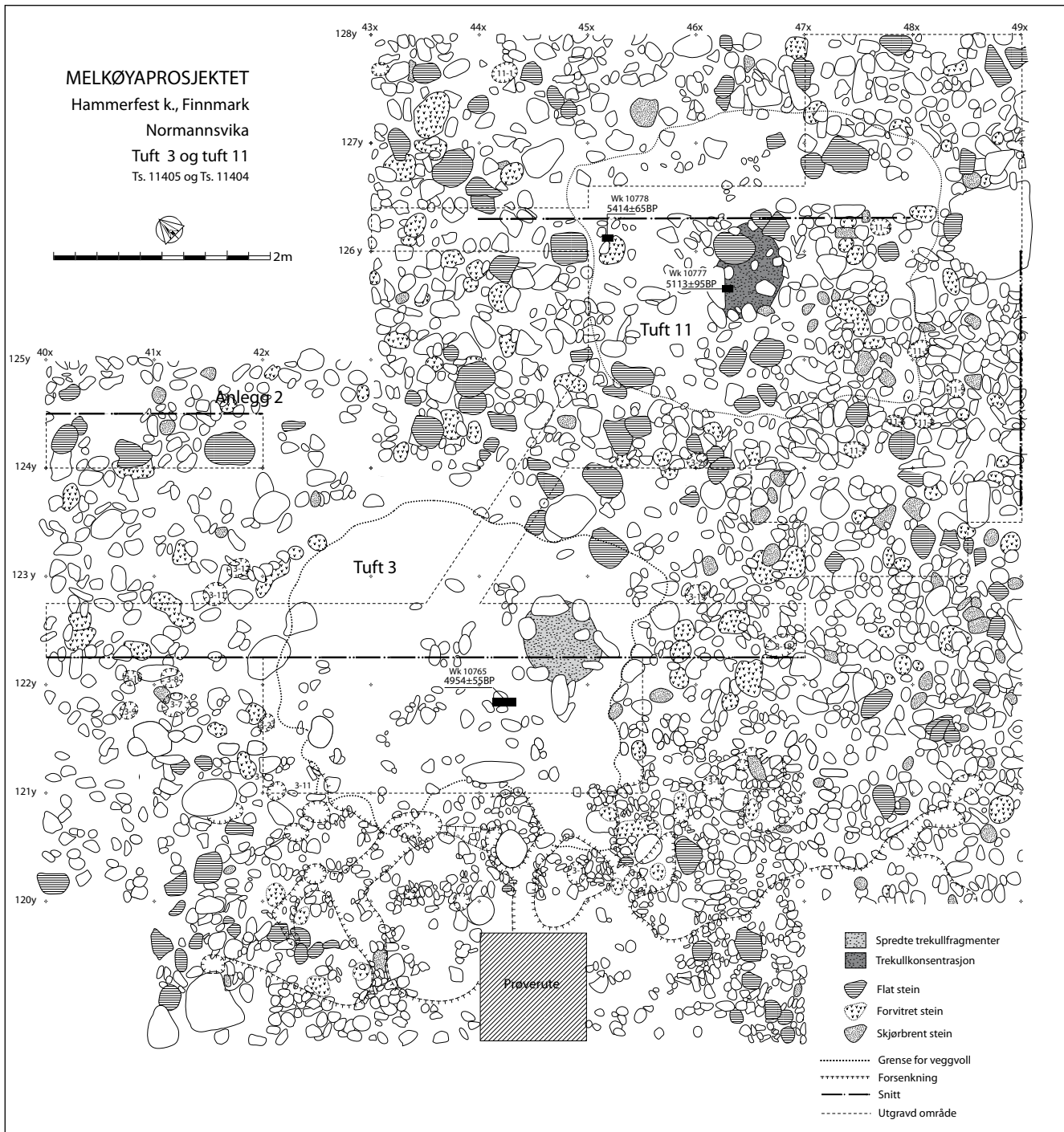

Fig. 1.45 Normannsvika. Tuft 3 og 11. Plantegning med strukturer og profiler. Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Gjenstandsmateriale

Artefaktmaterialet var totalt dominert av ubearbeidede avslag. Foruten en knakkestein i bergart og seks pimpstein med slipespor ble det ikke påvist morfologiske redskaper eller sekundært bearbeidet avfallsmateriale (fig. 1.47).

Funnfordistribusjon

Mesteparten av funnmaterialet ble funnet inne i tufta, kun en liten del fantes i og utenfor veggvollene (fig. 1.42-43). Funnmaterialet virket jevnt fordelt både horisontalt og vertikalt.

Datering

Artefaktmaterialets sammensetning gir alene få dateringsholdepunkter. Skiferens dominans som råstoff indikerer en datering til periode 2 av yngre steinalder. Denne dateringsrammen er i tråd med ^{14}C datering som gav perioden 3800-3600 f.Kr.

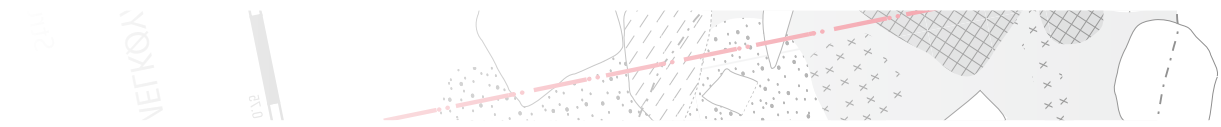

Fig. 1.46 Normannsvika. Graving av sjakt gjennom tuft 3. Foto: Melkøyaprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Tabell 1.6 Normannsvika. Funntabell tuft 3.

11405 Tuft 3 Nor	Skifer SK	Kvarts KV	Kvartsitt KA	Chert CH	Sandstein SS/SI	Pimpstein PS	Bergart BA	Keramikk KE	SUM
01 Avslag/flekker	119	1	25	8	5				158
01.2 Avslag	117	1	25	8	5				156
01.3 Særlige avslag	2								2
02 Kjerner og kjerneemner	1		1						2
02.7 Råknoller og råstoffblokker	1		1						2
17 Andre steinartefakter						6	1		7
17.2 Knakkestein							1		1
17.3 Pimpstein med slipespor						6			6
18. Keramikk								1	1
TOTALT ANTALL FUNN	120	1	26	8	5	6	1	1	168

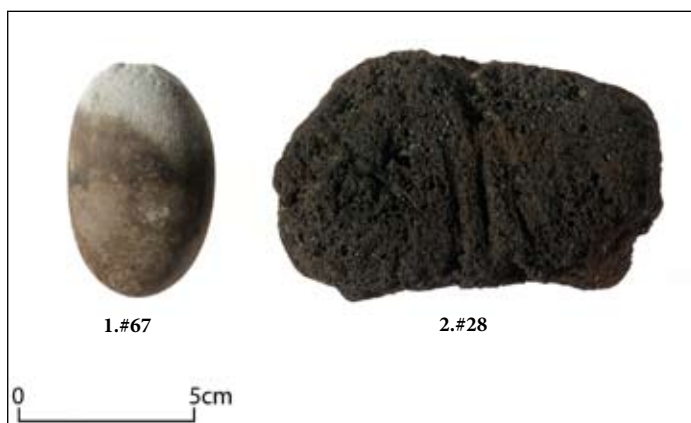

Fig. 1.47 Normannsvika. Ts11405. 1. Knakkestein, 2. pimpstein med nedslpte furer. Foto Adnan Iagic©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Melkøyaprojektet

Normannsvika

Tuft 3 og 2

Ts. 11.403 og 11.405

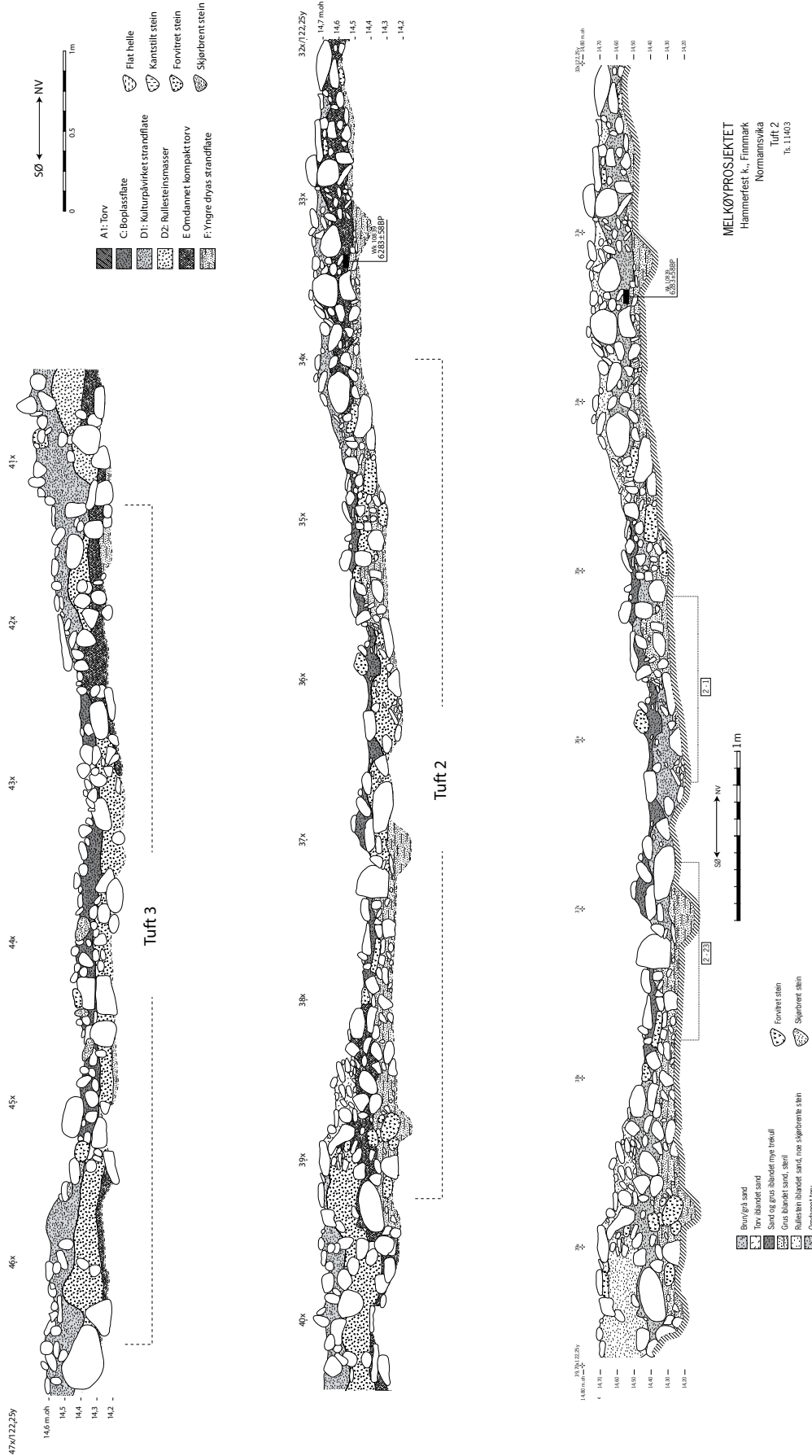

Fig. 1.48 Normannsvika. Profiltegning tuft 3 og tuft 2. Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.49 Normannsvika. Tuft 11. Topp lag 3, sett mot NV. Foto Adnan Icagic©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Rett nordøst for tuft 3, i bakkanten av tapesvollen om lag 14,6 moh., lå tuft 11 (fig. 1.6, fig. 1.45, 1.49). Tufta var ikke synlig på markoverflaten og ble først påvist etter fflateavdekking. De to tuftene 3 og 11 ligger så tett at de deler henholdsvis nordre og søndre veggvoll, noe som også medførte at vi valgte å undersøke disse tuftene samtidig.

I tuft 11 ble det dokumentert et ildsted og flere stolpehull, mens det i områdene utenfor ble påvist en kokegrop. Totalt ble det undersøkt et område på ca 50m². Materialet fra tufta er katalogisert under Ts11404. Feltleder for undersøkelsen var Wenche Brun.

Gulv og veggvoll

Etter at torva var fjernet framsto tufta som en uklar

svak forsenkning med en diameter på ca 3m. Bunnen av forsenkningen lå 14,37 moh. Under torva var gulvområdet i strukturen dekket av et mørkt, fett humus og trekullholdig sandlag (fig. 1.50-51). Under dette tynne laget lå det et lag bestående av brun sand. I dette laget ble det funnet avslag og trekull. Når man kom 10 til 15cm nedover i disse lagene opphørte funnene og trekullforekomstene. Veggvollene var svakt markerte og massen i dem besto av sand, grus og rullestein. Det ble funnet ni stolpehull i tilknytning til tufta.

Ildsted

Omlag midt på gulvet lå det et ildsted. Dette var rektangulært, størrelsen var 0,7x2m og det kan karakteriseres som et rammeildsted (fig. 1.45, 1.51). Ildstedet så ut til å være fundamentert i lag C. Det var mye trekull inn mot midten

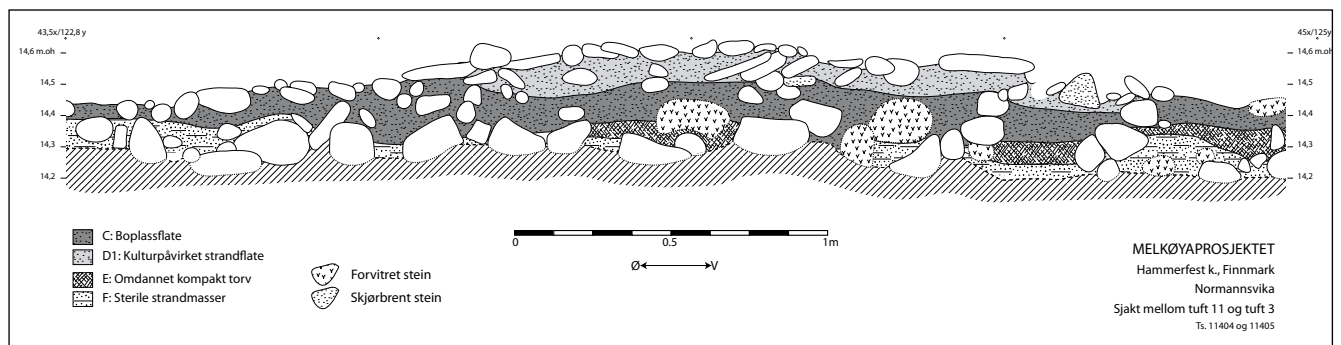

Fig. 1.50 Normannsvika. Sjakt mellom tuft 3 og 11. Profiltegning. Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

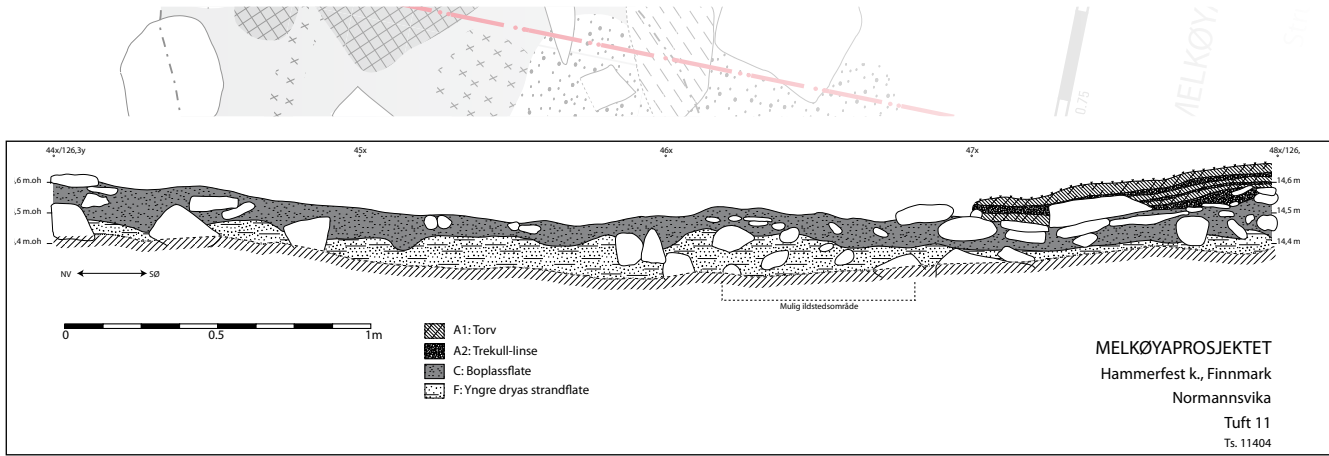

Fig. 1.51 Normannsvika. Tuft 11. Profiltegning. Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

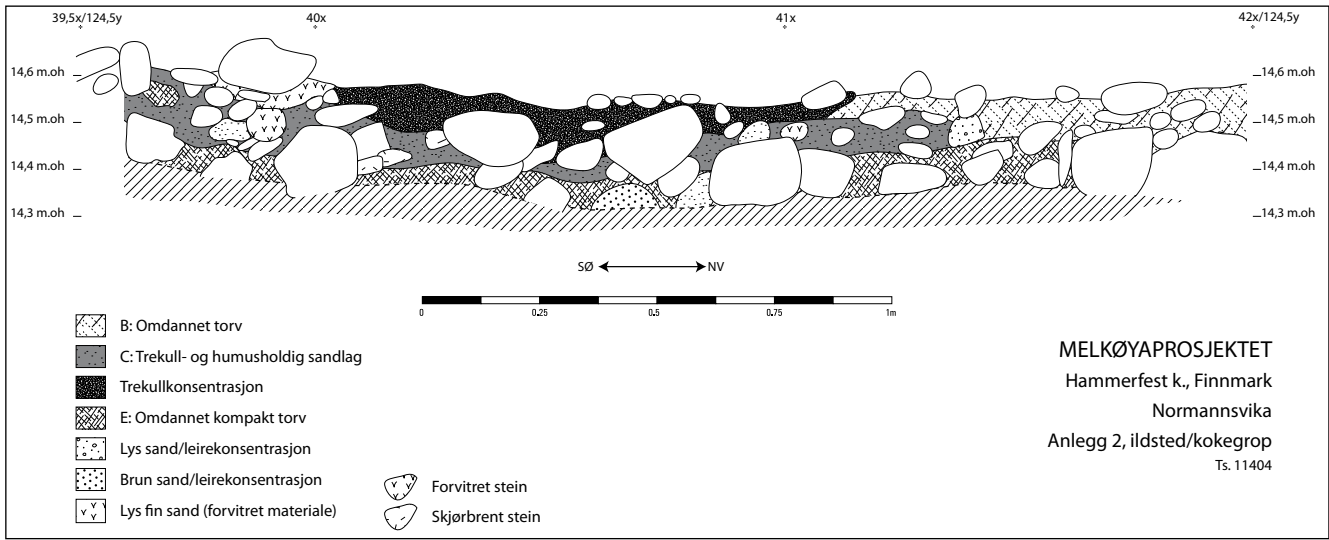

Fig. 1.52 Normannsvika. Anlegg 2. Profiltegning. Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

av gulvflaten og inn mot ildstedet. I og rundt ildstedet var det en del oker. Denne var spredt i små biter rundt om på gulvflaten. Det var også en del større biter, disse ble samlet inn. "Okerlaget" var ca 1cm tykt og besto av jord blandet med okerflekkene og ble tolket til å være en del av gulvlaget.

Dateringer

Det er to ¹⁴C- dateringer fra tufta. En prøve fra under en stein i ildstedet ga resultatet 5113±95 BP (Wk10777) tilsvarende 4250-3650 f.Kr., mens en prøve fra gulvet nært inn mot den nordre veggvullen, gav 5414±65 BP (Wk10778) tilsvarende 4360-4040 f.Kr. Dateringene vitner om at tufta var i bruk i mellom periode 1 og overgangen til periode 2 av yngre steinalder. Avstanden i tid mellom de to dateringene kan tolkes på flere måter. Begge kan representere bruk av tufta. Det betyr at tufta enten har hatt en bruksfase på over 200 år, eller at den har hatt flere bruksfaser. Et annet alternativ er at dateringene fra ildstedet representerer bruken av tufta, mens dateringene fra gulvet/veggvullen kan representere tidligere bruk av området. Dateringene både fra tuft 1, 2 og 8 samt områder utenfor tufta viser at flaten bak tapesvullen har vært i bruk fra ca 6800 BP og framover i tid.

Struktur A2

Etter den maskinelle fflateavdekkinga observerte man i området 40x124y et søkk i terrenget (fig. 1.52). Etter opprensing framsto dette som en rektangulær fordykning 1x1m av skjørbrente stein og trekull, som trolig representerer en form for ildstedsanlegg, muligens en kokegrop.

Funnsammensetning

Råstoffbruken domineres totalt av skifer (83,5%), deretter følger chert (15,3%) og kun mindre andeler med øvrige råstoff som kvarts, kvartsitt, sandstein og bergart (tabell 1.7).

Gjenstandsmateriale

Med 1993 funn er tuft 11 og områdene rundt det mest funnrrike av utgravingsfeltene på tapesvullen (tabell 1.7). Materialet domineres av uarbeidde avslag, andelen av bearbeidd avfall og morfologiske redskaper er kun 0,6% (12 stykker). Funn av to slipeplater og et stort antall skiferavslag viser likevel til relativt omfattende produksjon eller vedlikehold av skifergjenstander.

Det ble funnet få gjenstander i forbindelse med tufta. Av skifer ble det funnet to delvis slipte emner til spisser,

samt to kanthugde forarbeider til spisser (fig.1.53). Det ble funnet et mulig, om enn svært usikkert, forarbeide til en enegget skiferkniv. Mer vanskelig bestembar er et flatt tilnærmet rektangulært 4cm langt fint tilslipt stykke i spettet skifer, som kan være et fragment av et anheng (fig.1. 53. nr. 3).

Det ble også funnet tre fragmenter etter slipeplater i skifer og sandstein.

Funndistribusjon

Horisontalt var funnene konsentrert i et sørvest-nordøst-

gående 2,5m bredt "belte", fra den felles veggvollen med tuft 11 og ut mot grensa for undersøkelsesområdet (fig. 1.42-43). Kun få artefakter ble funnet utenfor dette området. Både horisontalt og vertikalt overlappet de ulike råstoffene hverandre; og det er ikke mulig å skille ut ulike faser.

Datering

Skiferkniven, skiferspissene og fordelinga av råstoff peker klart mot yngre steinalder. Sannsynligvis er tufta hjemmehørende i periode 2 av yngre steinalder.

Tabell 1.7 Normannsvika. Funntabell tuft 11.

11404 Tuft 11 Nor	Skifer SK	Kvarts KV	Kvartsitt KA	Chert CH	Sandstein SS/SI	Bergart BA	SUM
01 Avslag/flekker	1654	4	3	300	16	1	1978
01.2 Avslag	1650	4	3	299	16	1	1973
01.3 Særlige avslag	4			1			5
08 Kniver og dolker i skifer og myk bergart	1						1
08.1 Emne enegga kniver	1						1
10 Spisser	4						4
10.5. Emner til slipte piler	4						4
13 Retusjerte stykker	0						3
13.1 Avslag med retusj				3			3
17 Andre steinartefakter	4				1		5
17.1 Slipeplater	2				1		3
17.4-17.12 Andre steinartefakter	2						2
24 Usikker status som artefakt				2			2
TOTALT ANTALL FUNN	1663	4	3	305	17	1	1993

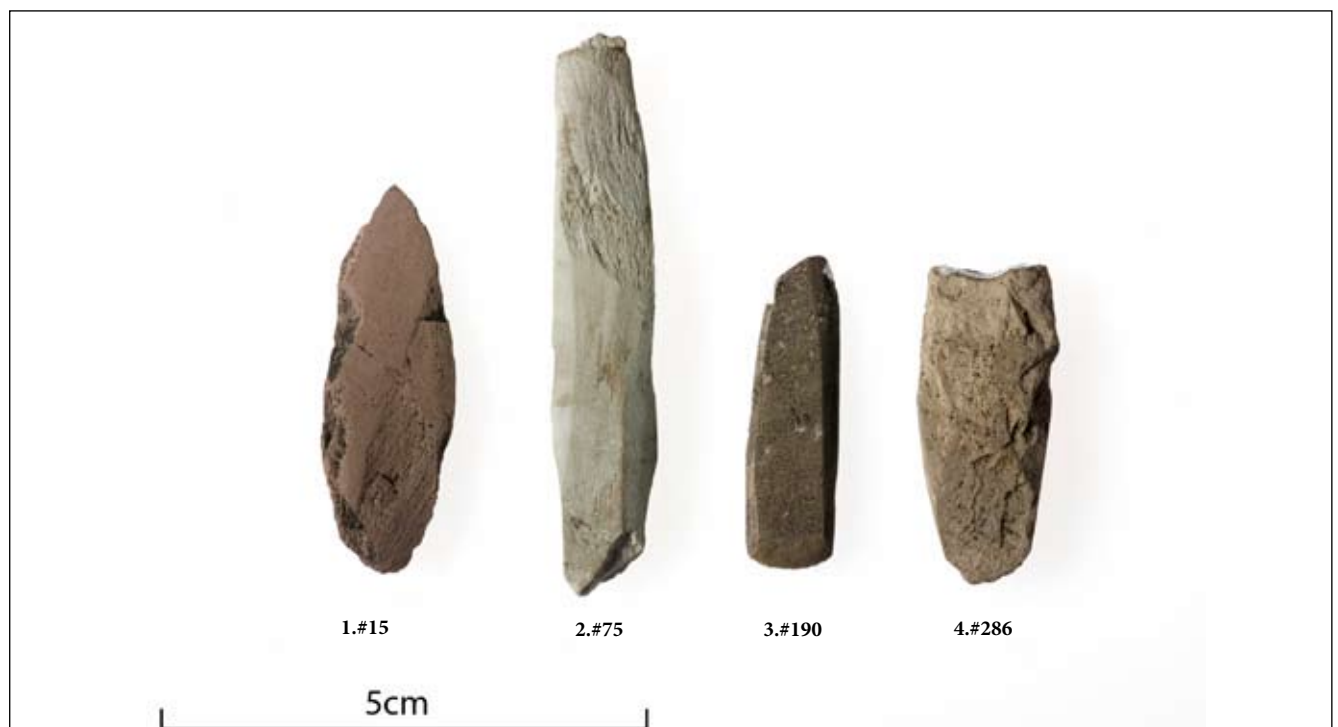

Fig. 1.53 Normannsvika, Ts11404. 1,2 og 4. Slipte og kanthugde emner/fragmenter til skiferspisser, 3. Slipt fragment av ukjent skifergjenstand. Foto: Adnan Icgagic©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.54 Normannsvika. Tuft 8 mot sørøst. Ildsted etter tømming. Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Under flateavdekkinga av tapesvollen ble tuft 8 påvist 3-4m øst for tuftgruppen 2, 3 og 11 (fig. 1.6, 1.54-56). I tufta ble det dokumentert et sentralt ildsted, seks stolpehull og flere andre strukturer som kan knyttes til aktiviteter som har foregått inne i tufta. Utenfor tufta ble det påvist to ovalformede hellelagte strukturer kalt 8.11 og 8.14.

Tuft 8 og området rundt ble undersøkt i perioden 30. juli til 14. september. Gjenstandsmaterialet fra tufta og området mellom 48-62x/118-130y er katalogisert under Ts11406. Bodil Østerås var feltleder under utgravingene i dette området.

Utgraving, strategi og gjennomføring

Etter avtorvning framsto tufta som en oval forsøknings med diameter på 4-5m. Rundt forsøknings var det svake spor etter voller. Etter framrensing framsto tufta mer kvadratisk i formen, med et indre gulvplan på ca 4x4m. Veggvollene var ca 2m brede, flate på toppen, med en klar helling ned mot gulvplanet. Yttersiden av vollen hadde mindre helling mot den opprinnelige markoverflaten, særlig i sørøst.

Tufta ble delt i to etter 54x aksene og den Ø delen ble først gravd stratigrafisk til og med lag C for å få kontroll på evt. funn og på konstruksjonen av gulvflata. Det var vanskelig å avgjøre hvor gulvet sluttet og veggen startet da det så ut til at deler av veggvollen hadde rast

inn over gulvflata. Derfor ble det lagt en sjakt langs 54x aksene. Det ble her gravd gjennom rullesteinslaget og ned i steril strandgrus. Profilveggen i sjakta viste en tydelig todeling. I den nordre delen kom man raskt ned på steril brun sand like under gulvnivået som besto av små rullestein. I sandlaget lå det kantete jordfaste stein som ikke bar tegn på at de var vannrullet. I S var det imidlertid lag på lag med rullestein, 15-20cm stor med innslag av større stein. Rullesteinen gjorde den S delen av profilveggen ustødig og vanskelig å holde stabil. Dette var den samme stratigrafiske situasjonen man så i den store maskingravde sjakta tvers gjennom tapesvollen. Tuft 8 er blitt lagt slik at den S delen lå nedgravd i den øverste delen av tapesvollen, mens bakkanten eller den nordre delen av huset var gravd ned i den opprinnelige overflaten som lå der før tapes maksimum. Her støtte man på store jordfaste steiner som ikke lot seg flytte og for å jevne ut gulvet har man planert det med mindre rullestein hentet fra nedgravningen av den S delen.

Etter at den Ø delen av tufta var undersøkt ble også den andre halvparten utgravd. Ildsted, stolpehull etc. ble gravd som egne strukturer. Det ble også lett etter eventuelle benker/forhøyninger langs veggen uten at slike kunne påvises. Imidlertid var det store jordfaste stein som stikker opp mellom rullesteinen. Disse kan ha fungert som sittesteiner eller som fundament for stokker som ville utgjort benker inne i tufta.

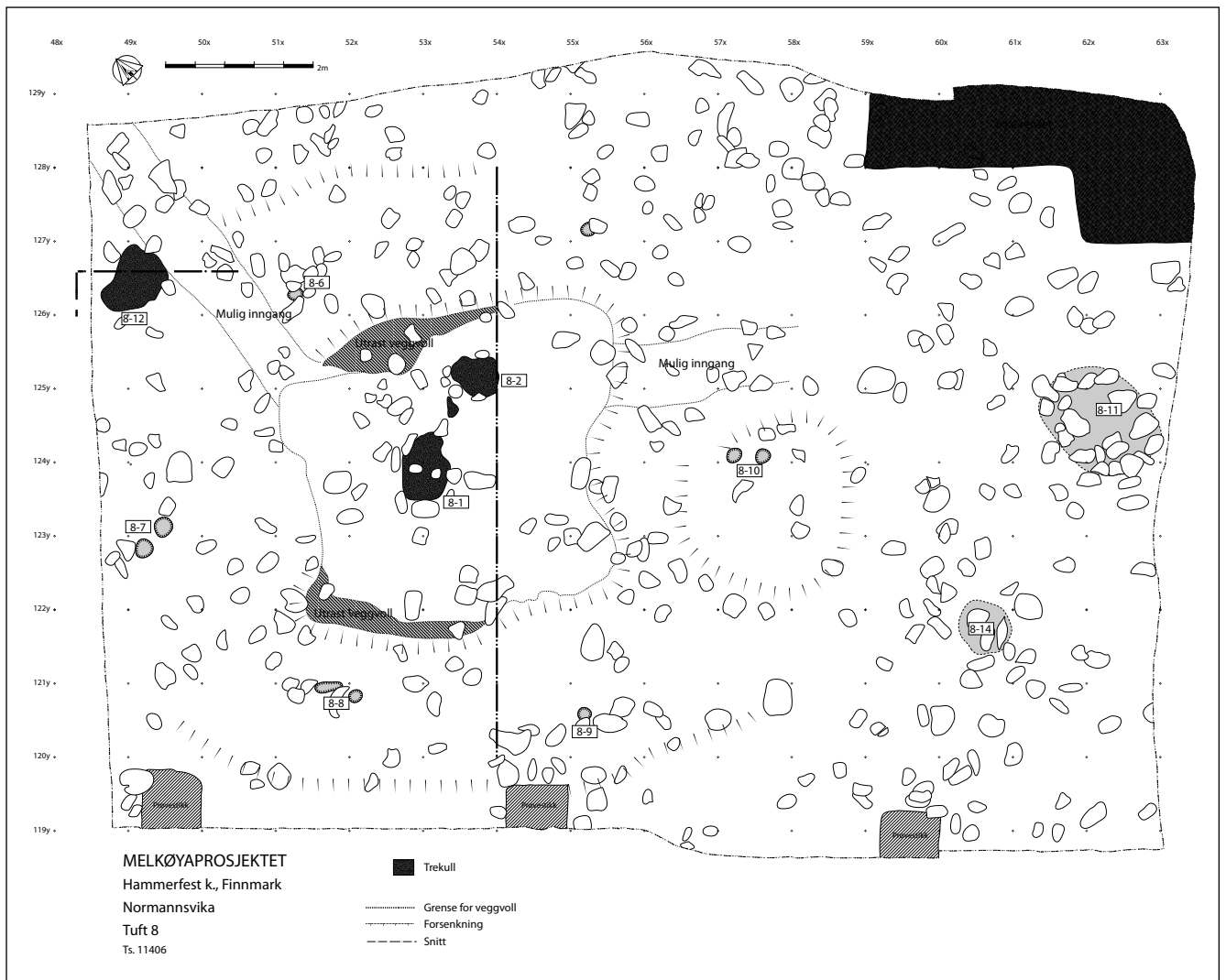

Fig. 1.55 Normannsvika. Tuft 8. Plantegning. Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

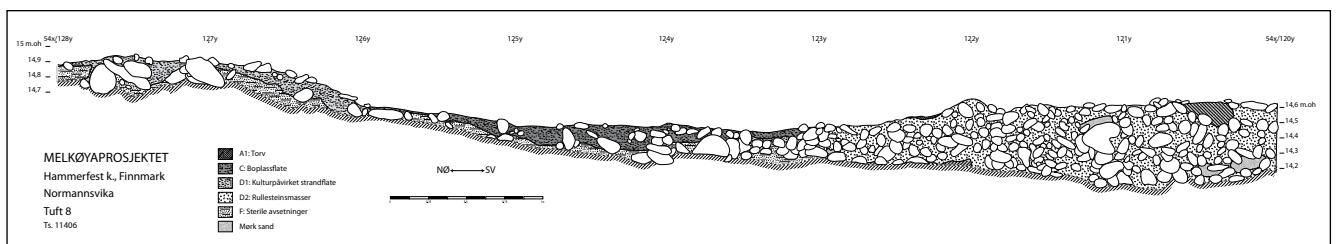

Fig. 1.56 Normannsvika. Tuft 8. Profiltegning. Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

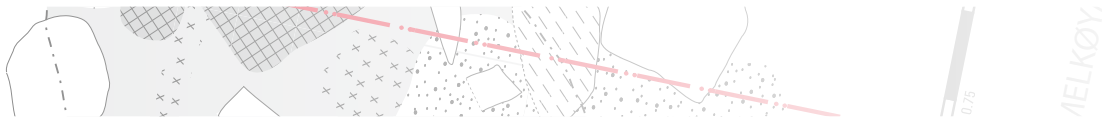
Innganger

Det ser ut til at huset kan ha hatt to innganger. I det nordlige hjørnet av tufta var det en forsenkning i veggvollen som sannsynligvis må tolkes som en inngang. Dette støttes av at det var mye funn både i bunnen av torva/utvaskningslaget (lag B) og i rullesteinslaget (lag D) rett utenfor forsenkningen i veggvollen. Det kan se ut som om avfall fra huset er kastet eller brakt ut her. Den andre inngangen synes å ha vært i det østlige hjørnet. På samme måte som i det nordlige hjørnet var det her en klar forsenkning i veggvollen. Imidlertid var det bare noen få funn i tilknytning til selve forsenkningen i veggvollen og

ingen funn utenfor. På gulvet inne i tufta ble det funnet trekull-konsentrasjoner mellom ildstedet som lå midt i tufta og den antatte inngangen i øst. Dette kan muligens tolkes som at man har fjernet aske og trekull fra ildstedet og tatt det ut gjennom den østlige inngangen.

Ildsted

Omlag midt på gulvet ble det påvist en sirkulær konsentrasjon av trekull og skjorbrente stein omkranset av nokså store steiner (fig. 1.55). Dette ble tolket som et ildsted.

Ildstedet ble snittet før det ble tømt. Det var en rekke funn i ildstedet, blant annet en sterkt forvitret tverregget tynnakka bergartsøks. I tillegg var det avslag, kjerner og deler av pilespisser. Råstoffet var først og fremst skifer men også redskaper og avslag av kvartsitt og chert ble funnet i ildstedet. En trekullprøve fra ildstedet er datert til 5009 ± 75 BP (Wk10772) tilsvarer 3960-3660 f. Kr.

Andre strukturer i tufta

Innvendig i tufta var det spor etter flere konstruksjonsdetaljer. Midt på den NØ vegg var det et parti med flate steiner som kan ha fungert som en slags sitteplass. Sentralt i gulvet var det flere store steiner plassert horisontalt i ulike nivå, området kan ha vært anvendt i forbindelse med aktiviteter knyttet til ildstedet. Den nederste steinen som lå rett på rullesteinen på gulvflaten var grønn av farge og under denne var det en klar trekullkonsentrasjon. En prøve fra dette laget ga resultatet 5122 ± 58 BP (Wk10773), noe som tilsvarer 4050-3770 f.Kr.

I alle hjørnene av tufta lå det store steinheller, de var mest fremtredende i det nordre og søndre hjørnet. Til å begynne med trodde man at dette hadde noe med eventuelle inngangspartier å gjøre, en hypotese som snart ble forlatt. Det er imidlertid lite sannsynlig at steinhellene har havnet på gulvplanet tilfeldig, men at de trolig inngikk som en del av huset.

Stolpehull

Systematisk leting etter stolpehull inne tufta, i veggvollene og i områdene utenfor resulterte i seks fyllskifter tolket som stolpehull. Stolpehullene er fordelt til de fire hjørnene, i tillegg er det et midt i den NV og i SØ veggvollen.

Å avgjøre hvorvidt disse strukturene representerer stolpehull eller ikke kan være problematisk. Stolpehullene framstår som små grunne nedgravinger og det ble ikke påvist sikre konstruksjonsdetaljer som skoningsteiner etc. Siden undergrunnen består av tildels grovsorterte rullesteinsmasser kan de lett forveksles med steinopptrekk, det var heller ikke klart definerte fyllskifter i strukturene. Størrelsen og formen på stolpehullene tilsier at de eventuelt har støttet mindre og lettere strukturer.

De antatte stolpehullene er slik plassert i forhold til tuft 8 at de sannsynligvis har med konstruksjonen av tufta å gjøre. Stolpehullene ligger om lag midt på veggvollene, det vil si på det høyeste punktet, noe som vil være gunstig i forhold til evt. drenering. Det vil også føre til at noe under halvparten av veggvollens bredde blir inne i huset, husets areal blir derfor atskillig større enn det bare gulvarealet tilsier. Det kan innvendes at man ikke ville grave stolper ned men sette dem på steinheller slik det gjøres blant annet i en del samiske gammer, for å unngå

at stolpene råtner. Når er for det første dreneringa i undergrunnen i den grove strandgrusen på Melkøya så god at det ikke vil samle seg vann i stolpehullene, og som sagt ligger alle hullene høyere enn bakken rundt. I tillegg kan man tenke seg en situasjon der tufta representerer en sesongboplass med lette konstruksjoner som telt som man har rigget ned og tatt med seg når man dro der i fra. De doble stolpehullene kan muligens forklares gjennom dette. Vi vet fra etnologiske eksempler at det har vært vanlig å legge stokker utenpå teltduken for å holde denne på plass mot det innvendige rammeverket.

Øvrige strukturer

SØ for tuft 8 ble det fremrenset to strukturer (8-11 og 8-14) av flate steiner lagt i en oval, som på overflaten så tilnærmet like ut.

Fig. 1.57 Normannsvika. Struktur 8-11 før utgraving.
Foto: Melkøyaprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Struktur 8-11

Etter å ha dokumentert området rundt struktur 8 konsentrerte man seg om ovalen og lot de flate hellene i ytterkant stå igjen (fig. 1.55, 1.57-58). Isteden for å snitte strukturen ble det antatt at en ville ha bedre kontroll gjennom å flategrave den. Under de flate steinene på toppen ble det rensket frem rullestein som ble mindre jo dypere man kom. I de øverste lagene var det en del oppsmuldret stein, som trolig er vitrede skjørbrrente stein. Mellom rullesteinene var det lite jord og mange hulrom, sannsynligvis er dette urørt rullesteinstrand. Unntaket var i NØ der det var en kullkonsentrasjon som kunne følges nedover i massene. Hulrommene mellom steinene gjør det imidlertid sannsynlig at dette skyldes trekull som har ramlet ned mellom rullesteinene. En prøve ble tatt ut og datert til 5219 ± 60 BP (Wk10774), tilsvarende 4230-3810 f.Kr.

Under rullesteinslaget kom man ned på et mørkt tynt organisk lag man tolket som den opprinnelige markoverflaten som var der før tapestrangresjonen la opp strandvollen. Under dette laget var det steril, grå strandsand.

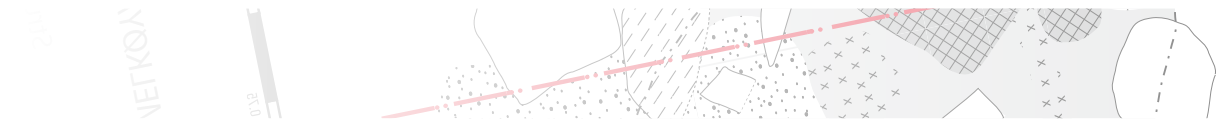

Fig. 1.58 Normannsvika. Struktur 8-11 etter tømning.
Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Struktur 8-12

Under opprensing av områdene utenfor tuft 8 kom det fram en konsentrasjon av vitrede stein og trekullbiter. Dette ble først tolket som et ildsted. Etter snitting viste det seg imidlertid at trekullaget strakk seg i begge retninger utover den avgrensinga strukturen hadde på markoverflaten (fig. 1.59). Snittet ble derfor utvidet til en sjakt der man fulgte kullaget inn i veggvollen til tuft 11 som på dette tidspunkt ikke var rensset fram. Det ble tatt ut en trekullprøve fra dette laget, som ga en datering til 6800 ± 67 BP (Wk10775), tilsvarende 5890-5630 f.Kr. Dateringen tyder på at man her i realiteten hadde med lag E å gjøre, det transgrederte omdannede torvlaget som også ble påvist i tuft 2 og tuft 3. I sjakta ble det funnet avslag av chert samt en bladformet pilespiss av skifer.

På tross av at alle masser fra strukturen ble såldet ble det ikke funnet noe annet enn et par pimpstein. Etter graving framstår 8.11 er som en sikker struktur, men av ukjent funksjon.

Struktur 8-14

Flate steiner var lagt ut slik at de dannet en oval, noe mer sirkelformet enn 8-11 (fig. 1.55). I midten var det en liten forhøyning av flate steiner. Det var ikke varmepåvirket stein eller trekull på overflaten. Om lag 30cm nede i massene var det noe trekull. Dette ble samlet opp men er ikke datert. Undergrunnen hadde for øvrig samme sammensetning som under struktur 8-11, med rullestein, etterfulgt av den gamle torvhorisonten som igjen dekket det sterile, grå strandsandslaget. Strukturen ser ut til å være rester etter aktiviteter som har foregått på markoverflaten og kan ikke settes i sammenheng med noen form for nedgraving som for eksempel en kokegrop.

Funn

Tuft 8 var relativt funnrik (tabell 1.8). Det var flest funn inne i tuftas nordvestre del rundt og i ildstedet. I den østre og søndre delen var det lite funn (fig. 1.42-43). I og langs den ene inngangen mot nord var det spredte funn mens det var nesten ingen funn i den antatt østlige inngangen. Utenfor tufta på sjøsiden ble det funnet to slipesteiner. I det vestlige hjørnet av feltet lå det en stor stein med hakk i. Overflaten så ut som om den først var prikkhogd og etterpå slipt og polert. Den polerte flaten var svakt konkav. Rett ved siden av den store slipesteinen ble det funnet en mindre slipestein. Det var så å si ingen funn i tilknytning til disse to steinene.

Råstoffsammensetning

Skifer var det dominerende råstoffet med 75% av funnmaterialet, deretter fulgte kvarts, kvartsitt og chert med henholdsvis 1,6%, 11,6% og 6,7% av det totale materialet. Ellers var det mindre innslag av flint, sandstein, pimpstein og mylonitt.

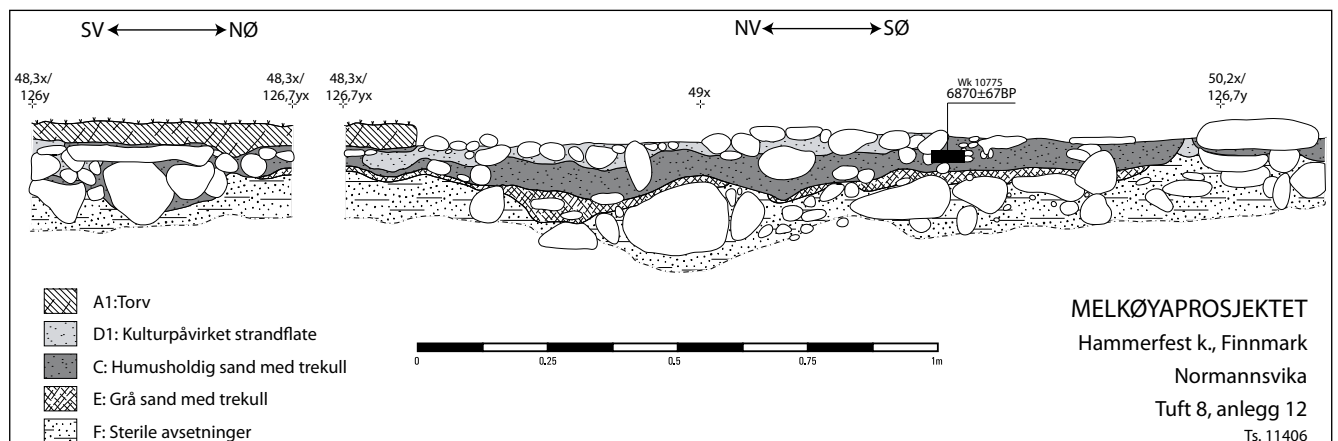

Fig. 1.59 Normannsvika. Tuft 8. Profiltegning struktur 8-12. Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

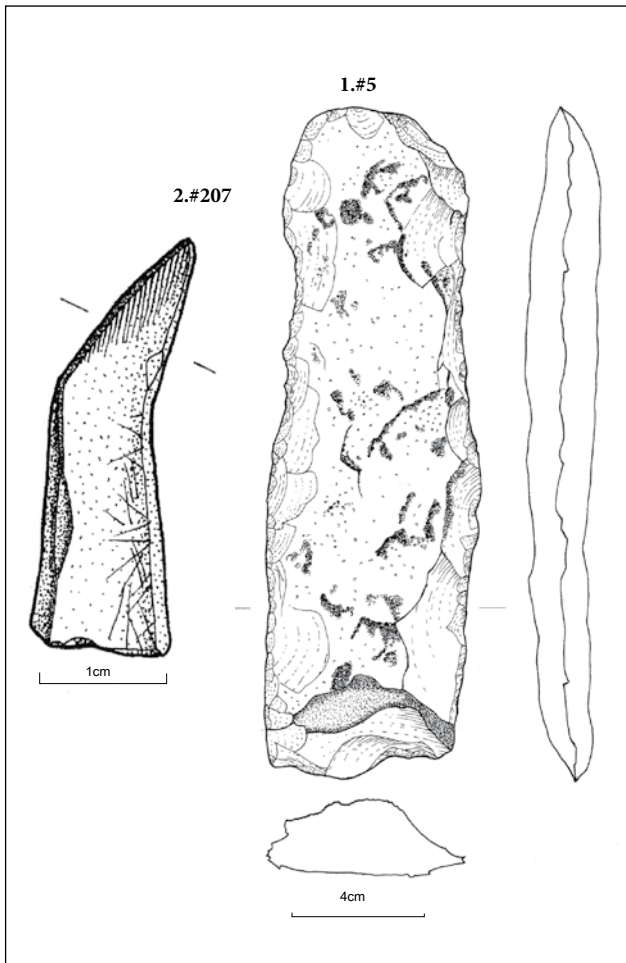
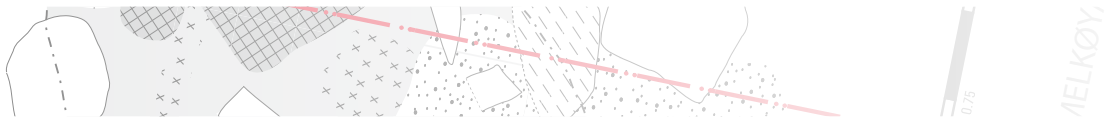

Fig. 1.60 Normannsvika. Ts11404. 1. Tverrøks i grønnstein med tynnakke, 2. Skaftfragment skiferkniv. Tegning: Andrea Balbo©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.61 Normannsvika. Ts11406.207. Skaftfragment skiferkniv. Foto: Adnan Icgagic©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Gjenstandsmateriale

Det samlede funnmateriale utgjør 697 artefakter, av dette er 1% morfologiske redskap og sekundært bearbeidd materiale (tabell 1.8). I forhold til de øvrige tuftene på tapesvollen utgjør 13 kjerner og kjerneemner et relativt stort antall, og typevariasjonen (plattformkjerner, bipolare og uregelmessige kjerner) viser til at det har foregått ulike reduksjonsteknikker på stedet. Funn av fire slipeplatefragmenter og seks pimpstein med nedslippte furer (fig. 1.62, nr. 2) viser tilvirkning av plastiske bergarter og organisk materiale. Et relativt rikholdig retusjert avslagsmateriale, bestående av fire avslag med rett retusj, ett med konveks og to med annen retusj samt en retusjert makroflekk, er trolig brukt til skjære- og skrapeoppgaver i ulike materialtyper.

Skifer dominerer i det morfologiske gjenstandsmaterialet, men det var få hele redskaper tilknyttet tufta. Den største gruppen utgjøres av 12 kanthugde stykker som trolig representerer emner til prosjektiler og kniver (fig. 1.63, nr. 4-7 og fig. 1.62, nr. 2). Et fint tilslippt stykke i lilla skifer ser ut til å være skaftenden av en enegget kniv, som ser ut til å fremstille et fuglehode (skarv?) (fig. 1.60, nr.1 og fig.1.61, og 1.63, nr.1). Enden er lagt til et lysere gult bånd som trolig fremstiller nebbet til fuglen.

To flathogde stykker i chert representerer trolig midt- og basispartiet av symmetriske spisser med spissbasis (fig. 1.63, nr. 2-3). Sammen med fragmenter funnet i Sundfjæra Midtre, representerer disse de eneste flatehogde spissene med spiss basis på Melkøya.

Funnene er interessante. Selv om tidlige flatehogde spisser med spiss basis er kjent over det meste av Finnmark, er de langt mer vanlige på de kamkeramiske lokalitetene i Øst Finnmark, enn på tidlig yngre steinalderslokaliteter i Vest-Finnmark (Olsen 1994, Skandfer 2003).

Det ble funnet tre økser i bergart. En representerer en stor (18x5x3cm) og svært vitret øks i en blå sterkt nedbrutt bergart (fig. 1.60, nr. 2 og fig. 1.63, nr. 8). Øksa ser ut til å ha vært helt eller delvis slipt på bredsidene mens smalsidene har vært uslipte med tydelige huggearr. Eggen er skadd, men det fremgår at også denne har vært slipt og trolig tverr. Tverrsnittet er flatt til svakt rombisk, mens nakken er tynn. Den andre øksa er en liten (7x2x3cm) sterkt vitret, men velslippt tverrøks med tosidig til svakt rektangulært tverrsnitt (fig. 1.63 nr. 9). Den siste øksa er representert av et større midtfragment av en firesidig øks (fig. 1.62, nr. 1).

Funnfordeling

De fleste funn ble gjort på gulvet inne i tufta. I det østre hjørnet var det lite funn, konsentrasjonen av både skifer og chert, kvarts og kvartsittartefakter befant seg nordvest for 54X aksene. Det var også få funn i veggvoller og området utenfor tufta. Skifer materialet sammenfaller med det øvrige materialet både vertikalt og horisontalt og er konsentrert i de samme områdene rundt tuftas ildsted.

Tabell 1.8 Normannsvika. Funntabell tuft 8.

11406 Tuft 8 Nor	Skifer SK	Kvarts KV	Kvartsitt KA	Chert CH	Flint FL	Sandstein SS/SI	MYMBL	Pimpstein PS	Bergart	SUM
01 Avslag/flekker	498	11	80	31	5	9	10			644
01.1 Flekker			1							1
01.2 Avslag	484	11	78	31	5	9	10			628
01.3 Særlige avslag	14		1							15
02 Kjerner og kjerneemner	5		1	6		1				13
02.1 Kjerner med en plattform				2						2
02.3 Bipolare kjerner				1						1
02.4 Uregelmessige kjerner			1	1						2
02.5 Andre kjerner	1			2						3
02.7 Råknoller og råstoffblokker	4					1				5
04 Økser og meisler av bergart u skafthull									3	3
08 Kniver og dolker i skifer og myk bergart	1									1
08.4 Ubestemte fragmenter av kniv	1									1
10 Spisser	12					1				14
10.4.8 Flatretusjerte spisser				2						2
10.5.5 Kanthugde emner	2									2
10.7 Ubestemte fragmenter av spisser	1									1
10.8 Ubestemte emner i myk bergart	9									9
12 Skrapere				1						1
12.4 Andre skrapere				1						1
13 Retusjerte stykker	2			6						8
13.1 Avslag med retusj	2			7						9
13.2 Flekker med retusj				1						1
17 Andre steinartefakter	1					1		9		11
17.1 Slipeplater						1		3		4
17.3 Pimpstein med slipespor (-17.3.4)								6		6
17.4-17.12 Andre steinartefakter	1									1
23 Andre gjenstander	3									3
TOTALT ANTALL FUNN	522	11	81	46	5	11	10	9	3	697

Datering

Ut fra råstoffordeling og funnsammensetning er det plausibelt å plassere tufta i første del i yngre steinalder. Skifer materialet og en del av chert, kvarts og kvartsitt materialet hører også den fasen tufta var i bruk. Imidlertid er det også her trolig at noe av artefaktmaterialet stammer fra en tidligere fase, muligens fra før tapesvollen var etablert. Dette stemmer godt med ¹⁴C-dateringene. Dateringene fra det omdannede torvlaget ga 5840-5660 f.Kr, noe som stemmer godt med antakelsen om at dette var dekt i forbindelse med tapestransgresjonen. Deretter ser det ut til å være et opphold i aktivitetene på stedet. Dateringene fra ildstedet i tufta, den påviste trekullkonsentrasjonen i gulvet og trekullprøven fra struktur 8.11 viser alle et sammenfall innenfor 4050-3360 f.Kr, tilsvarende første halvdel av periode 2 i yngre steinalder.

Oppsummering

Undersøkelsen viser at flaten langs toppen av tapesvollen har vært i bruk i to ulike faser, en i begynnelsen av yngre steinalder og en i sein eldre steinalder.

Trekulldateringer og gjenstandsinventaret viser at tuftene som ligger midt på tapes-strandvollen var i bruk gjennom en periode fra ca 4200 f.Kr. til 3600 f.Kr. Likheten mellom tuftene i form og konstruksjon kan muligens også være en indikator på at de har vært samtidige. Alle tuftene er gravd ned i rullsteinstranda. Nedgravningene er imidlertid ikke særlig dype og veggvollene i tuftene er relativt lave. Tuft 3 skiller seg noe fra de andre tuftene gjennom at det ikke er noe klart ildsted i tufta og at det var lite trekull her. I de andre tuftene var det klare ildsteder og relativt mye trekull. I tilknytning til veggvollene ble det funnet

en rekke stolpehull og brorparten av disse kan vanskelig tolkes som annet enn spor etter stolper som har inngått i hus/boligkonstruksjonen. Dersom dette stemmer vil det medføre at de fleste tuftene har hatt et større indre areal enn det gulvflaten viser. Deler av veggvollene må da ha inngått som del av den innvendige strukturen i huset. Særlig i tuft 1 er dette tydelig.

Utenfor tuftene ble det funnet spor etter ulike anlegg. Det er også arkeologisk gjenstandsmateriale i områdene mellom og rundt tuftene som sammen med den skjorbrente steinen viser at det må ha foregått en rekke ulike aktiviteter på plassen.

Fasen som dateres til sein eldre steinalder er belagt gjennom forekomsten av en mulig transgredert markoverflate. Denne er direkte datert gjennom trekulldateringer til 6-5000 f.Kr., og indirekte datert gjennom stratigrafiske forhold som indikerer at den ble overleiret av strandmasser avsatt ved tapestransgresjonen. Gjenstandsinventaret som opptrer i forbindelse med denne overflaten skiller seg fra det øvrige yngre steinaldersinventaret gjennom å være dominert av hardt, finkornet og smått materiale, hovedsakelig avslag i mørk chert. Det er imidlertid ikke bevart strukturer i form av ildsteder eller tufter fra denne fasen. Laget har sannsynligvis blitt forstyrret gjennom både seinere aktiviteter og av bølgeaktivitet i forbindelse med tapestransgresjonen, noe som i enkelte områder har ført til en viss sammenblanding med kulturlaget avsatt i tidlig yngre steinalder.

Fig. 1.62 Normannsvika. Ts11406. 1. Fragment slipt bergartsøks. 2. Kanthugd emne til skiferprosjektil. Foto: Adnan Icgagic©Tromsø Museum Universitetsmuseet

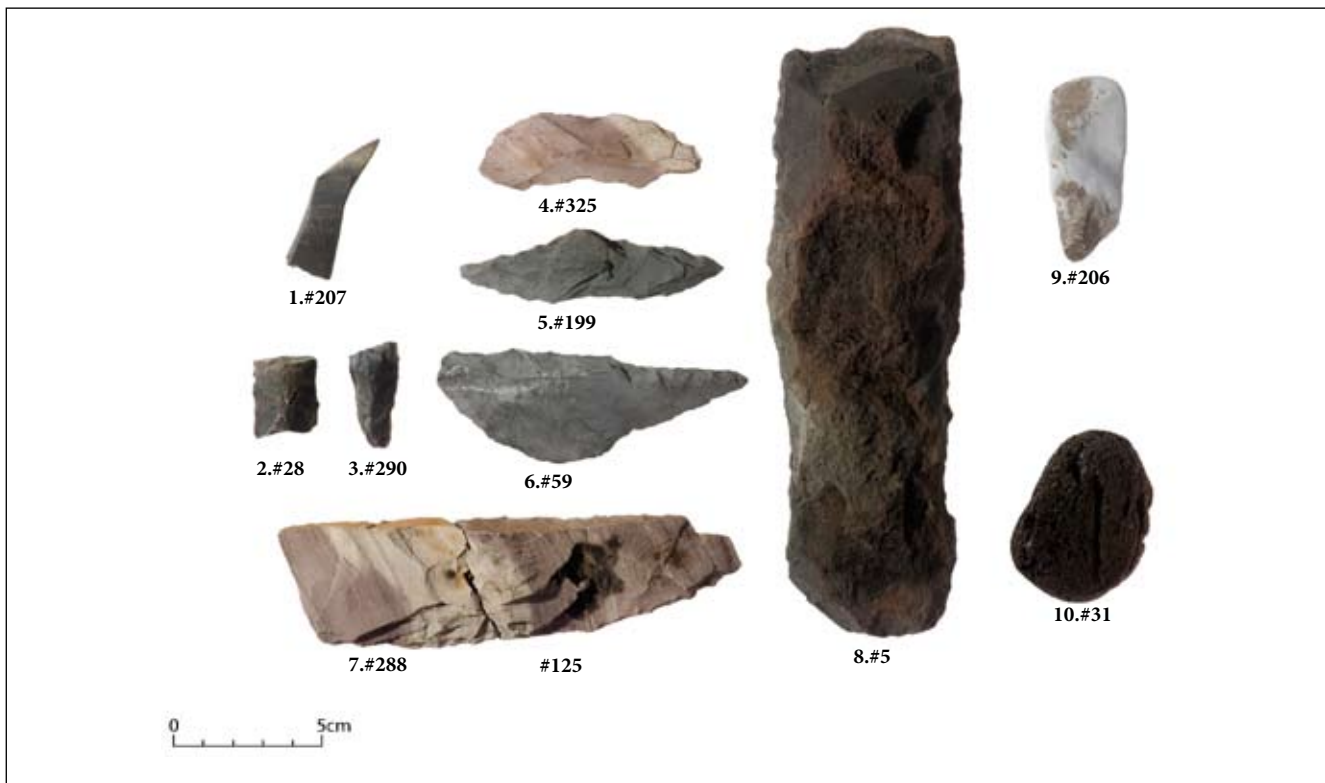

Fig. 1.63 Normannsvika. Ts11406. 1. Skaffragment skiferkniv, 2-3. Fragment av kanthugde chertspisser, 4-7. Kanthugde emner, 8. Tverrøks med tynn nakke, 9. Tosidig tverrøks, 10. Pimpstein med slipefurer. Foto: Adnan Icgagic©Tromsø Museum Universitetsmuseet

KULTURMINNER I NIVÅ 2 I NORMANNSVIKA

Sammendrag og innledning

Tuftene 4, 6, 14 og 15 lå på et nivå like under toppen av tapesvullen, der flaten på toppen knekker over i skråningen ned mot myra (fig. 1.6, og tabell 1.9). Tuft 4 lå lengst mot nordvest, tuft 6 om lag 17m lengre sørøst og tuftene 14 og 15 om lag 40m sørøst for tuft 6. Tuftene skilte seg fra de langs flata på toppen. Disse skyldes at de lå i skrånende terreng, som medførte at tuftene var gravd inn i stedet for ned i terrenget slik at tuftene hadde en bratt bakvegg (lengst fra sjøen) og ingen eller minimal veggvoll mot sjøsiden. Rundt og mellom tuftene var det flere strukturer og spor etter fortidig aktivitet.

Skråninga under toppen av tapesvullen i området tuft 4 – 6 ble avtorvet med maskin før utgravningen startet. Her var det ikke mulig å se kulturminner på overflaten. Tuft 14 og 15 var synlig som forsenkninger i torva. Her ble tuftene avtorvet manuelt mens områdene rundt ble avdekket ved hjelp av maskin. Tuftene og områdene rundt ble gravd noenlunde samtidig. Ut fra beliggenheten var det klart at kulturminnene langs denne høydekoten måtte være yngre enn tapes maksimum og det var derfor også sannsynlig at de var yngre enn kulturminnene langs toppen av tapesvullen. Dateringer av trekull fra tuftene bekrefter dette. Imidlertid er det større sprik mellom dateringene fra dette høydenivået enn på nivået over. Tuftene 4, 14 og 15 ser ut til å høre hjemme i første halvdel av periode 2 i yngre steinalder. Tuft 6 har derimot en ¹⁴C-datering som tilsier at tufta har vært i bruk i første del av tidlig metalltid. ¹⁴C-dateringa fra tuft 6 er for øvrig den yngste dateringa i fra Normannsvika.

Stratigrafi

Den stratigrafiske situasjonen var i prinsippet tilsvarende den som eksisterte på toppen av tapesvullen. Det ble skilt ut i alt 8 stratigrafiske lag (jmf tabell 1.10).

Det tykke torvlaget A dekket hele området. I dette laget kunne man enkelte steder utskille de tynne trekullhorisontene som også ble observert på toppen av vollen. Mellom torven og rullesteinstranda var lag B, et eldre omdannet torvlag delvis anrikt av de overliggende massene. Det fantes heller ikke her noe egentlig kulturlag utenfor strukturene, men de øvre delene av rullesteinsstranda er kulturpåvirket gjennom forekomster av skjorbrente stein og spredt trekull, og derfor definert som lag D1.

Det er skilt ut et hovedkulturlag, lag C. Dette laget er akkumulert inne i tuftene som et resultat av aktivitetene her. I tuftene 14 og 15 var imidlertid massene såpass grove at gjenstander har forflyttet seg både før og sannsynligvis også under utgravinga. Lag C befinner seg i lag D2, som utgjøres av strandmasser avsatt under tapestrangresjonen. I dette laget ble det funnet enkelte gjenstandsfunn som er avsatt ved den seinere aktiviteten i området. Lag E er definert som naturlige avsatte strandmasser uten kulturspor. Den opprinnelige torvhorisonten som ble dannet før transgresjonen ble ikke gjenfunnet på dette nivået. Sannsynligvis er den vasket bort av bølgeaktivitet i fjæresonen under havstigningen i forbindelse med tapestrangresjonen.

Tabell 1.9 Normannsvika. Undersøkte områder og strukturer i nivå 2 i Normannsvika

Ts.nr	Undersøkelses område	Undersøkt areal	Tuft nr	Øvrige str	Dateringer BP Tuft	Øvrige Dateringer BP
11407	30-40x/105-118y	110m ²	4	4 stolpehull	4643±58	4769±66
11408	40-50x/103-118y	150m ²	Aktivitetssområde 5	Ildsted, Steinsetting, steinrekker	4963±57	
11409	50-62x/110-118y	96m ²	6	A1 kokegrop	3374±57	5417±65 (A1)
11412	100-110x/110-120y	100m ²	14		4796±59	
11413	110-118x/110-120y	80m ²	15		4866±69	

Tabell 1.10 Normannsvika. Overordnet stratigrafi i nivå 2 i Normannsvika

Lag	Lag over	Lag under	Farge	Definisjon	Type akkumulasjon	Fase
A1		B/A1	Brun	Ren torv	Vekstlag	
A2	A	B	Svart	Linse med trekullbiter	Avsviing?	Sja?
B	A			Kompakt siltholdig torv blandet med sand	Omdannet torv/anrikingslag	
C	B		Mørkt/svart	Mørk feit sand blandet med grus, skjorbrent stein, trekull og rullestein	Boplassflate/ gulv	YSA periode 2, TM
D1			Grå	Rullesteinsmasse blandet med skjorbrent stein. Enkelte trekullforekomster.	Strand med kulturspor	Ulike perioder, blandet
D2			Grå	Rullesteinstrand	Masse avsatt under tapes	
E			Grå	Sterile rullesteinsmasser	Yngre dryas avsetning	

Fig. 1.64 Normannsvika. Tuft 4 etter flateavdekking. Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Tuft 4 lå i den vestre delen av Normannsvika, ca. 13moh, rett under toppen av tapesvollen (fig. 1.6, 1.64-67). Tuft 4 lå fem meter foran og nedenfor Tuft 2. Før avtorving var tufta ikke synlig på overflaten. Funn katalogisert under Ts11407 omfatter funn fra selve tufta samt området mellom 30-40x105-118y. Til sammen ble det utgravd 110m² i dette området. Inne i tufta ble det dokumentert og undersøkt en ildstedstruktur og fire strukturer som ble tolket som fundament for stolper. En trekullprøve fra ildstedet gav en datering til midten av periode 2 av yngre steinalder. Feltleder var Oili Rähilä Forsberg.

Gjennomføring

Etter avtorving avtegnet tufta seg som en forsinking omgitt av strandmasser, fylt av omdannet torv (fig. 1.64-65). Etter framrensing framstod tufta som en relativt dyp nedgravning i den skrå rullesteinsstranda, med en bratt vegg i bakkant (fig. 1.66-67). Toppen av gulvnivået lå ca. 12,8 moh. Tufta var om lag på samme størrelse som tuftene langs toppen av tapesvollen, men skilte seg fra disse ved at den var gravd dypere inn i tapesvollen i bakkant.

Tufta hadde en rektangulær utforming, og veggvollene framsto tydelig langs kortveggene i hustufta. Den SV laveste delen av tufta var flat, men det så ut som om den NØ veggen hadde rast ned og inn over gulvet. Inne i huset lot man det stå igjen en T-formet profil som ble gravd til slutt. T-formen skyldes at gulvarealet var såpass lite i starten av utgravningen at man tvilte på at det skulle bli plass til å arbeide inne i huset dersom man valgte en korsformet

profilbenk. Pollenprøvene ble tatt ut i profilen.

Allerede under opprensing av tufta begynte det å dukke opp funn i overgangen mellom torvlaget og strandgruslaget. Etter å ha fjernet lag B framsto vollene nokså tydelig. På den S delen av gulvet var det mye stein, og en god del var skjørbrent. Dette ble tolket som et ildsted og en del av dette så ut til å ligge under profilbenken nokså midt i tufta. En del skjørbrent stein lå også ut mot inngangen og noen av steinene var farget med rød oker. Inngangspartiet avtegnet seg som en forsinking lengst i S. Bakveggen var mer problematisk å undersøke da deler av denne hadde rast ned og inn i huset.

Gulv og veggvoll

Gulvflaten ble forsøkt definert på grunnlag av fargen på laget som besto av strandgrus. Dette lyktes bare delvis og lag C ble definert som laget som lå over sterilen, det vil si at laget sluttet der funnene sluttet. Dette laget ble dermed gravd stratigrafisk. Lag E var strandgruslaget under tufta. Det var ikke mulig å skille ut noen stratigrafi i gulvlaget som kunne ha en eventuell kronologisk signifikans.

I gulvplanet ble ca 30m² undersøkt. Man startet med å undersøke det nordre hjørnet inne i huset. Alle løse steiner ble fjernet for at man slik skulle nå det opprinnelige hjørnet. Grusen under steinene besto som på det øvrige gulvarealet av mørk sand med småstein. Den var imidlertid mer hardpakket og lå også litt høyere enn den øvrige delen av gulvet. En mulig tolkning er

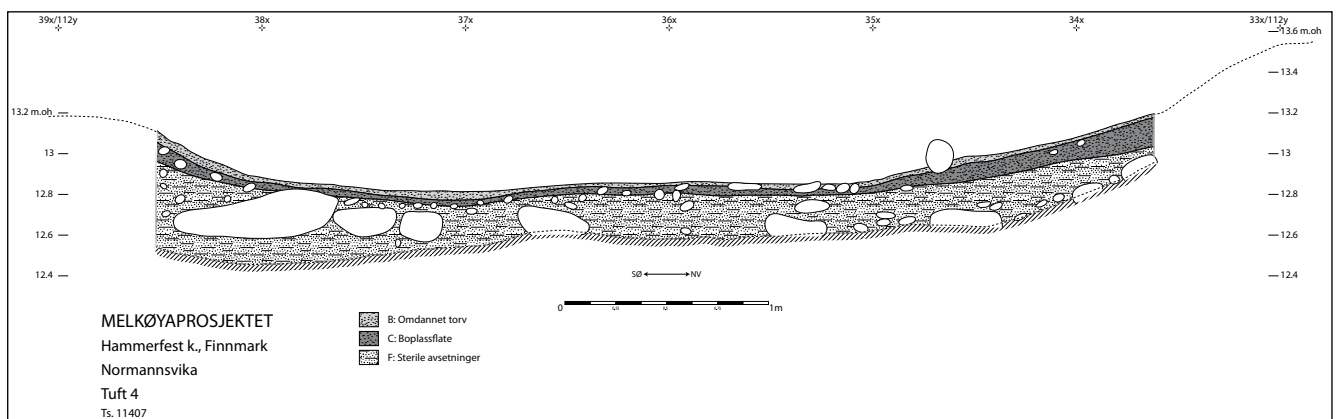
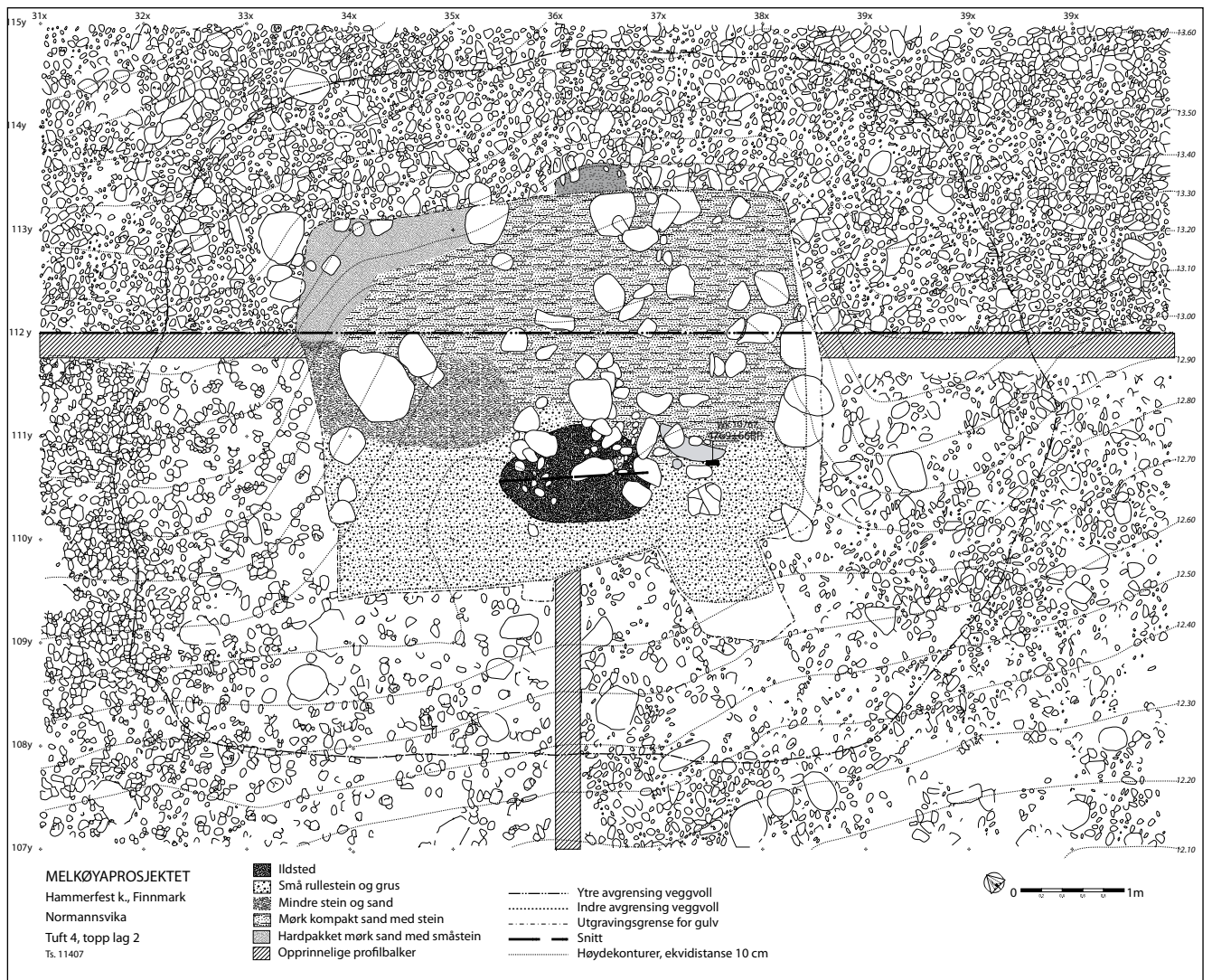

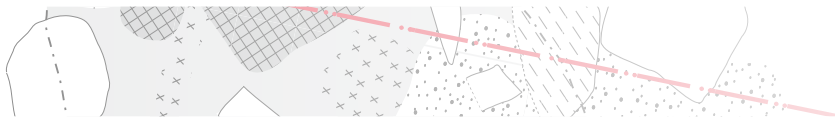
Fig. 1.65 Normannsvika. Tuft 4. Plan- og profilttegninger. Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

at dette faktisk var en del av gulvarealet. En annen og mer sannsynlig tolkning er at de løse steinene tilhørte veggvollen og at grusen var blitt såpass hard og sammenpresset pga trykket fra vollen. Ser vi på fordelingen av funn inne på gulvet antyder mangelen på funn dette at det framgravde området i det N hjørnet ikke hørte til gulvarealet. Steinkonsentrasjonen rundt 37x111y bar preg av at det hadde blitt arbeidet

med oker der. Inngangspartiet kom nå tydelig fram og grusen her var svært hardpakket. I den nederste delen av lag C avtok funnmengden mens de ulike strukturene derimot ble tydeligere. Det var også mulig å avgrense utbredelsen av den røde okeren.

Ildsted

Under graving av lag C kom ildstedet tydelig fram sentralt

i tufta, i området 35-36x110-111y (fig. 1.65 og 1.70). Lag E ble gravd for å være helt sikker på at hele gulvet var undersøkt. Samtidig gravde man også ferdig ildstedet. Dette ble snittet, profilen dokumentert og trekull til datering tatt ut. Det ble også tatt ut en jordprøve under ildstedet. Mye av den steinen som lå i nederste del av lag C ble tatt bort og de steinene som lå igjen i lag E lå alle solid fast i nivået under gulvet. I ildstedsmassene ble det funnet små biter av vitret rav som kan ha vært varmeutsatt.

Trekullprøven fra ildstedet ga resultatet $4643 \pm 58BP$ som kalibrert tilsvarer 3650-3100 f.Kr (Wk10766).

Andre strukturer

Det ble dokumentert fire ulike strukturer inne i tufta, tolket som støtte for bærende stolper. I lag C kom det fram flere store steiner. Noen av disse (36-37x113y) lå i en sirkel som kan ha vært et stort stolpehull, og bak dette var en hylle eller avsats i veggen med hardpakket sand og sot (fig. 1.68). Strukturen i 36-37x113y var svært tydelig men også den i 38x112y var relativt tydelig (fig. 1.69). Dersom strukturene representerte en del av konstruksjonen ville det være logisk å finne tilsvarende strukturer i motsatt del av huset. Rundt punkt 36x113y lå det to store stein som kunne ha utgjort støtte for en solid stolpe. Midt i mot det andre antatte stolpehullet i 34x111y lå to store stein som kunne tolkes som et fundament eller støtte for en stolpe. Dersom det har stått stolper her kan de ha hatt to funksjoner; ved siden av å utgjøre det bærende elementet for tak og delvis vegg har de også bidratt til å holde grusvollen i bakkant og langs sidene på plass slik at de ikke så lett raste ut. De fire overnevnte strukturene var synlige i lag E, noe som kan støtte opp om tolkningen av strukturene som fundamenter for bærende stolper. Det var ellers ingen funn i dette laget.

Aktivitetsområde i tilknytning til utgangsparti

Sørvest for huset ble det undersøkt et aktivitetsområde på 20m². Det ble her gravd to lag. Distribusjonen av funn viste tydelig at døråpningen var i den søndre delen av huset. Det syntes som om avfall (sot, trekull, avslag) var fjernet ut gjennom døråpningen. Det ble også funnet en slipeplate sammen med to emner og flere skiferavslag i dette området (36x107y). Om lag 2m lengre bort lå enda to skiferemner samt en mengde skiferavslag.

Funn

Råstoffordelingen i tufta var dominert av skifer (70%), deretter kvarts (9%), kvartsitt (6,6%), og kun mindre mengder av øvrige råstoff. Den totale funnmengden var liten, med en klar konsentrasjon til gulvlaget, og i

Fig. 1.66 Normannsvika. Tuft 4. Topp lag 1. Foto: Melkøyprosjektet@Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.67 Normannsvika. Tuft 4. Lag 2 under utgraving. Foto: Melkøyprosjektet@Tromsø Museum Universitetsmuseet

og utenfor tuftas inngangsparti. Spesielt var det at det dukket opp stykker av rav i denne tufta, til sammen ble det funnet fire små ravstykker i ildstedet.

Gjenstandsmateriale

Det ble kun gjort 206 funn i tufta og områdene utenfor, men av dette består hele 22% av bearbeidd avfallsmateriale og morfologiske redskap (tabell 1.11). Utover avslagsmaterialet viser fire kjerner og kjerneemner, fire knakkesteiner, en pimpstein med slipefure og hele 11 fragmenter av slipeplater til primærttilvirkning av gjenstander på stedet. En fin skraper i melkehvit kvarts samt tre retusjerte avslag i henholdsvis bergkrystall, svart chert og melkekvarts viser til skjære- og skrapeaktiviteter.

Gjenstandsmateriale i skifer består av et tilnærmet helt kanthugd og delvis slipt bladformet emne til en spiss i rød skifer (fig. 1.71 og 1.72, nr. 2) samt et større emne

som kan representere et forarbeid til et prosjektil eller en liten kniv (fig. 1.72, nr. 4). I tillegg ble det funnet et basisfragment av et fint kanthugd og delvis slipt emne i gråblå gråvakke som representerer et emne til en slipt skiferspiss (fig. 1.72, nr. 3).

Av harde bergarter ble det funnet en skraper i kvarts, et mulig emne til øks/meisel, samt et svært vitret fragment av en slipt rektangulær øks i grålig bergart. Øksa er nærmere 10cm lang og 4,5cm bred, men eggpartiet mangler (fig. 1.72, nr. 1).

Ravbitene er små tynne fragmenter, under 2cm i tverrmål (fig. 1.73). Baltisk rav finnes både i søndre delen av Østersjøen og langs strendene i Danmark. Funnene på Melkøya knytter seg sannsynligvis til kontakter mot Baltikum, gjennom finske eller vestrussiske områder (Ramstad 2003, 2006a). Et mindre fragment av en av bitene ble sendt inn til proviniensanalyser ved Rathgen Forschungslabor, Staatliche Museum i Berlin. Den karakteristiske baltiske skulder avtegnet seg i spektrumet. Dette anses som et sikkert spor-element som skiller baltisk rav (succinit) fra øvrige ravforekomster.

Funnfordeling

Størstedelen av funnmaterialet var i tufta og i utkastsonen i forbindelse med inngangspartiet. Det ble ikke påvist noen klare funnkonsentrasjoner i veggvollene og i området bak og ovenfor tufta (fig. 1.74-75). Funn-distribusjonen tyder på at materiale fra tufta er kastet/ryddet ut fra tuftegulvet for å bli etterlatt i skråningen nedenfor. Verken horisontalt eller vertikalt var det mulig å skille ut ulike bruksfaser ut fra material- og råstoffsammensetningen.

Datering

Sammensetningen av råstoff og artefaktmateriale plasserer tufta kronologisk til yngre steinalder. To ¹⁴C-dateringer viser begge at tufta kan dateres til rundt 3500 f. Kr, det vil si midten av periode 2 i yngre steinalder.

Fig. 1.68 Normannsvika. Tuft 4. Steinanlegging i 36-37x113y.
Foto: Melkøya-prosjektet © Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.69 Normannsvika. Tuft 4. Steinanlegging 38x112y
Foto: Melkøya-prosjektet © Tromsø Museum Universitetsmuseet

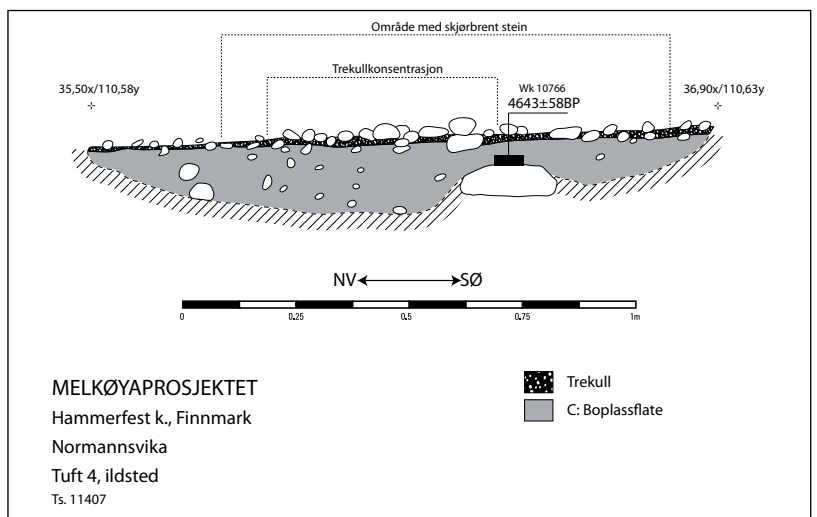

Fig. 1.70 Normannsvika. Tuft 4. Profiltegning ildsted.
Grafikk: Anja Roth Niemi © Tromsø Museum Universitetsmuseet

0.75

MELKØY

Tabell 1.11 Funntabell tuft 4.

11407 Tuft 4 Nor	Skifer SK	Kvarts KV	Kvartsitt KA	Chert CH	Flint FL	Bergkrystall BK	Pimpstein PS	Bergart BA	Rav RAV	SUM
01 Avslag/flekker	135	16	12	1	1			1		166
01.2 Avslag	128	16	12	1	1			1		159
01.3 Særlige avslag	7									7
02 Kjerner og kerneemner	2	1				1				4
02.1 Kjerner med en plattform						1				1
02.2 Kjerner med to plattformer		1								1
02.5 Andre kjerner	1									1
02.7 Råknoller og råstoffblokker	1									1
04 Økser og meisler av bergart u skafthull			1					1		2
09 Platekniver	1									1
10 Spisser	3									3
10.4 Flateretuserjerte og kanthugde spisser	1									1
10.5 Slipte piler	1									1
10.8 Ubestemte emner i myk bergart	1									1
12 Skrapere		1								1
12.4 Andre skrapere		1								1
13 Retuserjerte stykker		1				1				3
13.1 Avslag med retusj		1		1		1				3
17 Andre steinartefakter	6		2				1	8		17
17.1 Slupeplater	5		2					4		11
17.2 Knakke- og amboltsteiner								4		4
17.3 Pimpstein med slipespor (-17.3.4)							1			1
17.4-17.12 Andre steinartefakter	1									1
22 Rav									5	5
24 Usikker status som artefakt								7		7
TOTALT ANTALL FUNN	147	18	14	2	1	2	1	17	10	206

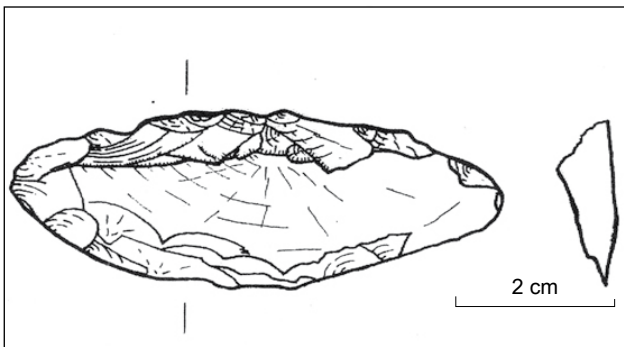

Fig. 1.71 Normannsvika. Ts11407.115. Kanthugd og delvis slipt emne til skiferspiss. Tegning: Andrea Balbo©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.73 Normannsvika. Ts11407. Ravbiter fra ildstedet i tuft 4. Foto: Adnan Icgic©Tromsø Museum Universitetsmuseet

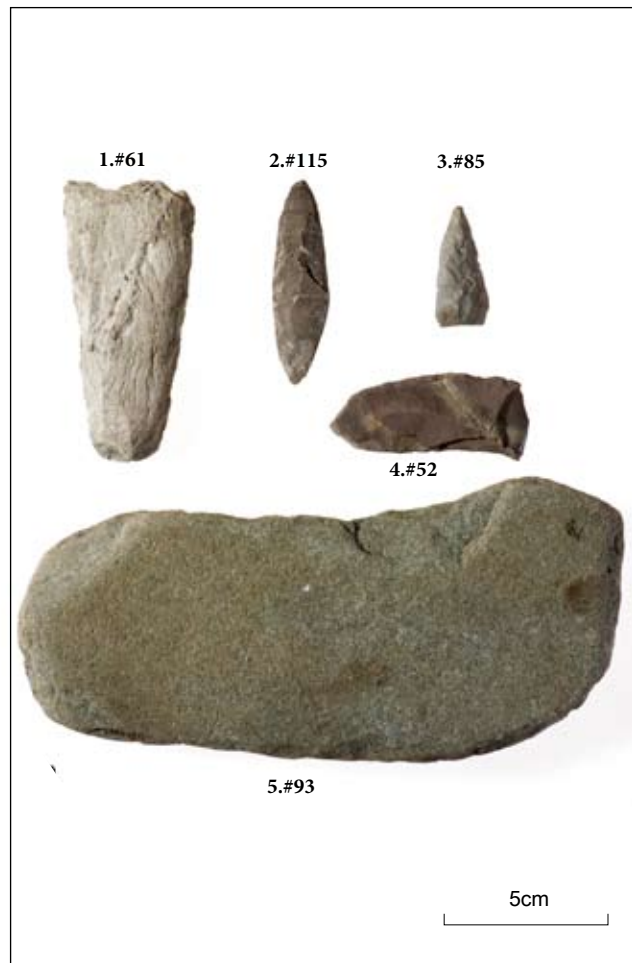

Fig. 1.72 Normannsvika. Ts11407. 1.Fragment firesidig bergartsøks, 2. Kanthugd og delvis slipt emne til skiferspiss, 3. Fragment Slettnesspiss av gråvakke, 4. Kanthugd emne i skifer, 5. Slupeplate i sandstein. Foto: Adnan Icgic©Tromsø Museum Universitetsmuseet

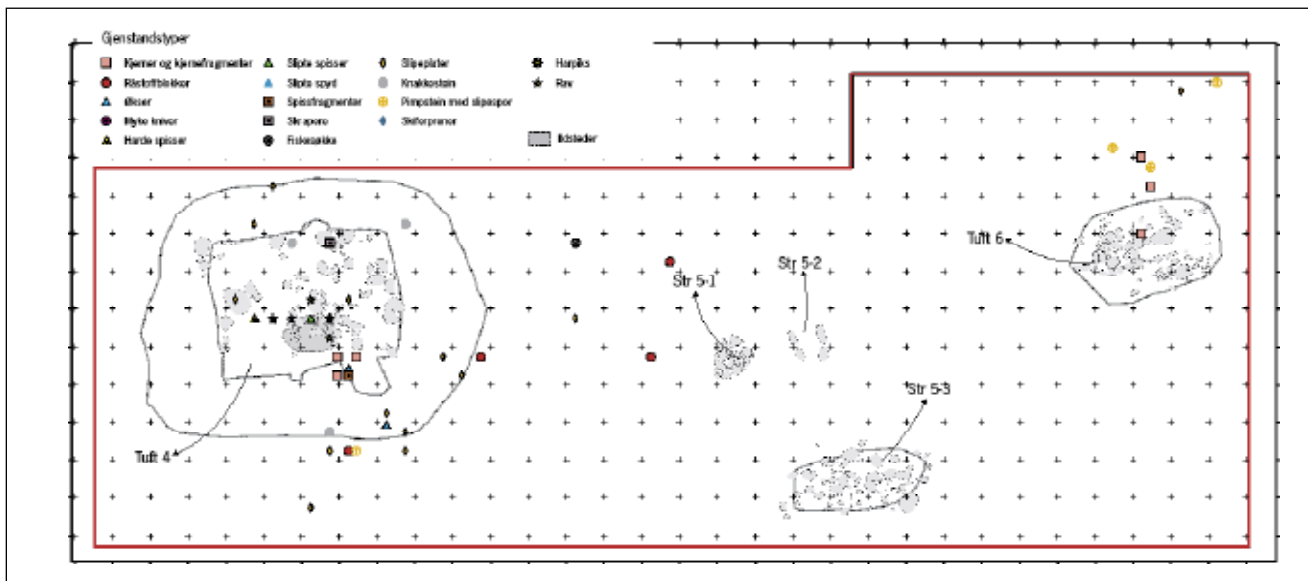

Fig. 1.74 Normannsvika. Ts11407, 11408 og 11409; tuft 4 og aktivitetsområde 5 og tuft 6. Fordeling av gjenstander.
Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

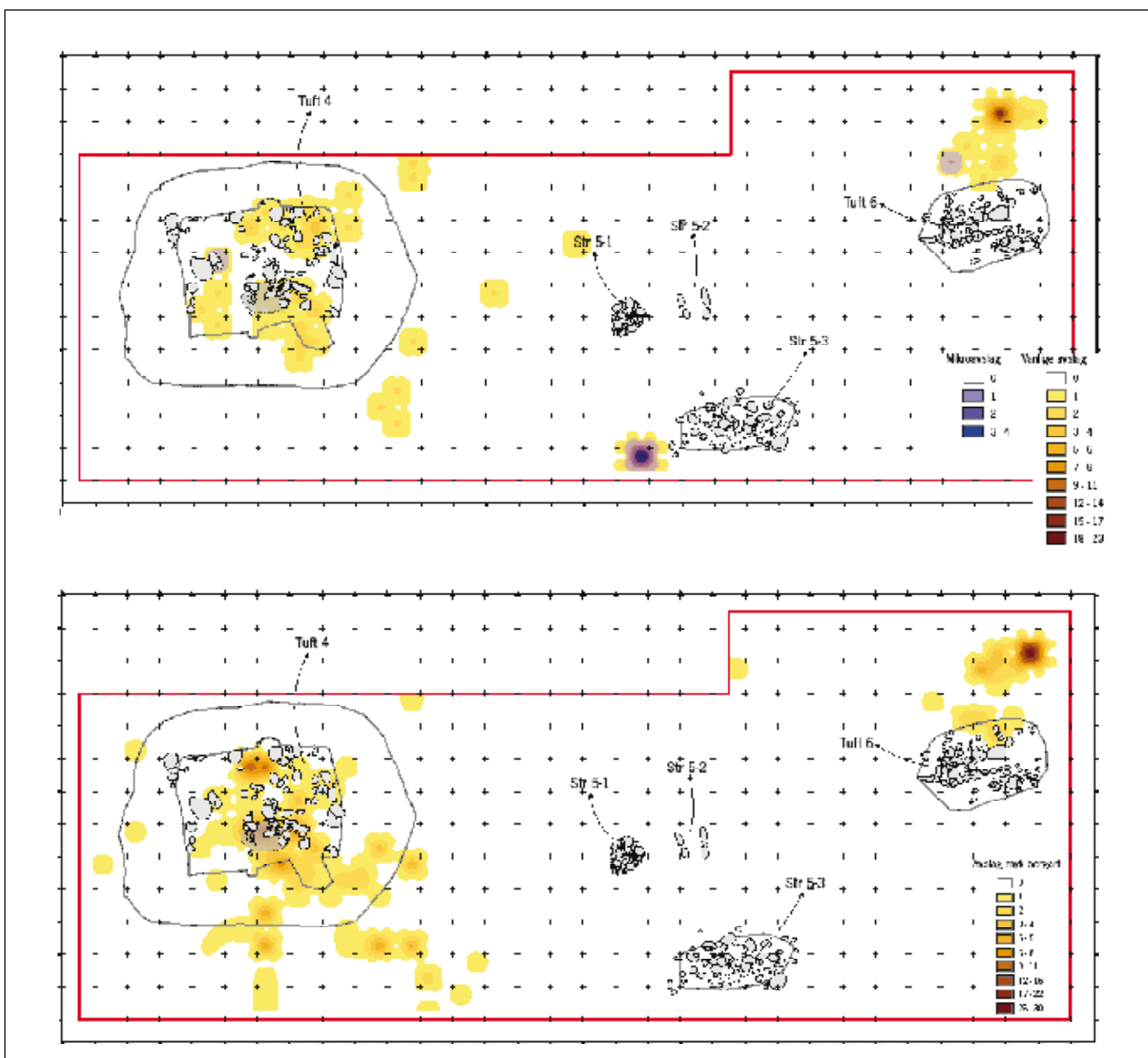

Fig. 1.75 Normannsvika. Ts11407, 11408 og 11409; tuft 4, aktivitetsområde 5 og tuft 6. Fordeling av mikro- og vanlige avslag (over) og avslag i ulike bergarter (nederst).
Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.76 Normannsvika. Aktivitetsområde 5 med tuft 4 i bakgrunnen. Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Under flateavdekkinga trodde man at man hadde påvist nok en tuft mellom tuft 4 og tuft 6. Under utgravningen viste det seg at strukturene imidlertid ikke var spor etter en tuft, men etter et aktivitetsområde. Funn fra A5 er katalogisert under Ts11408. Området er avgrenset av koordinatene 40-50x103-118y. Det ble gravd ut tre strukturer i dette området, et ildsted (str. 5-1), en oval steinsetning (str. 5-3) og to steinrekker (str. 5-2). Feltleder var Oili Rähälä Forsberg.

Struktur 5-1 var et sirkelformet ildsted som ble snittet og prøver til datering ble samlet inn fra profilveggen (fig. 1.77-78). Det ble sendt inn en trekullprøve herfra og denne ble datert til $4963 \pm 57BP$ (Wk10768), tilsvarende 3940– 3640 f.Kr. Dette tilsier at ildstedet, og dermed også hele aktivitetsområdet, sannsynligvis har vært i bruk tidligere enn huset. Det var ingen gjenstandsfunn knyttet til ildstedet. Funnfordistribusjon mellom tuft 4 og 5 tilsa ingen forbindelse mellom disse.

Struktur 5-2 var to rader med steiner, det er ukjent hvilke funksjon denne strukturen eventuelt har hatt (fig. 1.77). Det ble ikke funnet organisk materiale her som kunne dateres, steinene bar heller ikke spor etter å ha vært varmepåvirket.

Struktur 5-3 var en oval steinsetning på ca 3x1m. Det

ble tatt ut fosfatprøver fra profilen igjennom strukturen (fig. 1.77). Det ble funnet en del avslag av kvarts mellom steinene i anlegget men det ble ikke funnet organisk materiale. Det er vanskelig å si noe om hva slags funksjon denne strukturen har hatt.

På grunn av ^{14}C - datering av ildsted 5-1 synes det imidlertid sannsynlig at aktivitetsområde må knyttes til en tidligere fase enn hus 4, noe som også indikeres av funnspreddingen.

Funn

I overkant av halvparten av råstoffene var av kvarts 51,6%, deretter følger skifer 23,3% og mindre mengder med kvartsitt, flint og bergart (tabell 1.12).

Utover to slipeplater og et fiskesøkke ble det ikke funnet noen morfologiske redskap. Resten av materialet besto av et begrenset avslagsmateriale samt tre mulige råstoffblokker, noe som tilsier at det må ha foregått relativt begrensede arbeider med litisk materiale i området.

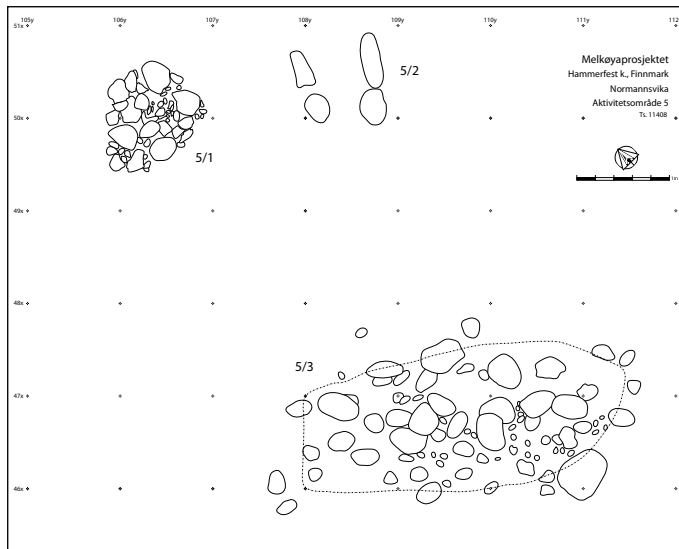

Fig. 1.77 Normannsvika. Ts11408. Aktivetsområde 5 med strukturer.
Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.79 Normannsvika. Ts 11408. Ildstedet 5-1 i plan.
Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

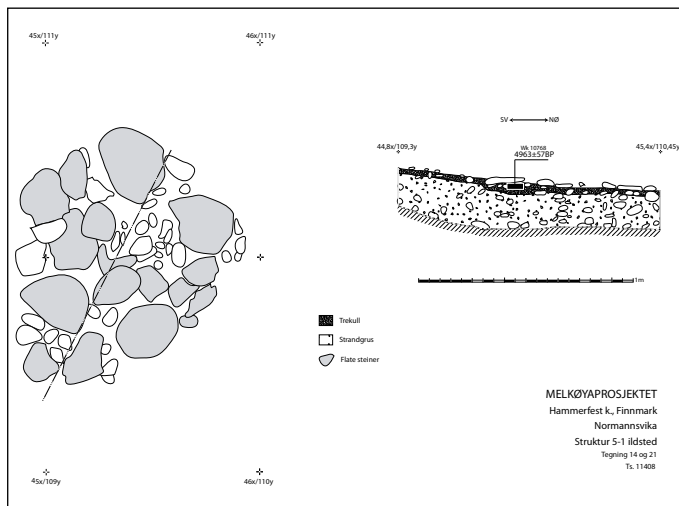

Fig. 1.78 Normannsvika. Ts 11048. Plan og profiltegning ildstedet struktur 5-1.
Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Tabell 1.12 Normannsvika. Funntabell aktivetsområde 5.

11408 Tuft 5 Nor	Skifer SK	Kvarts KV	Kvartsitt KA	Flint FL	Bergart BA	Moderne MO	SUM
01 Avslag/flekker	14	31	2		2		49
01.2 Avslag	14	31	2		2		49
02 Kjerner og kjerneemner			2		1		3
02.7 Råknoller og råstoffblokker			2		1		3
16 Fisesøkker og tyngder					1		1
17 Andre steinartefakter				1	1		2
17.1 Slipeplater				1	1		2
24 Usikker status som artefakt					3		3
99 Moderne gjenstander						2	2
TOTALT ANTALL FUNN	14	31	4	1	8	2	60

Fig. 1.80 Normannsvika. Tuft 6. Etter flateavdekking. Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Det arkeologiske materialet som er katalogisert under Ts11409 kommer fra tuft 6 og området mellom 50-62x110-118y. Tuft 6 lå ca. 13moh, på samme høyde som tuft 4 og om lag 6-7m nedenfor tuft 8 (fig. 1.6). Inne i tufta ble det påvist et ildsted og en struktur i tilknytning til dette, mens det i området utenfor ble dokumentert en kokgrop (kalt A-1). En ¹⁴C-datering fra tufta gav en alder til overgangen mellom periode 2 og 3 av yngre steinalder. Feltleder var Wenche Brun.

Tufta var ikke synlig på markoverflaten. Etter maskinell flateavdekking framstod den som en oval 4,5x3,5m forsinking med et sentralt plassert ildsted (fig. 1.80-82). Langs den nordlige langsiden kunne man se en forhøyning eller en svakt synlig benk.

Gulv

Etter opprensing framsto tufta som en forsinking på ca 4,5x3m. I opprenningslaget ble det funnet skiferavslag og det ble også funnet et fragment av et brent bein rett nedenfor benken. Man forventet å komme ned på et jordgulv inne i tufta. Imidlertid viste det seg at det ikke var noe jordgulv, rullesteinslaget bare fortsatte ned i undergrunnen. Dette medførte at eventuelle løsmasser forsvant ned i undergrunnen under graving.

Veggvoller

Det var to forsinkinger i veggvollene, en i den kortveggen som vendte mot NV, og en vest i langveggen som vendte mot SV. Den sistnevnte ble tolket som inngang.

Fig. 1.81 Normannsvika. Tuft 6. Lag 2.
Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

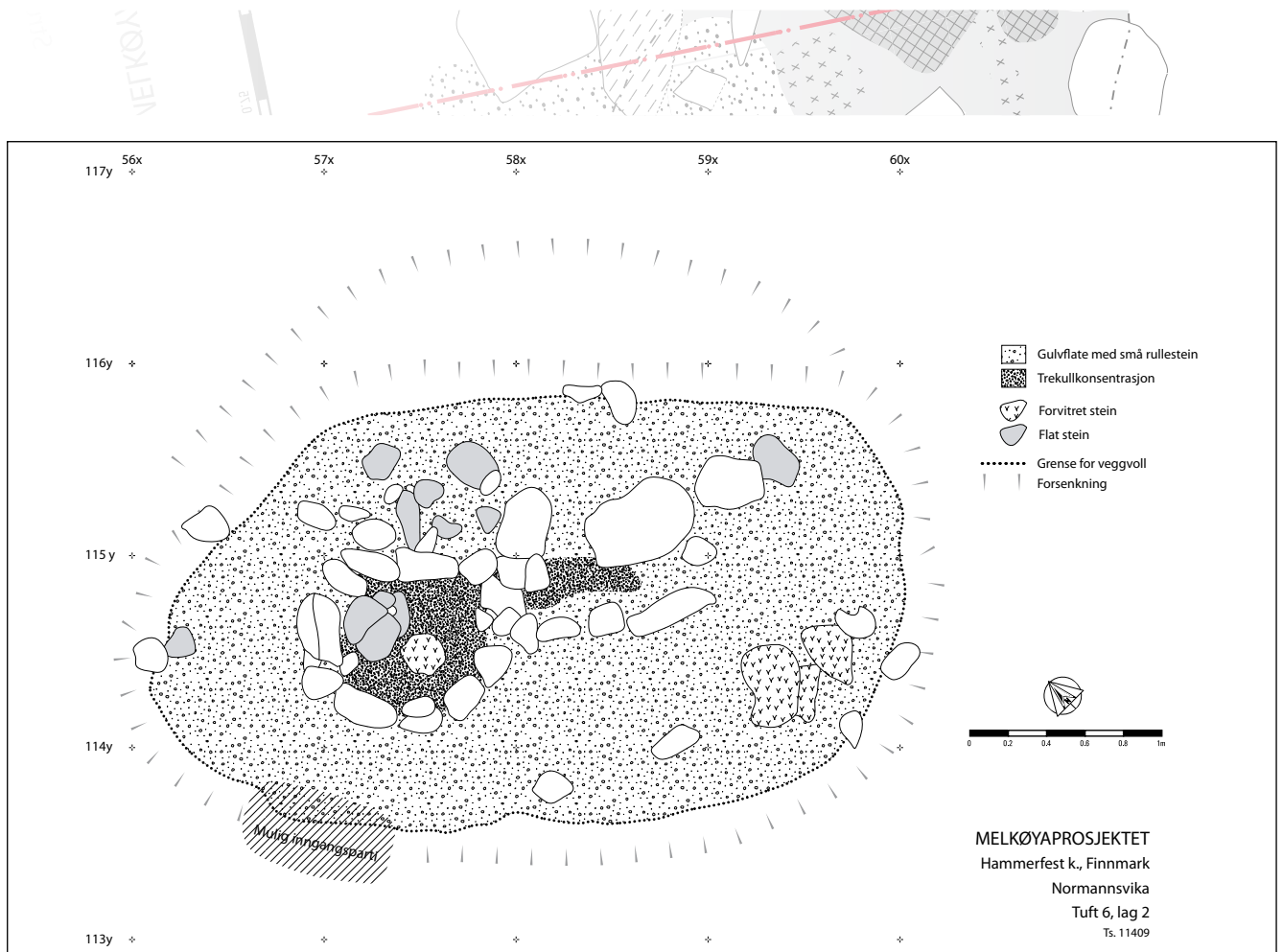

Fig. 1.82 Normannsvika. Tuft 6. Plantegning lag 2. Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Ildsted

Etter avtorving framsto ildstedet som en avlang struktur på 2,2x0,8m (fig. 1.81-82). Etter graving ble det imidlertid klart at formen var mer sirkulær og at diameteren ikke mer enn 1m. Området i øst, som først hadde blitt tolket som en del av ildstedet, viste seg å være en egen struktur. Sannsynligvis har denne hatt en funksjonell tilknytning til ildstedet, men på hvilken måte er usikkert. En trekullprøve fra ildstedet ga resultatet 3374±57BP, noe som kalibrert tilsvarer 1880-1510 f.Kr. (Wk10769). Det hefter imidlertid usikkerhet ved prøven da det daterte trekullmaterialet var furu. Furu har både høy egenalder, og basert på de botaniske undersøkelsene på prosjektet ser det dessuten ut til at det ikke vokste furu på Melkøya i dette tidsrommet. En kan derfor ikke utelukke at trekullet stammer fra drivtømmer (Ramstad 2006c). Sjansen for at prøven viser en for høy alder er altså tilstede. Under utgraving ble det konstatert at ildstedet var fundamentert i lag C som ble tolket som det opprinnelige gulvnivået. Muligens kan dette antyde at ildstedet er sekundært. Dateringen viser en relativt ung alder på tufta, høyden over havet tatt i betraktning. Ser vi på de andre tuftene som ligger på samme høyde, nemlig tuft 15 og tuft 4, er disse betraktelig eldre. Dette gjelder også Struktur 5-1.

Tabell 1.13 Normannsvika. Funntabell tuft 6.

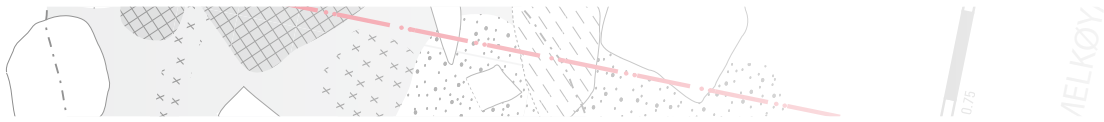
11409 Tuft 6 Nor	Skifer SK	Kvarts KV	Kvartsitt KA	Pimpstein PS	Bein BE	Moderne MO	Usikkert råstoff	SUM
01 Avslag/flekker	87	23	7					117
01.1 Flekker	6							6
01.2 Avslag	66	23	6					95
01.3 Særlige avslag	15		1					16
02 Kjerner og kjerneemner			3					3
02.6 Kjernefragmenter			3					3
17 Andre steinartefakter			1	6				7
17.1 Slipeplater			1					1
17.3 Pimpstein med slipespor (-17.3.4)				6				6
19 Beingjenstander					1			1
23 Andre gjenstander							1	1
99 Moderne gjenstander						1		1
TOTALT ANTALL FUNN	87	23	11	6	1	1	1	130

Funnsammensetning

Råstoffsammensetningen var dominert av skifer (67%) deretter kvarts (17,7%) og kvartsitt (8,5%).

Gjenstandsmateriale

Området var funnfattig (tabell 1.13). Et lite avslagmateriale i skifer (87 stykker) og kvarts (23 stykker) viser at det har foregått begrensede aktiviteter relatert til reduksjon av litisk materiale på stedet. Foruten seks pimpstein med slipespor og fragmentet av ei mulig slipeplate ble det

ikke påvist morfologiske redskaper.

Funnfordeling

Artefaktmaterialet var konsentrert i den østre delen av tufta, dels på gulvet og dels i veggvollen (fig. 1.74-75). Det var ingenting i materialet som tilsa at det representerte ulike faser, både den horisontale og den vertikale funnfordelinga tyder på at materialet tilhører tufta og at denne har én bruksfase.

Datering

Det spinkle gjenstandsmaterialet gir ikke grunnlag for en nærmere datering enn steinalder-tidlig metalltid. Råstoffensammensetningen indikerer en nærmere avgrensning til yngre steinalder eller til begynnelsen til tidlig metalltid. ¹⁴C-dateringen indikerte overgangsperioden mellom yngre steinalder og tidlig metalltid, og ser derfor ut til å være i tråd med råstoffensammensetning og formvariasjonen i materialet.

Anlegg A1

Anlegget framsto etter flateavdekking som et planert område på ca 3m², og skilte seg klart ut fra resten av rullesteinsstranda (fig. 1.83-84).

Tre stratigrafiske lag ble dokumentert. Lag B var et kompakt lag av omdannet torv, lag D1 besto av mørk humusholdig sand med trekull, lag E besto av et grått til gråbrunt sandlag. En trekullprøve fra bunnen av

strukturen gav resultatet 5417±65BP (Wk 10770) noe som kalibrert tilsvarer 4370-4040 f.Kr.

Da strukturen ble gravd antok man at den hadde noe med tuft 6 å gjøre siden den lå så nær. Dateringen indikerer at A1 heller må sees i sammenheng med de tuftene som ligger på toppen av tapesvullen. Fra veggvollen på tuft 11 er det tatt ut trekull som er nøyaktig like gammelt som trekullprøven fra A1. Flere av dateringene fra både tuft 1 og tuft 3 er noenlunde samtidige med A1, og det er derfor rimelig å se A1 i sammenheng med disse tuftene. Ut fra mengden trekull og profilen som ble gravd gjennom strukturen er det rimelig å tolke anlegg A1 som en kokegrop, eventuelt et større ildsted. Ildstedet/kokegropa kan dermed tolkes som å ha vært et anlegg som har lagt lavere i terrenget og dermed nærmere stranda enn de husene som anlegget tilhørte. Ser vi på funnmengden, funndistribusjonen og typen funn bringer ikke disse kildekategoriene oss nærmere en forklaring på hva A1 representerer. Funnene er stort sett avslag av skifer og kvarts, i tillegg er det funnet et par slipeheller/slipestein. Bortsett fra disse ble det ikke funnet noen redskaper i dette området.

Fig. 1.83 Normannsvika. Ts11409. Anlegg A1. Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

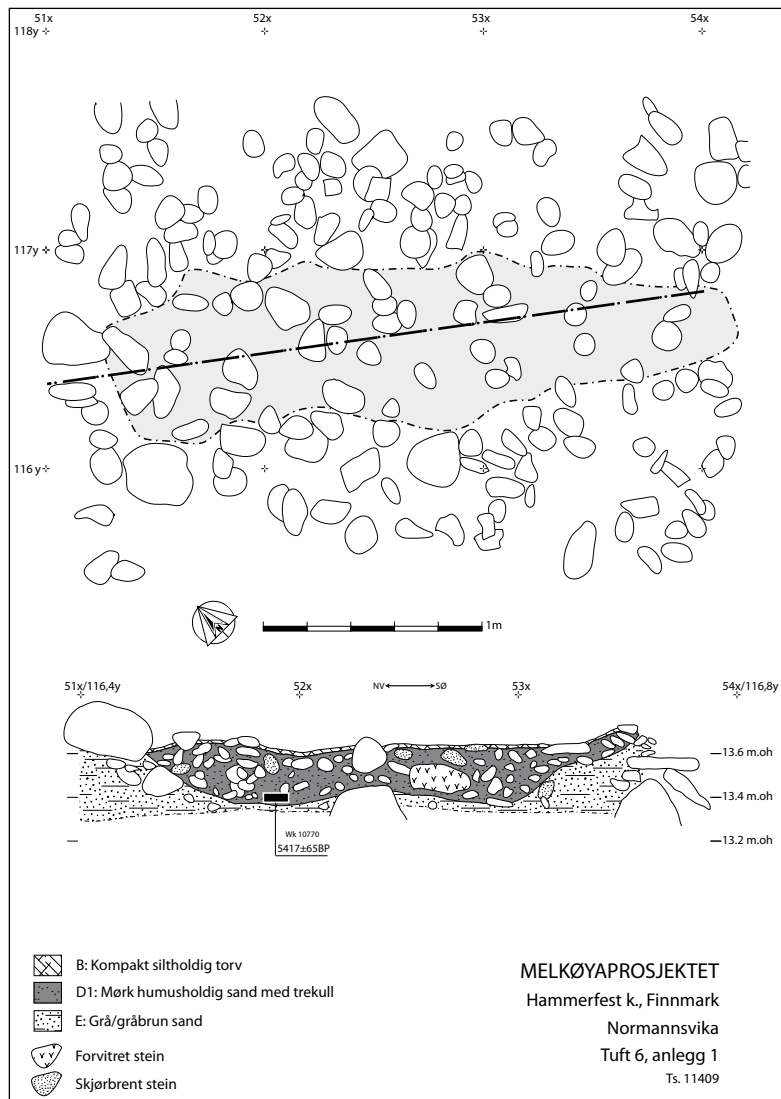

Fig. 1.84 Normannsvika. Tuft 6. Anlegg A1. Plan og profil.
 Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.85 Normannsvika. Sett mot sør. Forsenkninger er F6 (tysk søppel) nærmest, tuft 14 og tuft 15 lengre bak mot venstre.
Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Tuft 14 ligger nedenfor toppen av tapesvollen i den sørøstre delen av utgravingsfeltet, i noe avstand fra de andre tuftene i Normannsvika og om lag 13moh (fig. 1.6). Avstanden til tuft 6, som lå på samme høyde var om lag 55m. Tufta lå rett NV for tuft 15 slik at veggvollene mellom tuftene gikk i hverandre. Rullesteinsvollen var i dette området grovere enn i vest, noe som gjorde massene svært ustabile og utgravinga problematisk.

Et mer trekullholdig område sentralt i tufta ble tolket som et mulig ildsted, utover dette ble det ikke påvist sikre strukturer. En trekullprøve fra gulvlaget viser at tufta var i bruk i periode 2 av yngre steinalder. Gjenstandsmaterialet fra tufta og området mellom 100-110x110-120y er katalogisert under Ts11412. Feltleder var Anja Roth Niemi.

Utgravingsstrategi og gjennomføring

Før utgraving framsto tufta som en relativt tydelig omlag 10cm dyp, 2m bred og 3m lang forsenkning (fig. 1.85). Det så ut som om tufta var gravd ned i forkant av vollen og det var ikke synlig veggvoller. For å få bekreftet at strukturen virkelig var ei tuft ble det avtorvet et mindre område sentralt i forsenkningen. Etter at torvlaget var rensert bort framsto tufta som en svak nedgravning, oval, nesten rund i formen og med en indre diameter på 2x1,5m (fig. 1.86-89).

Under torva var det rullestein med humus og torv innimellom. Humuslaget i mellom rullesteinene inne i tufta var kompakt mens rullesteinene utenfor var løs med mye luft mellom. På grunn av den løse og ustabile rullesteinsstranda var det umulig å la profilbenker stå igjen inne i tufta. Etter at avtorvinga inndelte man derfor tufta i 4 deler. Hver del var 4m² og to og to diagonalt motstående deler ble gravd parallelt. Dermed var det mulig å få dokumentert profiler inne i tufta både i NV-SØ og NØ-SV retning.

Fig. 1.86 Normannsvika. Tuft 14 etter avtorving.
Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.87 Normannsvika. Tuft 14. Utgraving av seksjon SV, lag C.
Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Man startet med å undersøke den NØ og SV delen av tufta. Disse ble stratigrafisk gravd ned til steril grunn. Etter at alle lag var dokumentert ble de to gjenstående delene gravd på samme måte.

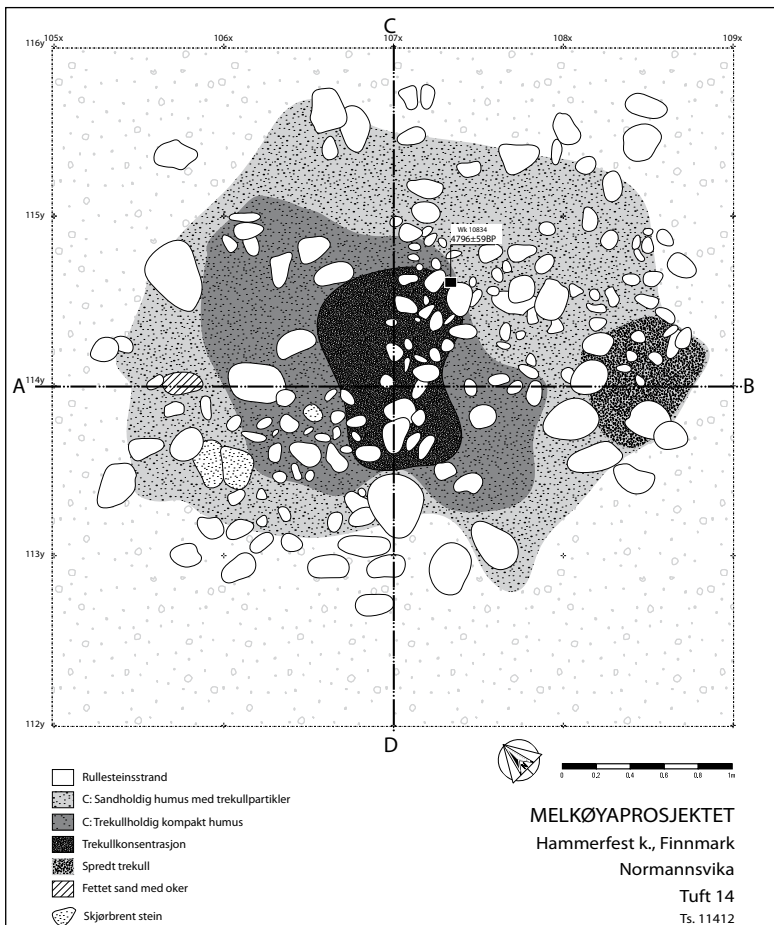

Fig. 1.88 Normannsvika. Tuft 14. Plantegning topp lag C.
Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Gulv

Lag C ble definert som gulvlaget. Dette inneholdt trekullpartikler og enkelte spredte funn. Sekundært plasserte steiner ble fjernet og det viste seg at laget fortsatte inn under et mindre lag rullestein i SV.

Der laget stoppet var det et markant skille, rullesteinen utenfor lag C var løsere, mens lag C var kompakt. Tykkelsen på laget og dermed på gulvet var mellom 10 og 20cm. Det må imidlertid nevnes at det var vanskelig å bestemme tykkelsen på laget eksakt da det var mye rullestein i tufta slik at masse lett raste ned mellom disse mens man gravde. Inn i mot midten av tufta var gulvlaget mørkere og mer kompakt. Denne sentrale delen av gulvet inneholdt en del avslag og også relativt mye trekull.

Det så ikke ut til at gulvflata har vært planert ut i nevneverdig grad. Det var rullestein med diameter på mellom 10 og 40cm inne på gulvet. De større steinene som ligger langs veggene kan muligens ha inngått som en del av konstruksjonen, som å støtte opp eller stabilisere veggene. Gulvet skrånet slik at det var høyere i bakkant enn foran. Mot bakveggen var lag C mer kompakt og det var også store steiner med flat overside her. Muligens kan dette indikere at man i bakre del av tufta har hatt en jordbank eller plattform som har vært noe høyere enn resten av gulvet.

Mot SØ var det et område med litt feitere masse med spredte trekullforekomster. Massen gikk noe under veggvollen i SØ og kan muligens ha sammenheng med et eventuelt inngangsparti. Mot SØ og NØ er for øvrig overgangen mellom veggvoller og gulvet ikke like klar som den er i NV og SV.

Ildsted

Sentralt i gulvet avtegnet det seg en utflytende konsentrasjon med trekull som trolig representerer et ildsted (fig. 1.88). Det ble imidlertid ikke påvist kantkjede, eller andre mer solide konstruksjonstrekk. En trekullprøve ga resultatet $4866 \pm 69BP$ (Wk10834) noe som kalibrert tilsvarer 3700-3370 f.Kr.

Veggvollene

Etter opprensing framsto tufta som en oval nedgraving i strandvollen uten noen form for oppbygde voller. Høydeforskjellen mellom toppen av lag B på bakveggen i NØ og midten av tufta var ca 80cm og høydeforskjellen mellom midten av tufta og toppen av fremre vegg i SV var ca 20cm. Veggvollen mellom tuft 14 og 15 var den eneste som var oppbygd, sannsynligvis som resultat av at man kastet stein dit da man gravde seg ned i strandvollen.

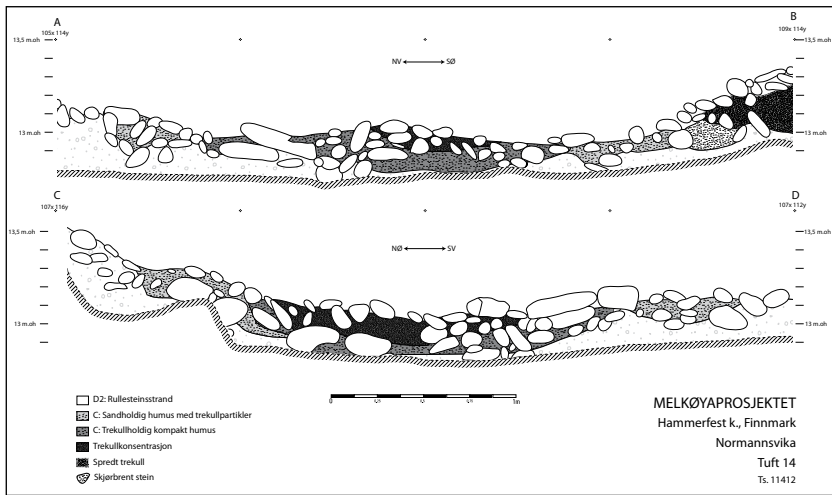

Fig. 1.89 Normannsvika. Tuft 14. Profiltegninger.
Grafikk: Anja Roth Niemi © Tromsø Museum Universitetsmuseet

Innganger

Det var ikke noe langs veggvollene som indikerte eventuelle inngangspartier, bortsett fra den feite massen med trekullbiter som er nevnt ovenfor. Veggen her var imidlertid ikke forskjellig fra resten av veggene og det var ingenting som indikerte en eventuell nedgravning eller andre konstruksjonsdetaljer i forbindelse med et mulig inngangsparti.

Utenfor tufta

Det ble avtorvet et større område rundt tuft 14 og 15. Utenfor tuftene består overflata av rullesteinsmasser som skrå fra toppen av tapesvollen ned mot myra og den gamle innmarka. Terrenget faller ca. 1 høydemeter pr 5 lengdemeter. Det ble ikke gjort funn i området rundt tuft 14 og 15.

Funn

Råstoffsamsetningen skiller seg ut fra de øvrige tuftene i Normannsvika ved at i overkant av halvparten av funnmaterialet var av bergart (57%). Deretter følger vitret skifer (39%) samt noe bedre bevart grønn skifer. I tillegg var det mindre mengder kvarts, kvartsitt og chert.

De fleste avslagene ble funnet i den sentrale delen av gulvpartiet, men det var også skiferavslag lengre ut mot veggene (fig. 1.92-93).

Det samlede funnmaterialet består av 566 funn derav 537 avslag og en kjerne, 14 morfologiske redskap (2%) og seks der det er mer usikkert hvorvidt de representerer bearbejdede objekter eller ikke (tabell 1.14). Det ble funnet 44 slipte avslag i bergart som kan representere fragmenter av slipte økser. Utover fire pimpstein (derav en i tre fragmenter) med slipefurer og to retusjerte avslag er samtlig av det øvrige bearbejdede

materialet i skifer. Av dette er tre større kanthugde stykker emner til prosjektil (fig. 1.90, nr. 1 og 2). To slipte stykker som passer sammen, begge med delvis intakte egglinjer, er fragmenter fra en kniv i rød båndasifer (fig. 1.90, nr. 3). Tre mer grovt tilslipte stykker er sannsynligvis fragmenter av en større gjenstand eller en slipeplate.

Den mest spesielle av skifergjenstandene er en svært velformet og fint tilslipt svakt asymmetrisk dolk, eventuelt et noe atypisk spyd, i grønnlig skifer (fig. 1.91). Eggene er svakt fasetterte, ellers er snittet flatt, egglinjene svakt buede, og ender i en forholdsvis rett tange/grep med rektangulært tverrsnitt. Dolken er rundt 18cm, den største bredden på midten av bladet er 5cm, i hele lengderetningen er bladet svært tynt og tykkelsen er under 0,8cm.

Dolken ble funnet i fragmenter innenfor et avgrenset område i rute 105x114y, SV og NØ kvadranter innenfor et 12cm sjikt av lag C. Til tross for at dolken ble funnet i åtte fragmenter ser det ikke ut som om eksemplaret har vært brukt før det ble lagt ned. Eggene viser ingen spor etter bruk eller reduksjon, og det er ingen synlige øvrige skader. Størrelsen på objektet, samt funnsammenhengen tilsier at det dreier seg om en intensjonell nedlegging. Konteksten representerer trolig en form for rituell depot. Fragmenteringen av objektet har enten skjedd i forbindelse med nedleggingen (rituell ødeleggelse?) eller som en følge av mekaniske skader i tiden etter det ble lagt ned.

Funn av tveegget- og enegget skiferkniv, samt emner til skiferprosjektiler gir grunnlag for å datere tufta til yngre steinalder. Den tveegga kniven, samt mengdeforholdet til de øvrige morfologiske gjenstander og råstoffsamsetningen indikerer en avgrensning til periode 2, noe som også bekreftes av ¹⁴C-datering fra tufta.

Tabell 1.14 Normannsvika. Funntabell tuft 14.

11412 Tuft 14								
	Skifer SK	Kvarts KV	Kvartsitt KA	Chert CH	Pimpstein PS	Bergart BA	Usikkert råstoff	SUM
01 Avslag	208	5	3	1		320		537
01.1 Flekker								0
01.2 Avslag	203	5	3	1		276		488
01.3 Særlige avslag	3					44		47
02 Kjerner og kjerneemner						1		1
02.5 Andre kjerner						1		1
08 Kniver og dolker i skifer og myk bergart	11							11
08.1 Eneegga kniver	1							1
08.2 Tveegga kniver	8							8
08.4 Ubestemte fragmenter skiferkniver	2							2
10 Spisser	3							3
10.8 Hugde emner til prosjektil	3							3
13 Retusjerte stykker	2					2		4
13.1 Avslag med retusj	1					2		3
17 Andre steinartefakter	1				6			7
17.1 Slipeplater	1							1
17.3 Pimpstein med slipespor (-17.3.4)					6			6
23 Andre gjenstander						1		1
24 Usikker status som artefakt		1	1				3	5
TOTALT ANTALL FUNN	222	6	4	1	6	324	3	566

Fig. 1.90 Normannsvika. Ts11412. Tuft 14. 1.-2. Kanthugde emner i skifer, 3. Eggfragmenter skiferkniv. Foto: Adnan Icgic©Tromsø Museum Universitetsmuseet

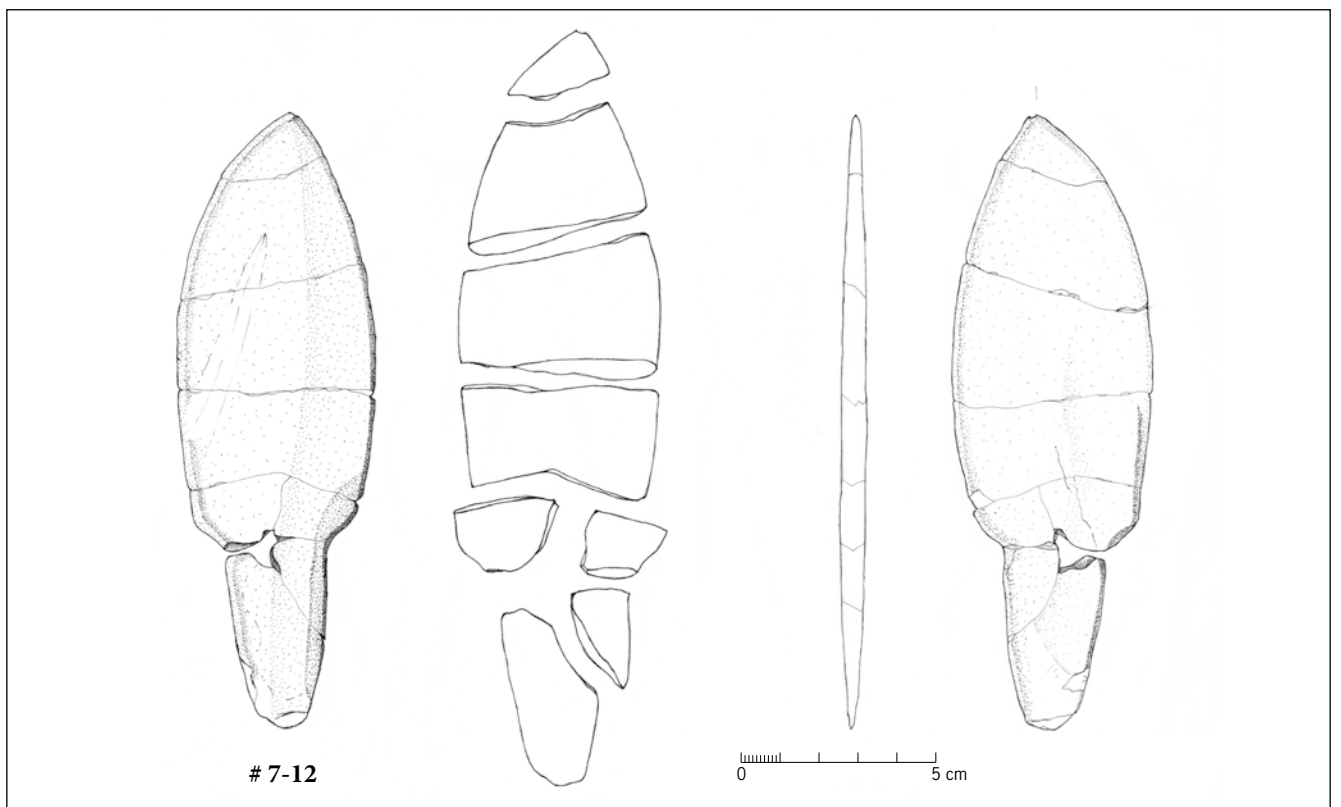

Fig. 1.91 Normannsvika. Ts11412. Tuft 14. Svakt asymmetrisk skiferdolk. Tegning: Andrea Balbo©Tromsø Museum Universitetsmuseet

0,75

MELKØY

570

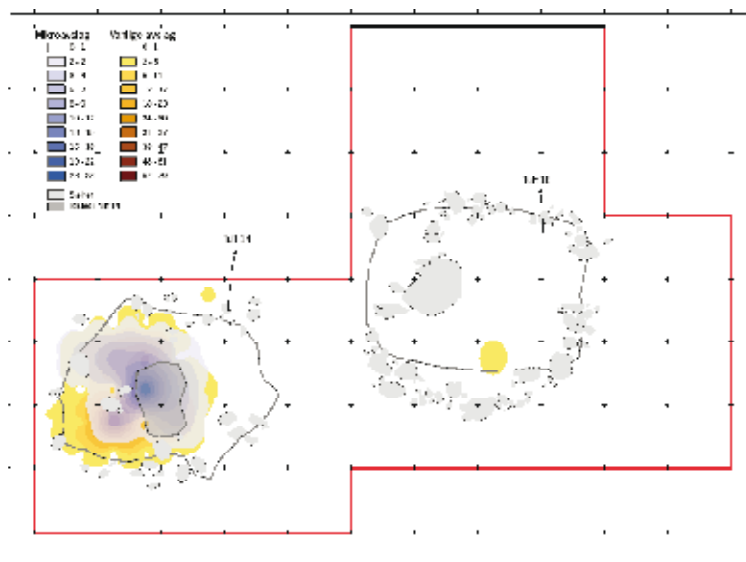
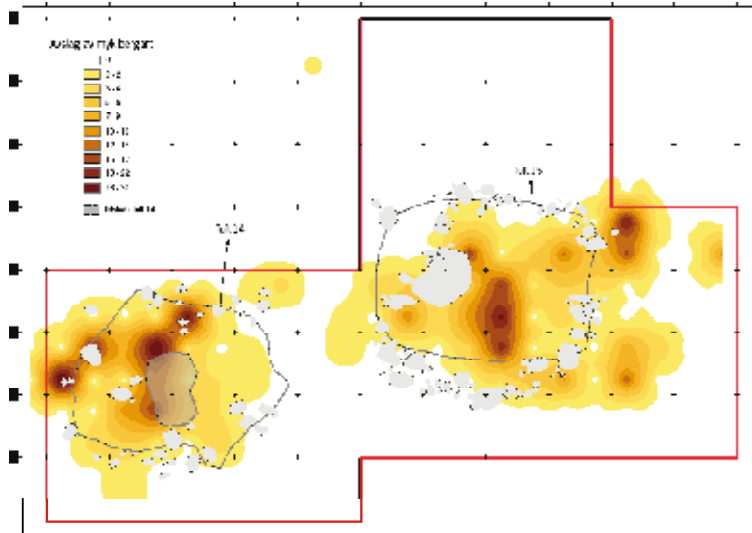

Fig. 1.92 Normannsvika. Ts11412 og 11413; tuft 14 og 15. Fordeling av myke bergarter (øverst), og henholdsvis mikro- og makroavslag i harde bergarter (nederst).
Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

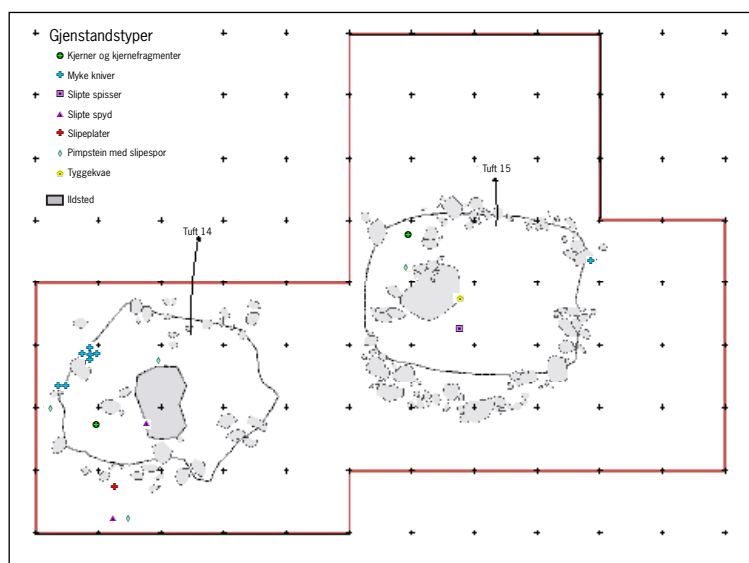

Fig. 1.93 Normannsvika. Tuft 14 og 15. Ts11412 og 11413; tuft 14 og 15. Fordeling av gjenstander.
Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.95 Normannsvika. Avtorving rundt tuft 15 Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseum

Tuft 15 framstod på markoverflaten som en 3x2,2m stor og om lag 20cm dyp forsøkningsgrav (fig. 1.95). I bakkant og på sidene var den gravd kraftig ned i strandvollen, mens man i forkant av forsøkningsgraven ikke kunne se noen voll. For å bekrefte, eventuelt avkreffe, at tuft 15 virkelig var en tuft, ble det lagt en sjakt midt gjennom den antatte nedgravningen. I den NV og SØ delen av sjakta kunne man klart se nedgravningen i strandvollen og det ble også funnet en miniatyrkniv i sjakta. Det ble datert en trekullprøve fra ildstedet som gav en dateringsramme til periode 2 av yngre steinalder. Utover et sentralt ildsted, ble det ikke påvist øvrige strukturer i eller utenfor tufta.

Gjenstandsmateriale fra tuft 15 og området mellom 110-118x110-120y er katalogisert under Ts11413. Feltleder var Anja Roth Niemi.

Fremgangsmåte

Tufta ble dels avtorvet manuelt, dels ved hjelp av gravemaskin. I forbindelse med sjakta gjennom tufta ble det satt igjen en profilbenk. Det viste seg imidlertid at benken lå noe i overkant av opprinnelig gulvflate. Profilbenken førte til dreneringsproblemer da vann samlet seg på oversida av benken. Etter at profilen var dokumentert ble derfor benken fjernet.

Lag B ble først gravd i den V delen for å forsøke å identifisere gulvlaget. Deretter ble dette laget fjernet fra hele tufta. Så startet man med å fjerne stein som åpenbart var nedrast fra veggvollene i ytterkantene av gulvpartiet, og mindre stein i den sentrale delen, stein man også antok var sekundært plassert. Lag C ble så gravd stratigrafisk. Under dette var det sterile rullesteinsmasser. Under graving av disse massene ble det funnet noen få avslag som så ut til å ha ramlet ned

Fig. 1.96 Normannsvika. Tuft 15. Tuftas indre del, mot SØ. Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseum

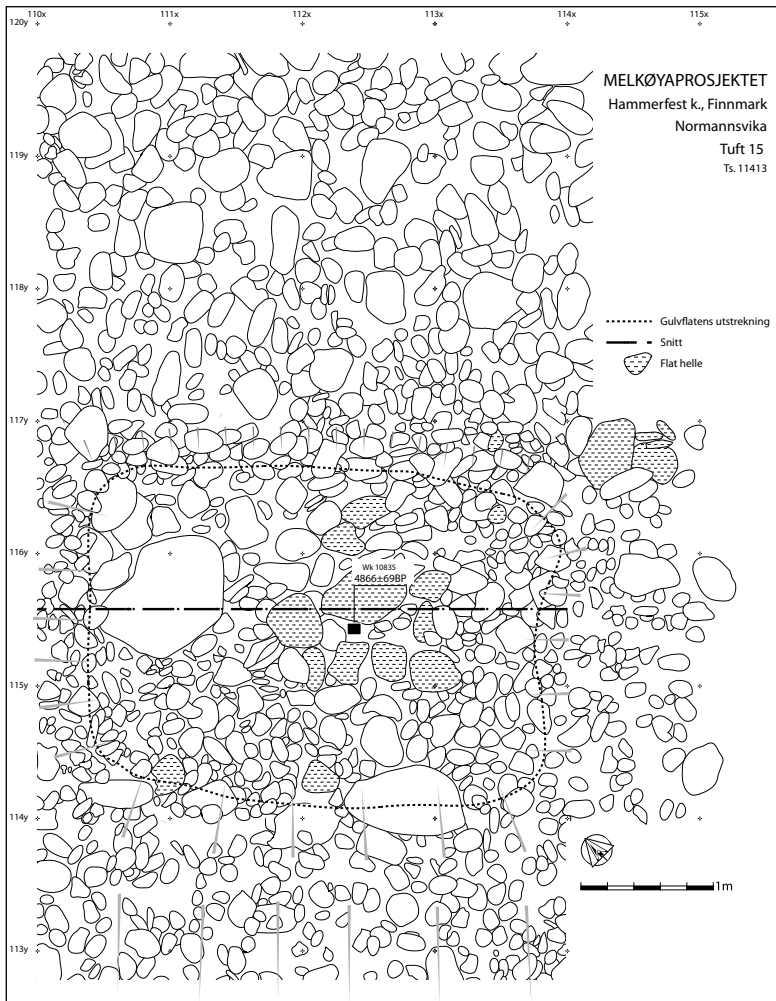

Fig. 1.97 Normannsvika. Tuft 15. Plantegning topp lag C.
Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

gjennom rullesteinslaget fra lag C og ned i den sterile undergrunnen.

Det ble lagt en sjakt gjennom veggvollen i SV og en tilsvarende sjakt ca 1m inn i veggvollen i NØ for å undersøke om gulvet fortsatte inn under veggvollene. I framkant viste det seg at lag C, som representerte gulvnivået, sluttet der man hadde definert skillet mellom gulv og vegg. I bakkant var situasjonen noe mer komplisert. Det så her ut som om lag C gikk delvis inn under det antatte nedrasingslaget fra bakveggen. Det dukket fram noen skiferavslag i rute 112x116y, men i et høyere nivå enn lag C i midten av tufta. Det var ikke mulig med sikkerhet å fastslå lag C her. Skiferfunna lå i grov grus uten humus og trekull, det vil si den samme sammensetninga som lag E, som jo var sterilt. Det kan tenkes at avslagene hadde rast ned gjennom den løse rullesteinsmassen.

Etter graving av lag C framsto tufta som ovalt til rektangulært formet med indre mål på 3,5x2,5m (fig.1.96-99). Langs ytterkanten av gulvet var det en rekke flate steiner. Særlig i Ø, V, og SSV ble det påtruffet hellelignede steiner. Steinene kan opprinnelig ha vært brukt til å støtte

opp veggvollene slik at de ikke raste inn i tufta. Etter at tufta gikk ut av bruk kan steinene ha blitt presset inn mot den indre delen av tufta av løsmassen i veggvollene. En 4cm tykk, trekantet helle på 50cm sto på skrå i nærheten av et antatt inngangsparti (se nedenfor). Muligens kan denne settes i sammenheng med inngangen.

“Sittesteinen”

I det N hjørnet inne på gulvflaten lå det en stor rund til ovalformet stein av granitt. Steinen skilte seg klart fra den omliggende rullesteinen som var mindre av størrelse og med grovere overflate, og fikk tilnavnet “sittesteinen”. Steinen var 90cm på det bredeste og ca 90cm lang, hadde en glatt overflate og et mønster av lysere striper i den beige-rosa overflaten. Den skrånte slik at det høyeste punktet som lå mot den NØ veggvollen var om lag 17cm høyere enn den laveste delen. Steinen var jordfast, og har mest sannsynlig vært her da tufta ble anlagt. Rett over steinen var et lag bestående av brente kvister. Rundt steinen var det funn. På alle sidene, men særlig ovenfor og mot veggvollen i NV fant man en god del skiferavslag tett inntil steinen. Rett Ø for steinen ble det også funnet en skraper, som var det eneste kvartsredskapet fra tuft 15. Det ble også påvist trekull i mindre konsentrasjoner knyttet til steinen. Sett i relasjon til funndistribusjonen kan steinen ha vært et sted der man bedrev redskapsproduksjon.

Ildsted

I bunnen av lag B ble det dokumentert ansamlinger av trekull mot midten av tufta samt i området ved “sittesteinen”. I forbindelse med graving av lag C fjernet man antatt sekundært plasserte rullestein. Dette førte til at det kom fram flere steiner som både var større og flattere enn steinene ellers på gulvet. Størrelsen på steinene var mellom 20 og 60cm i diameter og mellom 5 og 20cm tykke. De var plassert tett sammen og minnet mer om en eller annen form for hellelegging enn om et tradisjonelt utformet steinsatt ildsted. De flate steinene bar heller ikke preg av å være varmepåvirket, forvittringsgraden her var ikke større enn for resten av gulvet. Det var heller ikke mye funn i dette området, litt skiferavslag men betydelig mindre enn området NØ for helleleggingen. Det var imidlertid en del trekull her. Særlig i den SV delen av det “hellelagte” området var det større konsentrasjoner trekull (fig. 1.97, 1.99). Trekullet lå både oppå steinene, mellom dem og under dem. Det ble tatt ut flere trekullprøver herfra og en av dem, fra lag C er datert til 4866±69BP (Wk10835). Kalibrert gir dette en alder på 3800-3350 f.Kr. Det ser ikke ut til at trekullkonsentrasjonene representerer et tradisjonelt ildsted. En mulig tolkning er at det har blitt tent opp mindre bål på steinhellene/ de flate steinene etter behov i stedet for å anlegge et sentralt steinsatt ildsted.

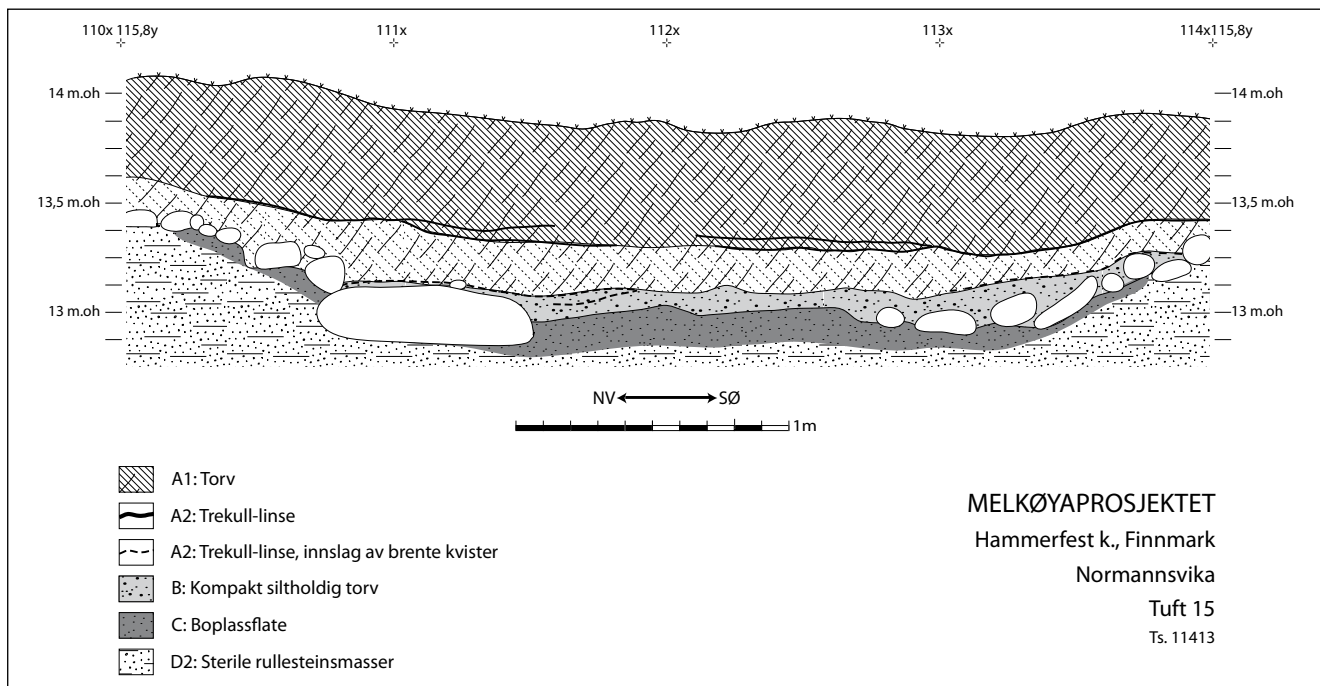

Fig. 1.98 Normannsvika. Tuft 15. Profiltegning. Grafikk:Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.99 Normannsvika. Tuft 15.
Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Veggvollene

Tufta framsto som en forsenkning i forhold til den omliggende strandvollen. I og med at den lå i skrånede terreng i forkant av tapesvollen, var særlig den delen som lå lengst fra sjøsiden, kraftig nedgravd slik at man her fikk en bakvegg av strandgrus på ca 70cm høyde.

I framkant var det ikke laget noen egentlig voll, men det var tydelig at man hadde gravd seg litt ned i strandvollen. Vollen i NV var den eneste som så ut til å kunne være oppbygd. Denne vollen lå mellom tuft 15 og 14 og kunne være resultat av at i hvert fall en del av steinen og løsmassene fra tuftene var deponert her.

Det var generelt lite funn i veggvollene. Unntakene var overgangen gulv-veggvoll i NØ i området som grenset til "sittesteinen" og i SØ der det ble funnet mye avlagsmateriale av skifer i lag C og til dels i lag E. Det ble ikke funnet spor etter stolpehull i veggvollene.

Innganger

Det var ingen tydelige nedgravninger i noen av vollene som markerte inngangspartier.

Etter rensing av veggvollen i SØ så det imidlertid ut som om det Ø hjørnet skilte seg ut fra resten av veggvollen. Her var det flatere steiner, særlig i den NV kvadranten i 114x116y og i NV og NØ kvadranter av 114x115y. I 114x116y var det en ca 80cm bred, meget svak forsenkning i vollen. Forsenkningen skilte seg fra resten av veggen som flatere, jevnere og med fravær av større rullestein. Foran forsenkningen (113,72x116,4y, lag C) ble en miniatyrkniv av skifer (fig. 1.100, 101. nr.1) funnet. Det ble også funnet større skiferavslag utenfor det potensielle inngangspartiet i den øvre del av veggvollen.

Det ble derfor åpnet et område på 1m² i veggvollen for å forsøke å undersøke det mulige inngangspartiet nærmere. I den øvre delen av veggvollen, som her besto av torv og humus med en god del røtter, ble det funnet en mengde skiferavslag og enkelte pimpstein uten slipespor. På grunn av dette utvidet man området fra de NV og NØ kvadrantene i 114x114y til den NV og den NØ kvadranten i 114x116y. I bunnen av veggvollen i den NV kvadranten i 114x115y fortsatte lag B inn under veggvollen, noe man ikke kunne se andre steder i veggvollene enn her. Det var også relativt store mengder med skiferavslag i den delen av sjakta som gikk gjennom veggvollen på det stedet der den svake forsenkningen var. Tilsvarende distribusjon av funn ble ikke funnet på gulvet (lag C) på innsiden av veggvollen. Det ble også påvist trekull i de fleste nivåer av veggvollen, men det var ikke snakk om konsentrasjoner, heller en ujevn vertikal spredning.

En sannsynlig tolkning av funnene i veggvollen er at de stammer fra aktiviteter som har funnet sted rett utenfor tufta og eller i nærheten av eller i selve inngangspartiet. Sannsynligvis har de flyttet seg nedover i rullesteinsvullen fra toppen av denne. Trekullbitene og skiferavslagene kan også skyldes at man har rensset eller ryddet opp inne i tufta og kvittet seg med avfallet rett utenfor inngangen.

Funn

Råstoffet var dominert av grå, hvit og grønnlig skifer, i tillegg ble enkelte avslag av rødlig skifer påtruffet i den NØ delen av gulvet. Skiferartefakter utgjorde hele 95% av den totale funnmengden. Kvarts, kvartsitt og chert utgjorde dermed kun en marginal del av steinråstoffet.

Funnmaterialet inneholder bare 297 objekter, men nærmere 4% utgjøres av morfologiske redskap og bearbejdet avfall (tabell 1.15). To kjerner viser til reduksjon av harde bergarter, mens et relativt variert avlagsmateriale av skifer viser til produksjon eller vedlikehold av skifergjenstander. En pimpstein med nedslippt fure kan trolig relateres til sliping av materiale som tre eller gevir. To retusjerte avslag i chert og mellomfin kvit kvarts kan sees i sammenheng med ulike skjære- eller skrapeaktiviteter, mens retusjen på fire skiferavslag trolig skal relateres til reduksjon av skifer i forbindelse med kanthugging.

De tre skifergjenstandene var alle i vitrede lyse rødlige råstoff. En var en tilnærmet intakt enegget miniatyrkniv (fig. 1.100 og 1.101, nr. 1). De to øvrige var henholdsvis et eggfragment etter en kniv (fig. 1.101, nr. 2), samt et oddfragment av et prosjektil med rombisk tverrsnitt. Mer oppsiktsvekkende var funn av et par centimeter lang mørkbrun klump (fig. 1.102). En liten bit ble fjernet og sendt inn til analyser ved hjelp av gasskromatografi/massespektrometri (GC/MS) ved Universitetet i Bradford.

Det ble påvist biomarkører både av lupeol og betulin som viser at klumpen består av bjørketjære. I motsetning til tyggisen fra Kilden, var det ikke synlige tannavtrykk.

Tabell 1.15 Normannsvika. Funntabell tuft 15.

11413 Tuft 15 Nor	Skifer SK	Kvarts KV	Kvartsitt KA	Chert CH	Pimpstein PS	Tjære	SUM
01 Avslag/flekker	275	5	1	3			284
01.2 Avslag	273	5	1	3			282
01.3 Særlige avslag	2						2
02 Kjerner og kjerneemner	1		1				2
02.1 Kjerner med en plattform			1				1
02.4 Uregelmessige kjerner	1						1
08 Kniver og dolker i skifer og myk bergart	2						2
08.3 Miniatyrkniver	1						1
08.4 Ubestemte fragmenter skiferkniver	1						1
10 Spisser	1						1
10.7 Ubestemte slippede fragmenter spisser	1						1
13 Retusjerte stykker	4	1		1	0		6
13.1 Avslag med retusj	4	1		1			6
17 Andre steinartefakter					1		1
17.3 Pimpstein med slipespor (-17.3.4)					1		1
23 Andre gjenstander						1	1
TOTALT ANTALL FUNN	283	6	2	4	1	1	297

Mesteparten av artefaktmaterialet befant seg inne i tufta, på gulvet eller på/i veggvollene (fig. 1.92-93). Kun få avslag av chert og skifer ble funnet i sjakta mellom tuftene 14 og 15 samt i vollen mot NV.

Datering

Den store overvekten av skifer i funnmaterialet peker mot at tufta kan være hjemmehørende i periode II av yngre steinalder. Dette støttes av ¹⁴C-datering som viser at tufta sannsynligvis hører hjemme i første del av denne perioden. Det ser ikke ut til at tufta er gjenbrukt. Selve området tuftene ligger i må man derimot anta har vært i bruk gjentatte ganger over en lang tidsperiode.

Området rundt tuftene 14 og 15

Det ble torvet av et større område rundt tuft 14 og 15. Terrenget tuftene er anlagt i er skrånende rullesteinsstrand (ca 20% helling) i underkant av tapes maksimum. Det var nesten ingen andre typer masse enn løs rullestein. I enkelte områder ble det observert et tynt svart lag direkte på steinen, sannsynligvis utfelt humus fra torv. Det var ingen spor etter andre forhistoriske strukturer eller aktiviteter i området rundt tuft 14 og 15.

Relasjonen mellom tuft 14 og 15

Det ble lagt en sjakt mellom tuft 15 og 14. Sjakta var 1m bred og gikk gjennom veggvollen i NV, fra 109x114y til 110,5x114y. Ut i fra det man så på overflaten av vollen mellom de to tuftene var det umulig å si noe om det

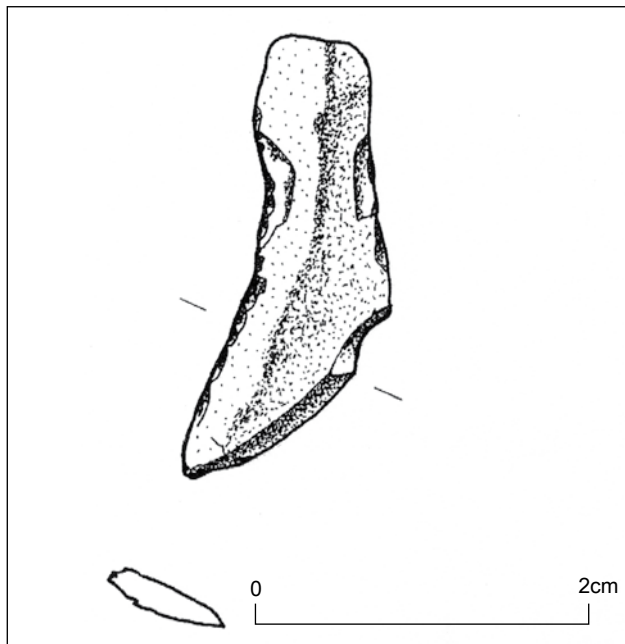

Fig. 1.100 Normannsvika. Ts11413.75. Eneget miniatyrkniv.
Tegning: Andrea Balbo©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.101 Normannsvika. Ts11413. 1. Eneget miniatyrkniv, 2. Fragment av skiferkniv.
Foto: Adnan Icagic©Tromsø Museum Universitetsmuseet

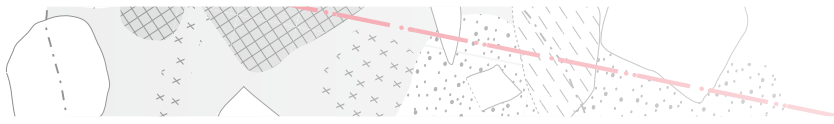
Fig. 1.102 Normannsvika. Ts11413. 1. Tjæreklump fra tuft 15.
Foto: Adnan Icagic©Tromsø Museum Universitetsmuseet

kronologiske forholdet mellom tuftene gjennom å undersøke om for eksempel masse fra den ene tufta var kastet over veggvollen til den andre. Fra toppen av sjakta og omlag 60cm nedover besto massen av rullestein uten innslag av jord eller trekull. De nederste 10cm besto av grov strandgrus uten trekull. I bunnen av sjakta lå en stor jordfast stein med bredde på ca 1m og NV for denne en steinhelle som var 45x20cm stor. Ut i fra stratigrafien i sjakta var det ikke mulig å si noe om den aldersmessige relasjonen mellom tuftene. Det ble funnet mindre mengder avslag av skifer fra topp til bunn i sjakta og avslagene er gjennomgående grovere enn materialet som ble funnet inne i tuft 15. Muligens kan dette indikere at man har bearbeidet steinråstoff i området mellom de to tuftene. Sannsynligvis har avslagene imidlertid blitt forflyttet ned gjennom rullesteinsvullen på grunn av bevegelser i denne.

Tuft 14 og 15, oppsummering

Både tuft 14 og tuft 15 skiller seg fra de andre tuftene i Normannsvika. Veggvollene er ikke oppbygd, ingen av dem synes å ha nedgravde innganger, steinsatte ildsteder eller antydning til stolpehull i veggene. Gulvflatene er ikke godt ryddet og det er større rullestein på gulvet i begge tuftene. Funnsammensetningen i tuftene viser også likheter. Materialet er dominert av skiferavslag, med en svært lav andel av bearbejdede avslag og morfologiske redskap. I områdene utenfor tuftene var det påfallende funntomt, med lite eller intet funnmateriale. Relatert til (i hvert fall en del av) de andre tuftene i Normannsvika gav tuft 14 og 15 inntrykk av en mer midlertidig karakter. Fraværet av noen egentlig kulturlagsakkumulasjon i tuftene kan tas som en indikasjon på korte opphold, eller at tuftene var i bruk i løpet av en begrenset fase. Fraværet av steinsatte ildsteder kan tolkes som at tuftene har vært brukt sommertid da behovet for oppvarming inne i tufta var mindre enn i den kalde årstida. Det var relativt lite skjørbrent stein i tuftene og i området rundt fantes det så å si ikke varmpåvirket stein. Også plasseringa var noe spesiell. Mens de andre tuftene er konsentrert til den i midterste delen av bukta, ligger tuftene 14 og 15 helt i sørøst. De andre tuftene ligger i et område der det er grus iblandet rullestein, mens tuft 14 og 15 ligger i et område der undergrunnen stort sett består av rullestein.

Kronologisk ser det ut til at de to tuftene har vært noenlunde samtidige og dateringen av de to trekull-prøvene ligger innenfor det samme standardavviket. Det ser ut til at tuft 15 har vært noe mer forseggjort enn tuft 14, den er blant annet dypere nedgravd. Tuftene ser også ut til å være noenlunde samtidige med tuft 4. Her er trekull fra ildstedet datert til $4643 \pm 58BP$ og trekull som man mener er kastet ut fra tuft 4 er datert til $4769 \pm 80BP$. Tuft 4 ligger nokså nøyaktig like høyt over havet som tuft 14, og er på samme måte som både tuft 14 og 15 gravd kraftig ned i

MELKØY

574

ned i bakkant og synes også å mangle voll i framkant (fig. 1.103). Men til forskjell fra tuft 14 og 15 har tuft 4 steinsatt ildsted, et klart inngangsparti og spor etter stolpehull. Også i funnmengde og funndistribusjon var det forskjell mellom tuft 4 og tuftene 14 og 15.

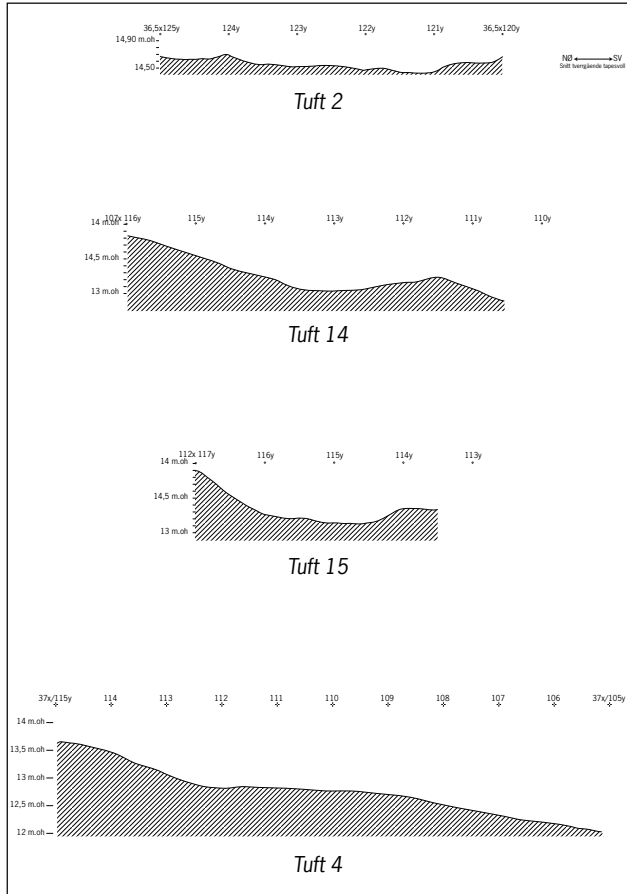

Fig.1.103 Normannsvika. Snitt av tuft 2, 4, 14 og 15, som viser hvordan tuftene har ulik grad av nedgraving.

Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

KULTURMINNER I NIVÅ 3 I NORMANNSVIKA

Nederst i Normannsvika, der skråningen var i ferd med å flate ut i mot myra lå det et nytt "belte" med kulturminner bestående av tuftene 7, 9 og 10. Tuft 7 var den største tufta i Normannsvika og hadde markerte veggvoller og innganger (fig. 1.6 og tabell 1.16). Tuft 9 hadde svakt markerte veggvoller, mens tuft 10 avtegnet seg som en ryddet flate der det muligens har stått en lettere konstruksjon. Tuftene 7 og 10 ble totalgravd i 2001, mens tuft 9 ble delundersøkt. Det påfølgende året fortsatte utgravingene av tuft 9 inntil anleggsarbeidet satte en slutt for undersøkelsen.

Ingen av strukturene var synlige på markoverflaten og samtlige ble dokumentert etter maskinell flateavdekking. Morfologiske trekk og en svært lav funnmengde gjør det lite sannsynlig at tuft 9 og 10 ville blitt påvist gjennom tradisjonell prøvestikking med spade.

Dersom tuftene har vært strandnære tilsier beliggenheten at kulturminnene i nivå 3 er yngre enn de høyere oppe. Denne antakelsen bekreftes gjennom ¹⁴C-dateringer som daterer tuft 7 til første halvdel av andre årtusen før Kristus, mens tuft 9 dateres til overgangen mellom det første og andre årtusen før Kristus. Fordi det ikke ble dokumentert trekull i tuft 10 foreligger det ingen ¹⁴C-dateringer herfra. Andelen trekull i de to øvrige tuftene var svært liten sammenlignet med tuftene på høyere nivåer. Dette, kombinert med mangelen på akkumulerte kulturlag og en lavere funnfrekvens kan muligens tas som en indikasjon på at den senere bruken av Normannsvika var mindre intensiv enn tidligere. Det er for øvrig interessant å merke seg at det ser ut til å være større variasjoner mellom tuftene på nivå tre enn tilfellet var mellom tuftene på de to høyereliggende nivåene.

Stratigrafi

Markoverflaten disse tuftene lå på varierte fra nordvest til sørøst. I nordvest besto overflaten av grus og sand, mens i sørøst var det grovere rullestein med grus innimellom. Det ble skilt ut i alt åtte stratigrafiske hovedlag (tabell 1.17).

Det tykke torvlaget A dekket hele området. I dette laget kunne man finne igjen trekullinser som sannsynligvis kan settes i sammenheng med den tynne trekullhorisonten fra samisk jernalder som man også hadde på toppen av vollen. Mellom torven og rullesteinstranda var lag B, et eldre omdannet torvlag delvis anrikt av de overliggende massene. Det fantes heller ikke her noe egentlig kulturlag utenfor strukturene, og toppen av rullesteinsstranda er definert som lag E-1. I dette laget var det skjørbrønt stein og spredt trekull.

Det er skilt ut to hovedkulturlag, lag C og D. Lag C er gulvlaget som er akkumulert inne i tuftene 7 og 9 som et resultat av aktivitetene her. Lag D er sandlaget som dekket tuft 10. I lag E1, som var masser avsatt under tapestrangresjonen, ble det funnet enkelte gjenstandsfunn som følge av den forhistoriske aktiviteten i området. Lag E er definert som naturlige avsatte strandmasser uten kulturspor. Den opprinnelige torvhorisonten som kunne knyttes til mesolittikum ble heller ikke gjenfunnet på dette nivået. Også her er det sannsynlig at den var vasket bort av bølgeaktivitet i fjæresonen under havstigningen i forbindelse med tapestrangresjonen. Lag F er den sterile undergrunnen.

Tabell 1.16 Normannsvika. Undersøkte områder og strukturer i nivå 3 i Normannsvika

Ts nr	Undersøkelses område	Undersøkt areal	Tuft Nr	Ildsted nr	Andre strukturer	Datering tuft	Andre dateringer
11410	10-60x90-110y	54m ²	10				
11411	60-80x/90-120y	225m ²	7	7.6	7.15	4097±59	
11414	100-120x90-120y	30m ²	9			3576±59	

Tabell 1.17 Normannsvika. Overordnet stratigrafi i nivå 3 i Normannsvika

Lag	Lag over	Lag under	Farge	Definisjon	Type akkumulasjon	Topp Struktur	Fase
A		A1	Brun	Ren torv	Vekstlag		
A1	A		Svart	Linse med trekull	Avviingslag		Samisk ja?
B	A1		Brun/svart	Siltholdig torv blandet med sand	Anrikningslag/omdannet torv		
C	B	E	Brun/svart	Sand, småstein, kompakt jord mellom rullestein	Boplasslag, gulv	7, 9 og 10	YSA, TM
D D2	B D	D2	Lys grå	Sand	Boplasslag, gulv?		YSA, TM?
E1			Rullesteinsstrand med skjørbrønt stein		Tapesavsetning med kulturspor		
E2			Rullesteinsstrand		Tapesavsetning		
F			Steril		Yngre dryas avsetning		

Fig.1.104 Normannsvika. Opprensing ved tuft 7. Tufta synlig i bakgrunnen. Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Tuft 7 lå midt i Normannsvika, 11moh (fig. 1.6,1, 104-1.107). Avstanden til tuft 10, som lå nærmest var 10m. Tufta var sammen med tuft 9 den lavest beliggende tufta i Normannsvika. Funn katalogisert under Ts11411 omfatter funn fra selve tufta samt området 60-80x90-110y og området mellom 62-80x110-120y. Til sammen ble det undersøkt et område på 225m² (fig. 1.105). Inne i tufta ble det dokumentert et ildsted, et utkastområde for ildstedsmasse og fem strukturer tolket som stolpehull eller fundament for stolper. Utenfor og bak tufta ble to mindre rydda områder med pimpstein-konsentrasjoner undersøkt. Vest for tufta ble det påvist et delvis hellelagt og ryddet område som kunne settes i sammenheng med inngangspartiet. Feltleder var Jan Magne Gjerde.

Arealmessig var tuft 7 den største i Normannsvika. Tufta kunne ikke sees på markoverflaten og til tross for at det tidligere i sesongen var tatt et prøvestikk sentralt i gulvet ble tufta ikke påvist før etter maskinell flateavdekking av dette området. Tuft 7 skilte seg fra de høyereliggende tuftene både ved at den var større og ved at det var brukt til dels stor rullestein i veggkonstruksjonene.

Etter at torvlaget var fjernet med maskin framstod tufta som relativt tydelig. Områdene rundt tufta ble finrensket og under dette arbeidet ble det påvist konsentrasjoner av pimpstein i bakkant av tufta. Her var to flater som helt klart var ryddet i forhistorisk tid hvor pimpstein lå tett i tett. Dette ble tolket som pimpsteinsdepot i tilknytning

til tufta. Flere av pimpsteinene hadde klare spor etter sliping.

Selve tufta ble delt inn i fire deler atskilt av profilbenker. Først ble SV kvadrant gravd, deretter SØ så NØ kvadrant. I den NV kvadranten var det et oppkomme der det hele tiden rant vann inn i tufta. Vannet ble derfor demmet opp ved hjelp av profilbenken og ledet vekk med takrenner. Vanntilsiget gjorde det vanskelig å grave denne delen av tufta samtidig med resten. Den NV delen ble derfor gravd til slutt.

Det ble forsøkt å grave stratigrafisk i den SV delen av tufta som man startet med først. Dette var imidlertid problematisk fordi det var vanskelig enkelte steder å skille mellom lag B og C. Det var også vanskelig å skille ut lag C nær veggvollene der massen raste ned i rullesteinslaget. Resten av tufta ble derfor gravd i mekaniske lag. Etter at de fire delene av tufta var gravd ble profilbenkene fjernet.

Gulv

Gulvet i tufta ble definert av lag C. Gulvlaget avtegnet seg som en velsortert tettpakket masse av små stein blandet med noe sand og humus. Det var en viss forskjell på gulvet i de ulike delene av tufta. I den nordre delen av gulvet var dette tilnærmet flatt og besto av fin småstein (1-3cm store). Den sørlige delen besto av nevestor stein blandet med fin småstein og grus. Det er vanskelig å si om

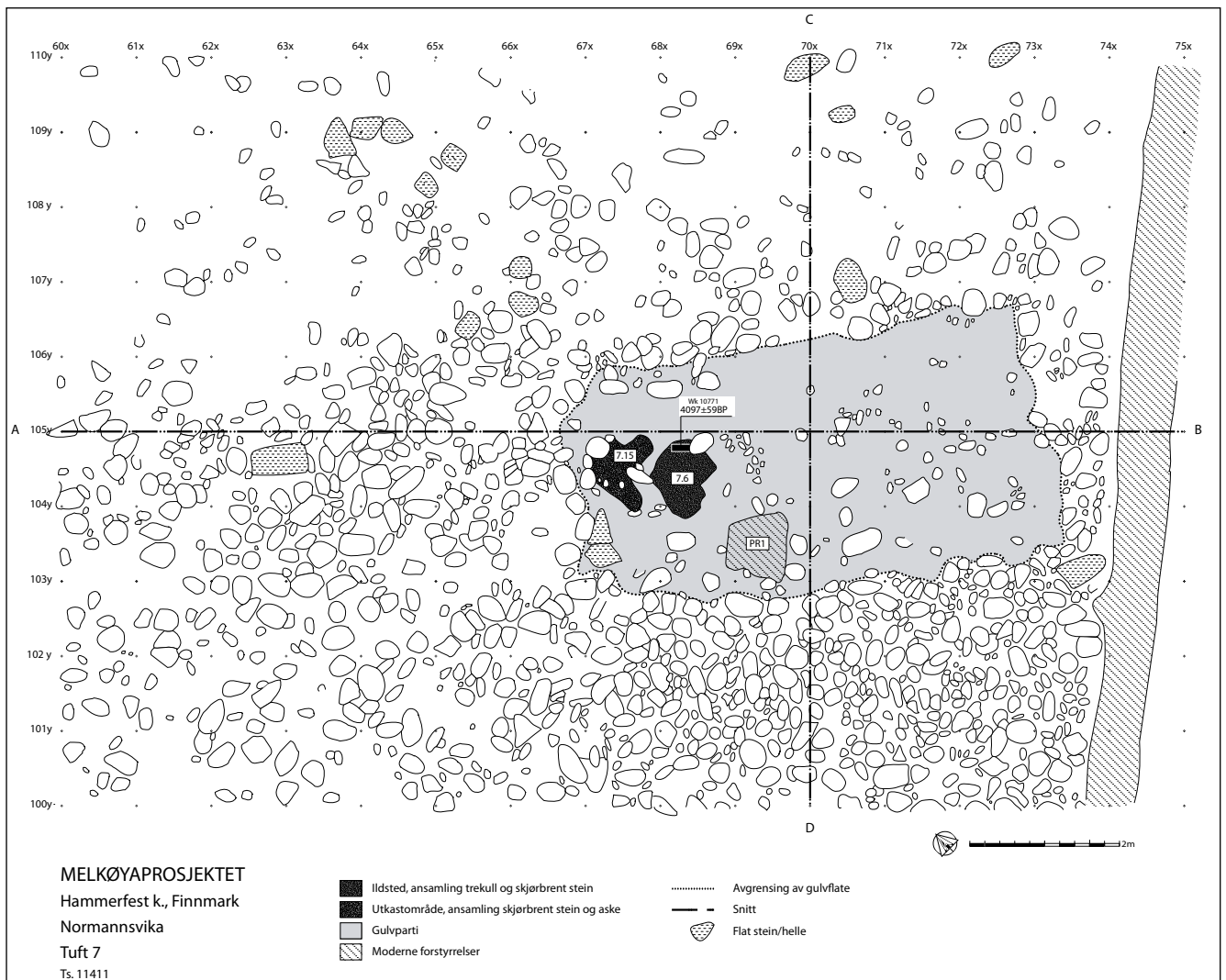

Fig. 1.105 Normannsvika. Tuft 7. Plantegning topp lag C. Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

denne "todelingen" av gulvet også gjenspeiler ulik bruk av ulike deler av huset. Etter at gulvet var ferdiggravd målte gulvflaten i overkant av 20m².

Ildsted

Vest i tufta, i område 68x104y, ble det i lag C dokumentert en konsentrasjon skjørbrent stein blandet med trekull, kalt struktur 7-6 (fig. 1.105). Den skjørbrente steinen var nevestor eller litt større og i denne ruta var det til sammen 11 liter skjørbrent stein, med en konsentrasjon i NV kvadrant. Strukturen hadde ingen klar avgrensning eller markering gjennom steinlegging, steinsetting eller lignende. Strukturen ble tolket som et ildsted. En trekullprøve tatt i plan fra lag C ga resultatet 4097±59BP (Wk10771), kalibrert tilsvarende 2880-2490 f.Kr

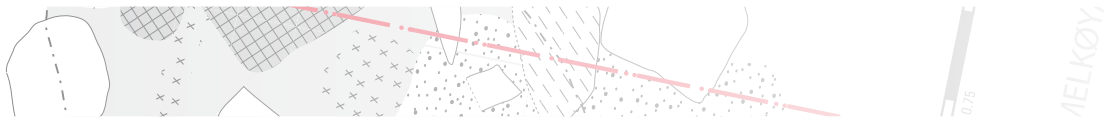
Rett nordvest for ildstedsstrukturen 7.6 ble det påvist et større område med skjørbrente stein med en relativt liten andel med trekull. Dette representerer trolig et utkastområde avsatt som en følge av jevnlig rensing av ildstedet i tufta og ble kalt struktur 7-15 (fig. 1.105).

Veggvoller

Gulvarealet var avgrenset av veggvoller, særlig kraftig i sør. For å få avgrenset disse ble stein tolket som utrast fra veggvollene skilt ut. Etter å ha fjernet denne steinen kunne man se at veggvollen i sør besto av to rekker med grov stein med mindre stein i midten. I løpet av dette arbeidet ble det funnet fem strukturer. Tre av disse ble tolket som fundamenter til stolper, to av dem som stolpehull. Det ble også gravd sjakter langs profilene og gjennom veggvollene for å få fram størrelsen og eventuelle konstruksjonsdetaljer ved disse.

Inngangsparti

Tufta så ut til å ha en inngang i hver kortvegg. På vestsiden var det et hellelagt område, og utenfor tufta var det her et ryddet område. Dersom dette har vært et inngangsparti har det vært om lag 0,5m bredt. Det ene stolpefundamentet (7-10) (fig. 1.109) ligger rett ved siden av det antatte inngangspartiet (7-13). På motsatt side av tufta var det en tydelig åpning på ca. 1m i veggvollen. Dette ble tidlig tolket som et inngangsparti og under

graving ble det avdekket en stor steinhelle som lå mellom steinene. Rett ved siden av veggvollen var en moderne forstyrrelse i form av en dreneringsgrøft. Masse fra denne lå delvis over hella. Området utenfor tufta og den antatte østre inngangen var på grunn av grøfta så omrotet at det ikke kunne gi noe informasjon om inngangspartiet.

Fig. 1.106 Normannsvika. Tuft 7. Lag C.
Foto: Melkøya prosjektet © Tromsø Museum Universitetsmuseet

Strukturer utenfor tufta

Under opprensing etter flateavdekking valgte man å prioritere områdene nord og vest for tufta. Nordøst, bak og ovenfor tufta ble det dokumentert to flater i skråningen. Områdene så ut til å være jevnet ut og ryddet for stor stein. Det vestligste området (str. 7-3) var ca 2x1,5m stort, mens det østligste (str. 7-4) var ca 1x1,5m (fig. 1.108). Massen fra området ble såldet men det ble ikke gjort andre funn enn svært mye pimpstein. Kun få av pimpsteinene hadde klare slipespor som viste at de var brukt til bearbeiding av andre typer materiale. Opphopningen eller konsentrasjonen av pimpstein i områdene skilte seg klart fra fordelingen av pimpstein ellers i Normannsvika og det er derfor liten grunn til å tro at den har havnet der tilfeldig.

Nord for tufta ble det fremrenset 10 steinheller, der fem av hellene så ut til å være plassert intensjonelt. Det ble ikke gjort noen overflatefunn under opprensinga, heller ikke under gravinga ble det gjort funn. Området ble gravd i mekaniske lag, og massen besto av nevestor rullestein og strandgrus iblandet litt småstein. All masse ble såldet. Under steinene/hellene besto massen av naturlig rullesteinsavsetning på lik linje med massen i resten av området. Området kan muligens tolkes som et aktivitetsområde i tilknytning til tufta.

Funn

Skifer utgjorde nær to tredjedeler av råstoffet, deretter følger kvarts (5,8%) og kvartsitt (2,3 %). I tillegg var råstoff som bergart, flint, bergkrystall og sandstein tilstede i mindre mengder.

Funnmateriale utgjør ikke mer enn 310 artefakter, der 253 er ubearbeidet avfall mens fem er kjerner og en er råstoffblokk (tabell 1.18). I tillegg ble det samlet inn en

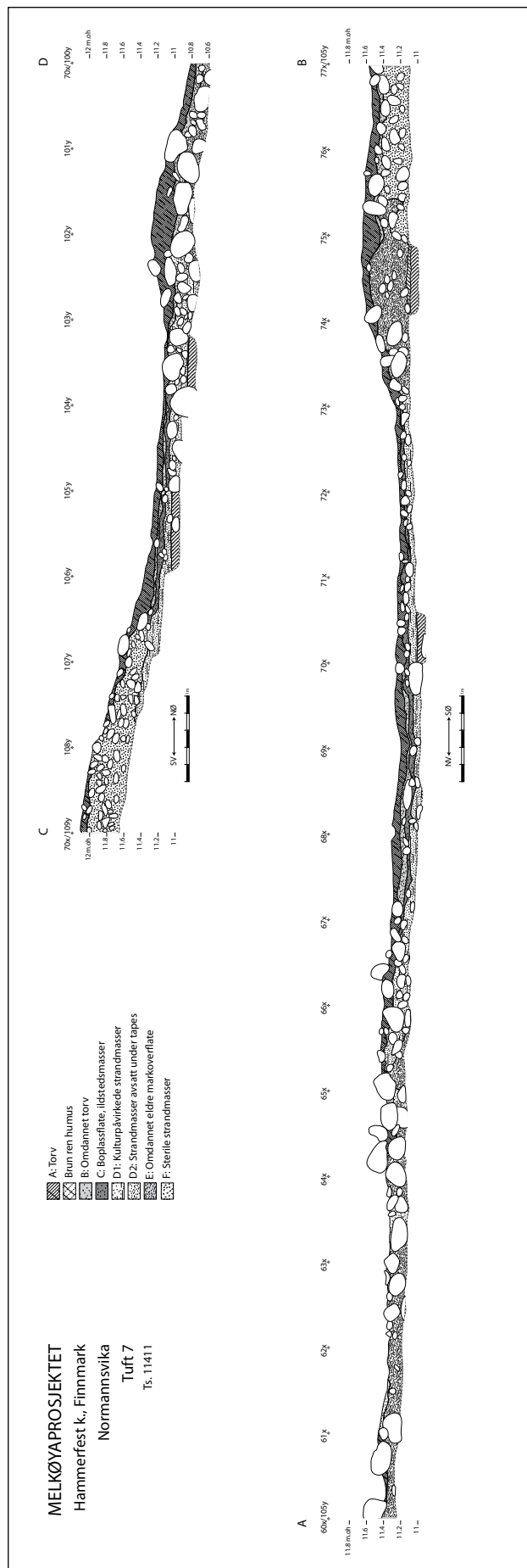

Fig. 1.107 Normannsvika. Tuft 7. Profiltegninger.
Grafikk: Anja Roth Niemi © Tromsø Museum Universitetsmuseet

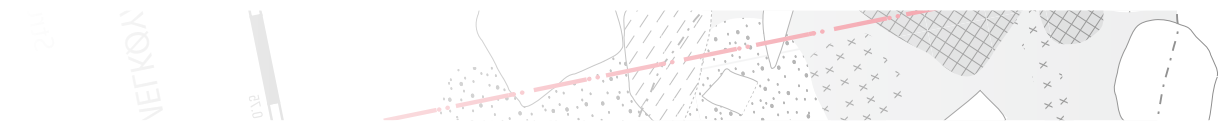

Fig. 1.108 Normannsvika. Struktur 7.3.
Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

representativ mengde moderne materiale fra forstyrrede kontekster (15 fragmenter av bein og 17 moderne gjenstander, blant annet plast, porselen, spiker etc).

Funn av fire kjerner og en råstoffblokk viser at det har foregått primærreduksjon av litisk materiale i området. Fragmenter av tre slipeplater indikerer tilvirkning og vedlikehold av skifer eller annet plastisk materiale, mens hele 14 pimpstein, der sju har slipefure og åtte har nedslippte flater, viser trolig både til fremstilling av skaft i organisk materiale men også til øvrig arbeid knyttet til sliping eller reduksjon (fig. 1.111, nr. 5). Det er i denne sammenhengen interessant at det også ble funnet et emne til det som trolig skulle bli en enegget skiferkniv (fig. 1.111, nr. 4), samt et kanthugd emne og ett kanthugd og delvis slipt emne som begge trolig representerer forarbeider til skiferspisser (fig. 1.111, nr. 2 og 3).

Fig. 1.109 Normannsvika. Tuft 7. Stolpefundament.
Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Et mer uvanlig funn er en 8x5 cm lang, svært velformet og godt slipt tverrøks med svakt velvede bredsider, av grønnstein (fig. 1.110, nr. 1). Øksa bærer ikke spor etter bruk. Formmessig minner øksa om en overgangstype mellom de såkalte vespestadøksene og firesidige rektangulære øksker. Vespestadøksa er svært vanlig i tidlige neolittisk tid på Vestlandet (4000-3300 f.Kr), mens etterfølgende mer firesidige tverrøkser knyttes primært til mellomneolitikum (3300-2400 f.Kr) og har en større og videre distribusjon langs vest kysten av Norge opp til og med Nordland (Bruen Olsen 1981, Myklevoll 1997).

Kvantitativt viste funnene en klar relasjon til gulvet i tufta. De fleste funn var konsentrert langs et belte midt i tufta, fra ildstedet og sør-østover. Dersom man ser vekk fra de antatte pimpsteindepotene bak tufta, ble det påvist få funn i områdene rundt tufta. Vertikalt var spredningen liten og det er rimelig sikkert at artefaktmaterialet hører sammen med tufta og at denne kun har én bruksfase.

Fig. 1.110 Normannsvika. Tuft 7. Firesidig bergartsøks (#116) in situ.
Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Datering

Sammensetningen av artefaktmateriale peker mot en datering fra siste del av yngre steinalder. Beliggenhet, artefaktmateriale og ikke minst ^{14}C -dateringa fra ildstedsmassen peker til sammen mot en datering til begynnelsen av periode 3 i yngre steinalder.

0.75

MELKØY

574

Tabell 1.18 Normannsvika. Funntabell tuft 7.

11411 Tuft 7 Nor	Skifer SK	Kvarts KV	Kvartsitt KA	Flint FL	Sandstein SS/SI	Bergkrystall BK	Pimpstein PS	Bergart BA	Jern JE	Bein BE	Keramikk KE	Moderne MO	SUM
01 Avslag/flekker	219	17	6	1	9	1							253
01.2 Avslag	214	17	6	1	9	1							248
01.3 Særlige avslag	5												5
02 Kjerner og kjernemner	3	1	1										5
02.2 Kjerner med to plattformer	3												3
02.5 Andre kjerner		1											1
02.7 Råknoller og råstoffblokker			1										1
04 Økser og meisler av bergart u skafthull								1					1
08 Kniver og dolker i skifer og myk bergart	1												1
08.1.5 Emner enegga kniver	1												1
10 Spisser	2												2
10.5.5 Hugde emner til piler	2												2
17 Andre steinartefakter	1						14	1					17
17.1 Slipeplater	1				1			1					3
17.3 Pimpstein med slipespor (-17.3.4)							14						14
19 Beingjenstander										15			15
99 Moderne gjenstander									8		2	7	17
TOTALT ANTALL FUNN	226	18	7	1	10	1	14	1	8	15	2	7	310

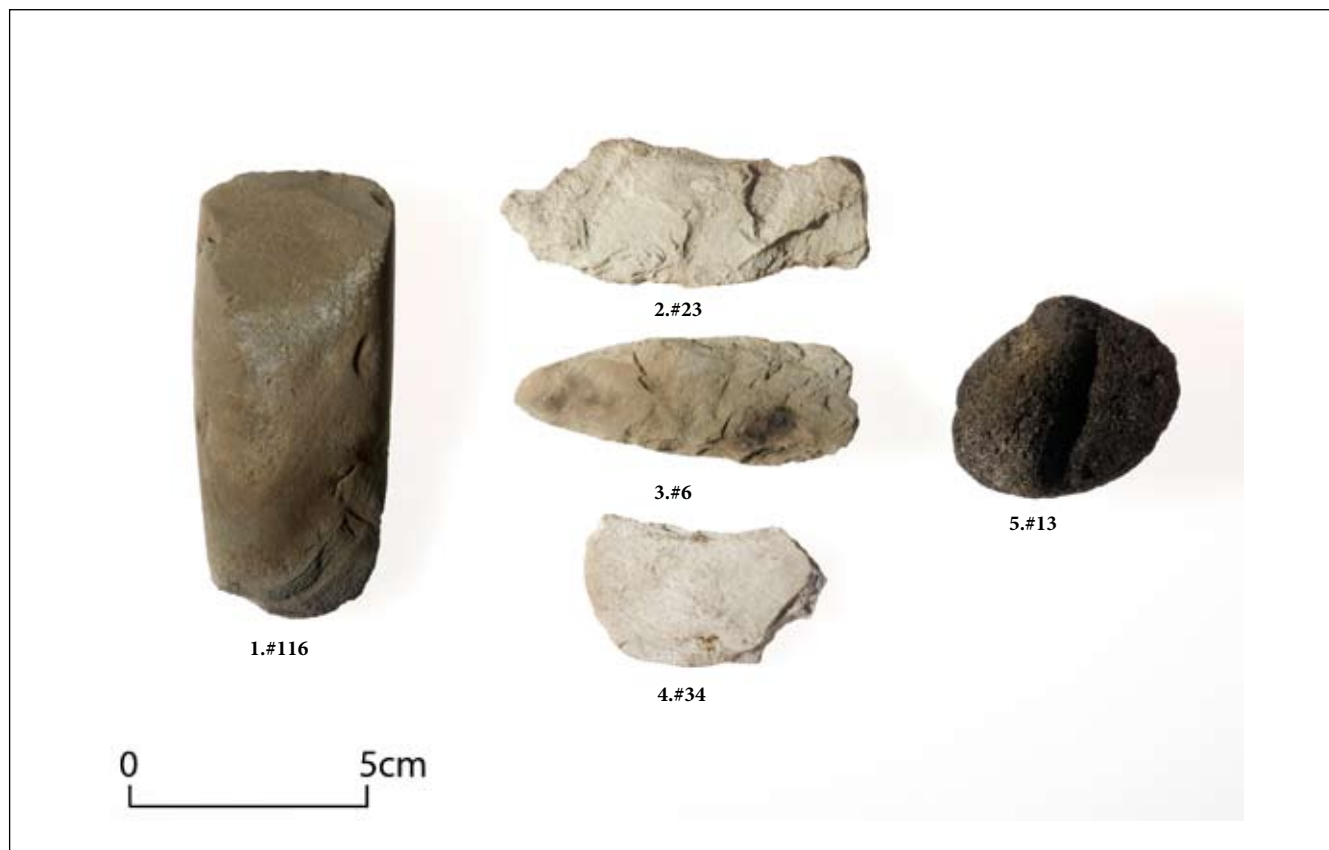

Fig. 1.111 Normannsvika. Ts11411. 1. Firesidig tverrøks i bergart, 2-3. Emne skiferspisser, 4. Kanthugd slipt emne enegga skiferkniv, 5. Pimpstein med fure.
Foto: Adnan Icgagic©Tromsø Museum Universitetsmuseet

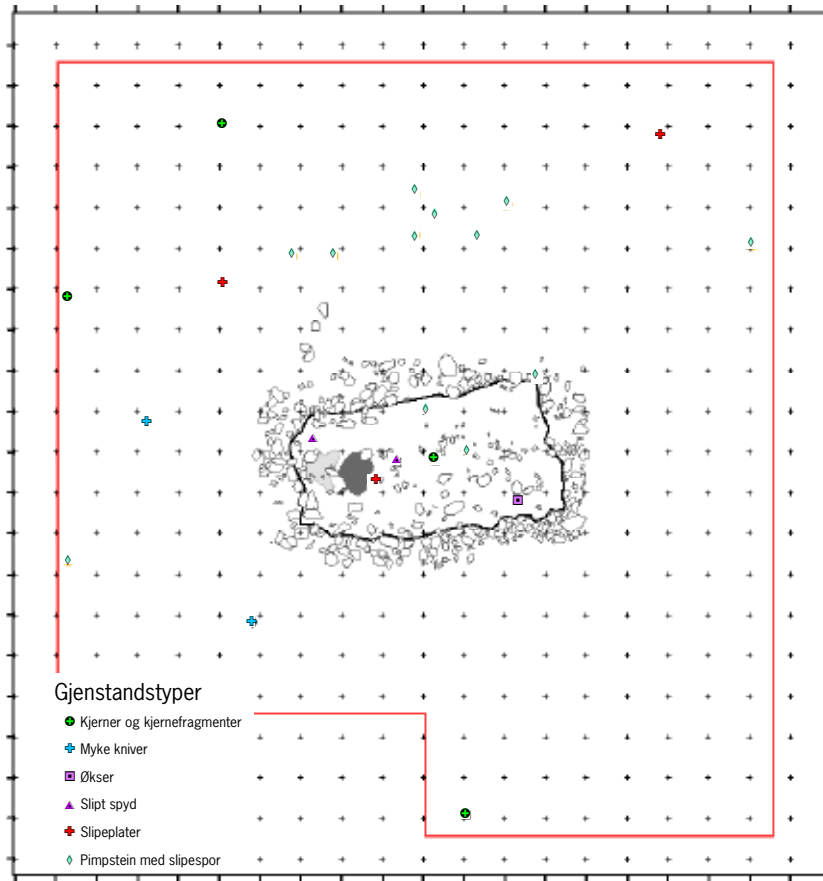

Fig. 1.112 Normannsvika. Tuft 7. Fordeling av gjenstander.
Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

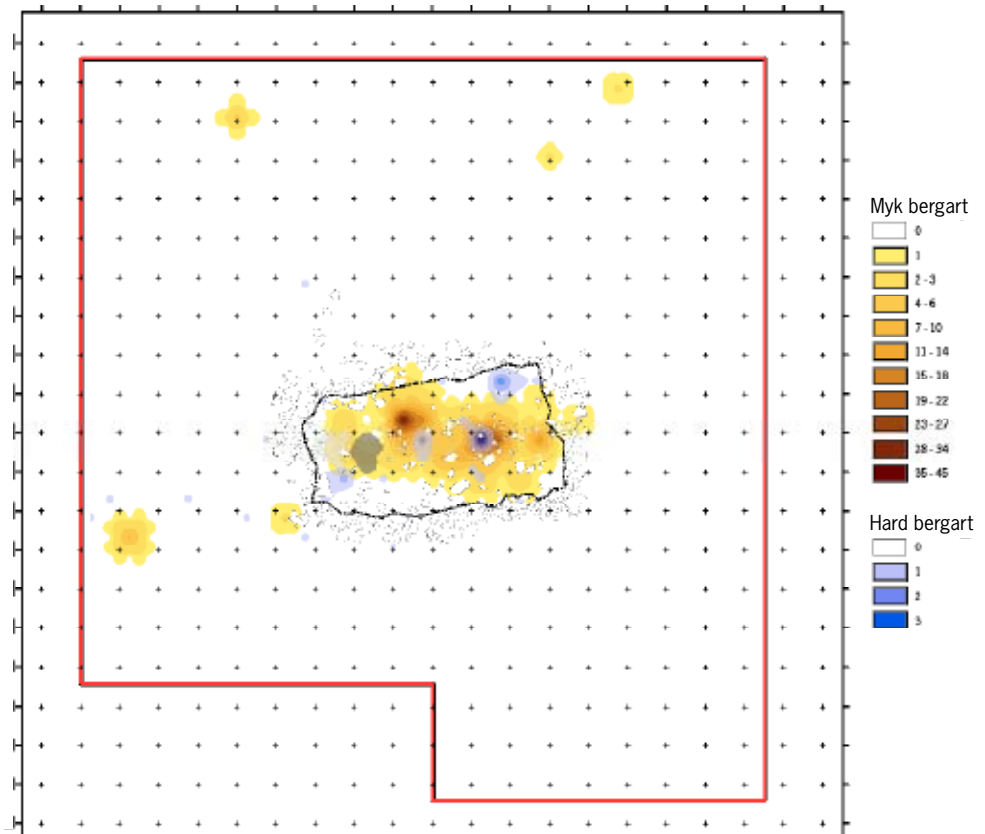

Fig. 1.113 Normannsvika. Ts11411. Fordeling av avslag i harde råstoff og avslag i skifer.
Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.114 Normannsvika. Tuft 10. Fjerning av snø ved arbeidsdagens start i oktober 2001. Foto: Melkøyaprosjektet@Tromsø Museum Universitetsmuseet

På et lavere nivå, og rundt 18m sør for tuft 4 og rett nedenfor aktivitetsområde 5 lå tuft 10 (fig. 1.6). Tuft 7 ligger på samme nivå men nærmere 20m mot sørvest. Funn fra tufta og området mellom 10-60x 90-110y er katalogisert under Ts11410 (fig.1.116). Unntatt er områdene rundt tuft 4 og aktivitetsområde 5 som delvis går inn i det overnevnte området, men som er katalogisert under egne Ts nr. Undersøkellesområdet var på til sammen 54m². Det ble ikke funnet spor etter ildsted eller trekull i tufta. Det ble heller ikke funnet andre strukturer i forbindelse med undersøkelsen. Feltleder var Oili Råihäla.

Tufta var ikke synlig på overflaten. Etter maskinell flateavdekking framstod den som en grunn forsenkning, ryddet for stein og omgitt av svakt synlige steinvoller. Gravingene ble organisert med utgangspunkt i en dobbel L-formet profil over utgravningsområdet.

Dårlig vær med snø som ble liggende over flere dager skapte vanskelige observasjons- og graveforhold (fig. 1.114). Lag D framstod som svært tynt og besto av grå sand. Laget skilte seg fra den omkringliggende grusen som var lik den man fant over alt i Normannsvika. Det grå sandlaget var bare noen få cm tykt og var konsentrert i et mindre område på ca 5x2,5m.

Det ble antatt at dette gråsandområdet representerte et gulv. Imidlertid ble det ikke funnet varmpåvirket stein og det var heller ikke spor etter eventuelle ildstedskonstruksjoner her. Det fantes heller ikke spor trekull. Etter å ha gravd lag 1D var vollene fremdeles svake og noe utydelige men det syntes som om den antatte gulvflaten var ryddet for større stein (fig. 1.115).

Lag D2 var delvis av samme farge som lag D, delvis av en mørkere farge. Dette laget dekket også et noe mindre

Fig. 1.115 Normannsvika. Tuft 10. Topp lag D.
Foto: Melkøyaprosjektet@Tromsø Museum Universitetsmuseet

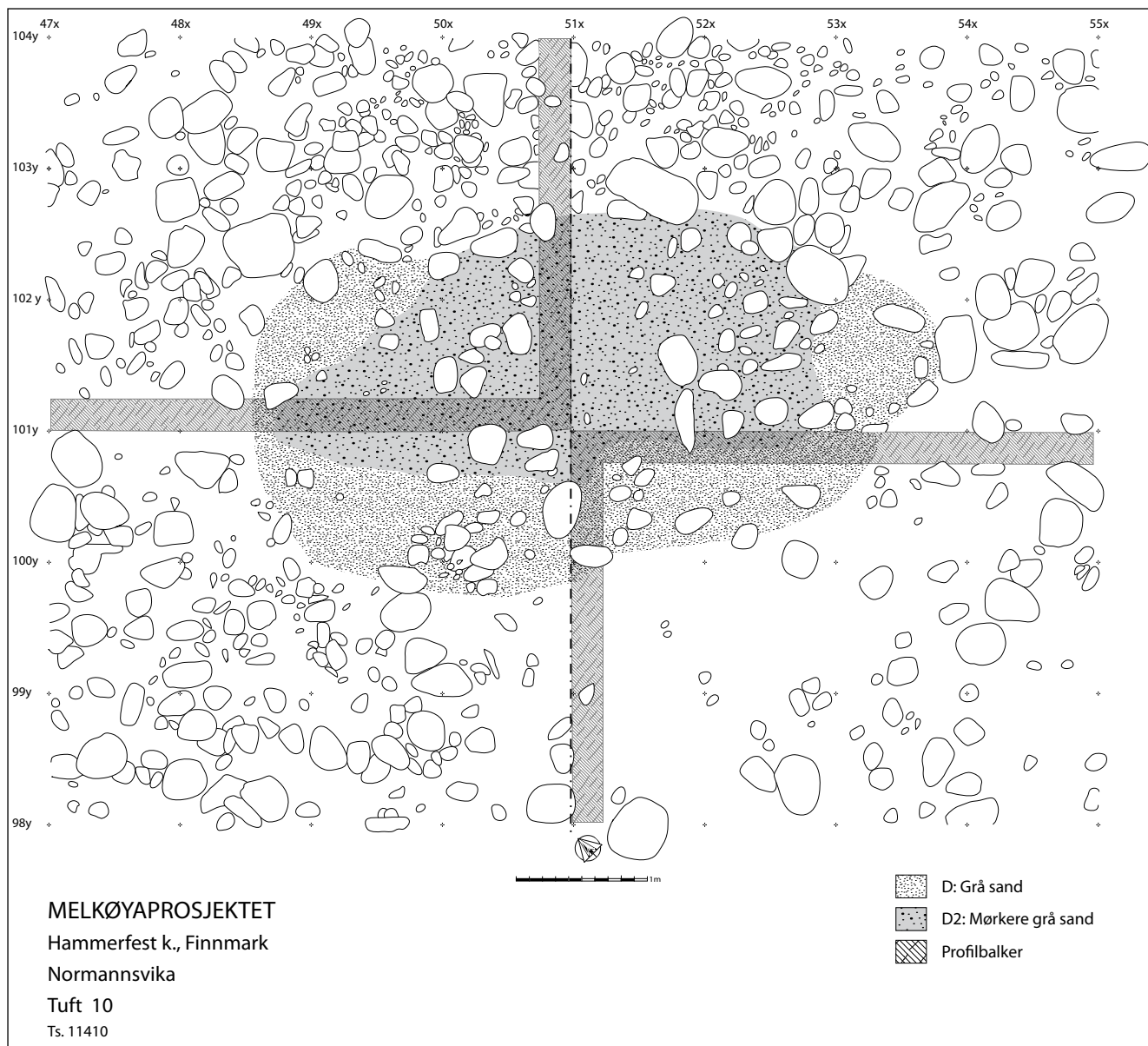

Fig. 1.116 Normannsvika. Tuft 10. Plantegning. Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

areal, ca 5x2m. Det ble heller ikke her påvist eventuelle ildsteder. Det mørke sandområdet var omgitt av stein på tre sider mens det sydlige hjørnet var nesten steinfritt. Dersom lagene av grå sand representerte en hus- eller teltkonstruksjon kunne man tenke seg at det hadde vært en døråpning her. Imidlertid var det ikke noen funn i dette området. Spredningen av funn i lag D tydet heller på at det kunne være en åpning i mot sør-øst.

Tabell 1.19 Normannsvika. Funntabell tuft 10.

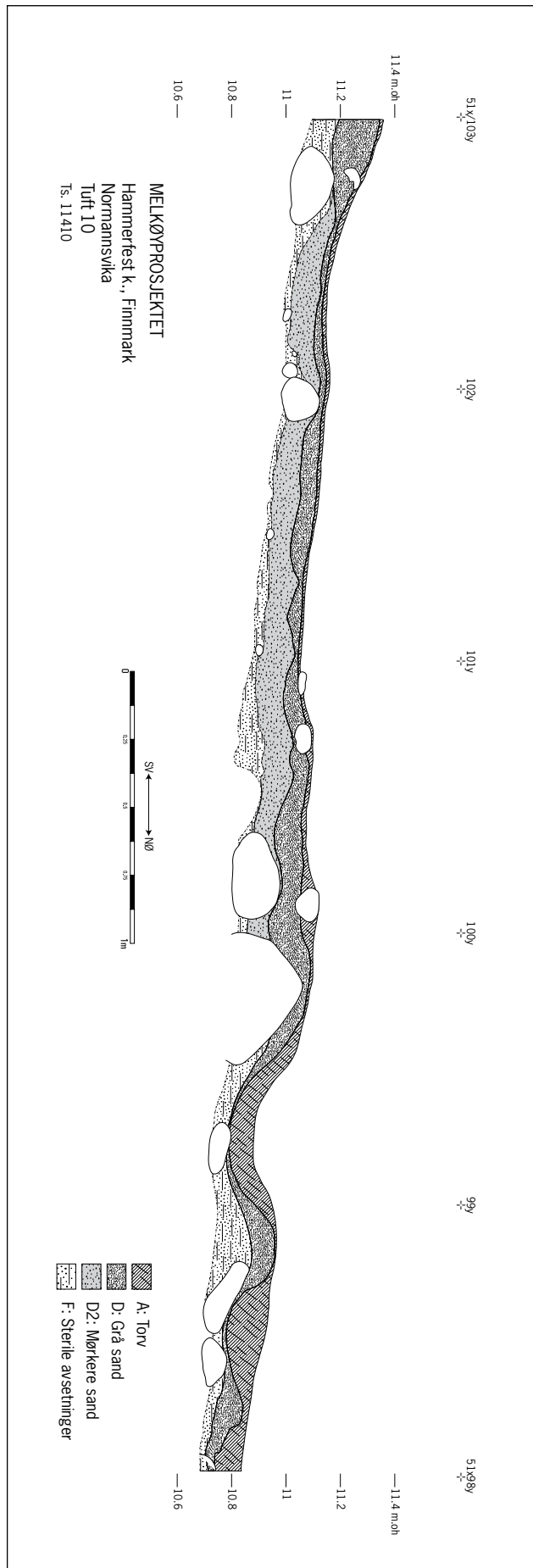
11410 Tuft 10 Nor	Skifer SK	SUM
10 Spisser	1	1
10.8 Ubestemte emner i myk bergart	1	1
TOTALT ANTALL FUNN	1	1

Lag D2 ble gravd for å være sikker på at man hadde kommet seg under det gråfargede sandlaget. Fraværet av ildsted og trekull peker mot at dette ikke har vært noe hus, kanskje kan området heller tolkes som et aktivitetsområde der det har foregått bearbeiding av organisk materiale. Jordprøvene viser at fosfatinnholdet i dette området er høyt i forhold til øvrige målinger gjort i Normannsvika. Samtidig viser de magnetiske susceptibilitetsmålingene at det overhodet ikke har vært noen form for varmpåvirkning av strandgrusen i området rundt tuft 10. Dette kan understøtte hypotesen om at tuft 10 er et aktivitetsområde for bearbeiding av organisk materiale. Den tydelige avgrensingen av lag D kan tyde på at det her har stått en lett konstruksjon, oval i formen, som ikke har etterlatt seg andre spor enn markfargingene.

0,75

MELKØY

Det ble også gravd en profil gjennom huset langs 51y akse (fig. 1.117). I profilveggen kom fargen på lag D og lag D2 godt fram, og man kunne tydelig se at gulvkonstruksjonen/flaten var jevnet ut i forhold til den gamle stranda. Datering er imidlertid problematisk da det ikke finnes trekull til datering og ingen diagnostiske gjenstandsfunn. Imidlertid er det sannsynlig at området har vært i bruk samtidig med de andre strukturene i området, det vil da i første rekke si tuft 7 og tuft 9.

Fig. 1.117 Normannsvika. Tuft 10. Profiltegning.
Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

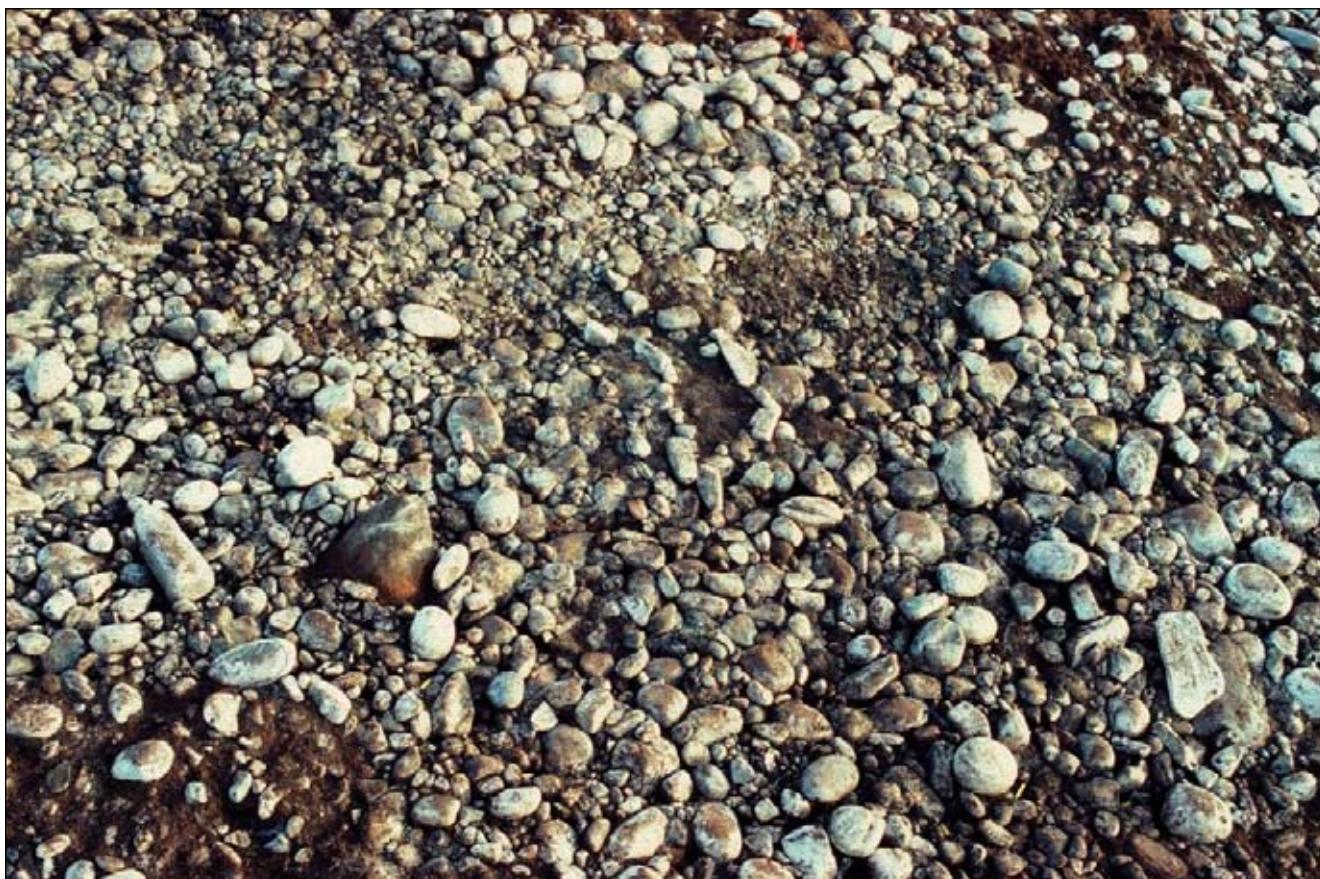
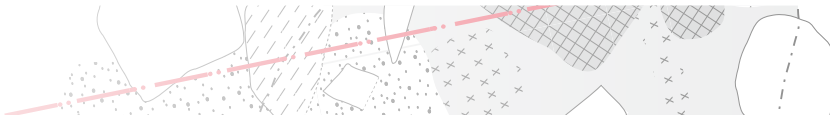

Fig. 1.118 Normannsvika. Tuft 9. Foto: Melkøya-prosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Tuft 9 ligger 9,5moh, ca 20m nedenfor tuft 14 og 15 (fig. 1.6). Hovedundersøkelsene foregikk under dårlige værforhold senhøstes 2001. Wenche Brun var feltleder. En del av tufta ble ferdiggravd, og det ble dokumentert en ildstedsstruktur som senere ble datert til begynnelsen av det andre årtusen før Kristus.

Feltsesongen 2002 foregikk under sterkt tidspress før anleggsmaskinene begynte å arbeide i denne delen av Normannsvika. Målsettingen var å grave mest mulig av tufta før området ble overlatt til anleggsmaskinene. Volker Demuth var feltleder.

Funn fra tuft 9 og området rundt, tilsvarende 100-120x90-120y er katalogisert under Ts11414.

Tufta var ikke synlig på torvoverflaten. Etter maskinell avtorvning framsto den som en svak, nærmest rektangulær 5x5m stor forsenkning i den omliggende grovsorterte rullesteinstranda (fig. 1.118-121). Nærmere undersøkelser viste at formen på tufta nærmest var rund.

Ildsted

Sentralt ble det dokumentert et 190x60cm avlangt ildsted orientert NØ-SV (fig. 1.119 og 1.121). Det ble tatt ut trekull herfra og datering av ildstedet ble $3576 \pm 59BP$ (Wk10776), kalibrert tilsvarende 2130-1740 f.Kr.

Stratigrafi

Det funnførende laget lå rett under torva og under dette fulgte sterile rullesteinsmasser (fig. 1.120). I tufta ble lag B definert som rullestein blandet med skjorbente og forvitret stein pakket i torv og sand.

Lag C avtegnet seg som et brunt rullesteinslag blandet med grus, sand, og små stein. I ildstedet var det mindre mengder trekull, i bunnen var det aske. Ellers besto ildstedet av sand, torv og mindre mengder røtter.

Funn

Kvarts var det dominerende råstoffet (48,3%), etterfulgt av skifer (30,3%), og bergkrystall (12,3%), samt mindre mengder med sandstein, chert og ubestembar råstoff (tabell 1.20). Det ble også funnet noe bein i tufta, en av de få stedene i Normannsvika der det ble påtruffet organisk materiale. Det ble ikke påvist noen morfologiske redskap. Foruten to råstoffblokker i skifer bestod funnmaterialet utelukkende av avslag.

Både skifer og kvartsmaterialet var konsentrert rundt ildstedet (fig. 1.122-123). Noe kvartsmateriale ble også funnet bak og ovenfor tufta. Stratigrafisk kan alt materialet tilskrives toppen av gulvet, samt toppen av den gamle markoverflaten i områdene utenfor tufta.

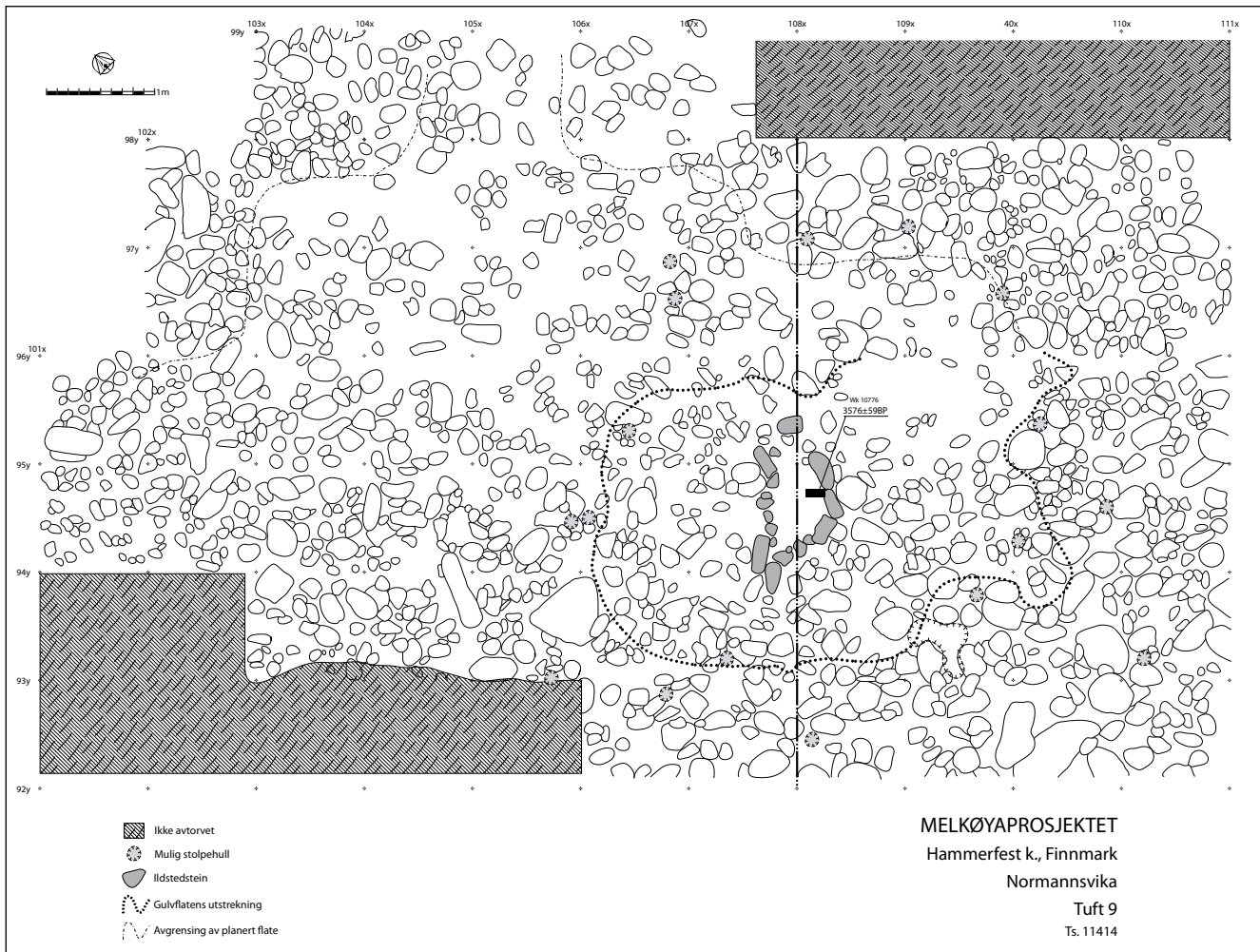

Fig. 1.119 Normannsvika. Tuft 9. Plantegning. Grafikk: Anja RothNiemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

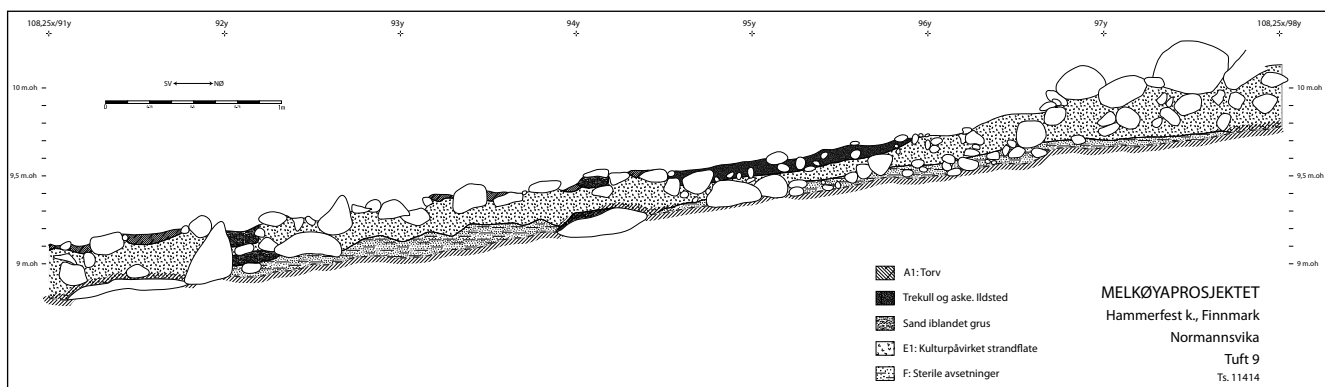

Fig. 1.120 Normannsvika. Tuft 9. Profiltegning. Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.121 Normannsvika. Tuft 9. Ildstedet.
Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

av ulikt råstoff men med hovedvekt på skifer, men det ble også funnet avslag av kvarts og kvartsitt. I form kan tuft 9 minne om de sene tuftene på Slettnes. ¹⁴C datering tilsier imidlertid at tuft 9 er eldre enn disse.

Nordvest for tuft 9 var det spor etter ennå en tuft. Det ble ikke funnet noe ildsted i forbindelse med denne tufta, men øst for den var det en konsentrasjon av skjørbrent stein som kan være rester etter en kokegrop. På grunn av anleggsarbeidet ble det ikke mulig å få undersøkt dette kulturminnet nærmere.

Oppsummering nivå 3 i Normannsvika

På det laveste nivået i Normannsvika ble det i områdene mellom tuftene påvist få funn, små mengder med skjørbrente stein eller andre indikasjoner på mer omfattende bruk av området. Funn og aktiviteter ser ut til å være knyttet til husstrukturene. Felles for disse er at de fremstod som lave strukturer, uten akkumulerte kulturlag og med en relativt liten funnmengde. Hvorvidt struktur 10 representerer en boligstruktur eller ble ryddet i forbindelse med andre aktiviteter framstår som uavklart. Med utgangspunkt i undersøkelsene av husstrukturene og områdene utenfor er det derfor grunnlag for å hevde at bruken av dette området har vært mer kortvarig og/eller mer sporadisk enn aktivitetene som har avsatt kulturminnene på de høyreliggende nivåene.

Tabell 1.20 Normannsvika. Funntabell tuft 9.

11414 Tuft 9 Nor	Skifer SK	Kvarts KV	Chert CH	Sandstein SS/SI	Bergkrystall BK	Tuff TU	Bein BE	Usikkert råstoff	SUM
01 Avslag/flekker	35	59	1		15	1			111
01.2 Avslag	35	59	1		15	1			111
02 Kjerner og kjerneemner	2								2
02.7 Råknoller og råstoffblokker	2								2
23 Andre gjenstander							19	8	27
24 Usikker status som artefakt				2					2
TOTALT ANTALL FUNN	37	59	1	2	15	1	19	8	142

En funksjonell forklaring på den antatte sporadiske bruken kan være at landhevinga førte til at sjøen nå sto så lavt at deler av det som tidligere var sjø, og som under utgravning var myr, nå lå i fjæresona slik at det delvis var tørt og/eller svært grunt, noe som gjorde stranda til en dårlig landingsplass med båt. Det ser ut til at boplassen i Normannsvika etter hvert blir oppgitt til fordel for Kilden og nederste delen av Sundfjæra Nedre.

Datering

Artefaktmaterialet gir få holdepunkter for en nøyaktig datering. Råstoffsammensetningen, med en relativt høy andel av kvarts etterfulgt av skifer tilsier, sammen med beliggenhet og tuftas form, en datering til sen yngre steinalder eventuell tidlig i tidlig metalltid. Dette er i godt samsvar med ¹⁴C-dateringen fra ildstedet som viser at tufta var i bruk i overgangen mellom det tredje og andre årtusen før Kristus.

Oppsummering tuft 9

Det ser ut til at det har stått en lett konstruksjon her. Datering som ligger i overgangen mellom fase III av yngre steinalder og begynnelsen av tidlig metalltid er litt eldre enn den eldste datering fra Kilden (Wk10753) som er på 3418±59BP. Materialet som ble funnet var avslag

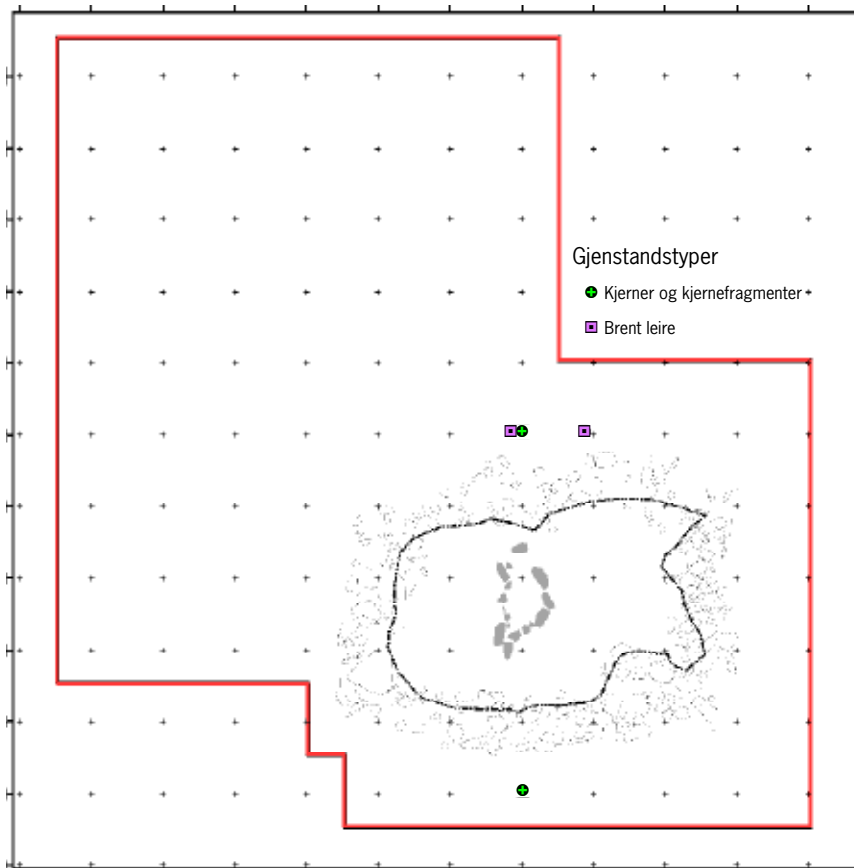
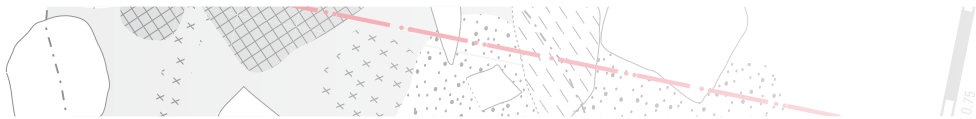

Fig. 1.122 Normannsvika, Ts11414. Tuft 9. Fordeling av gjenstander.
Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

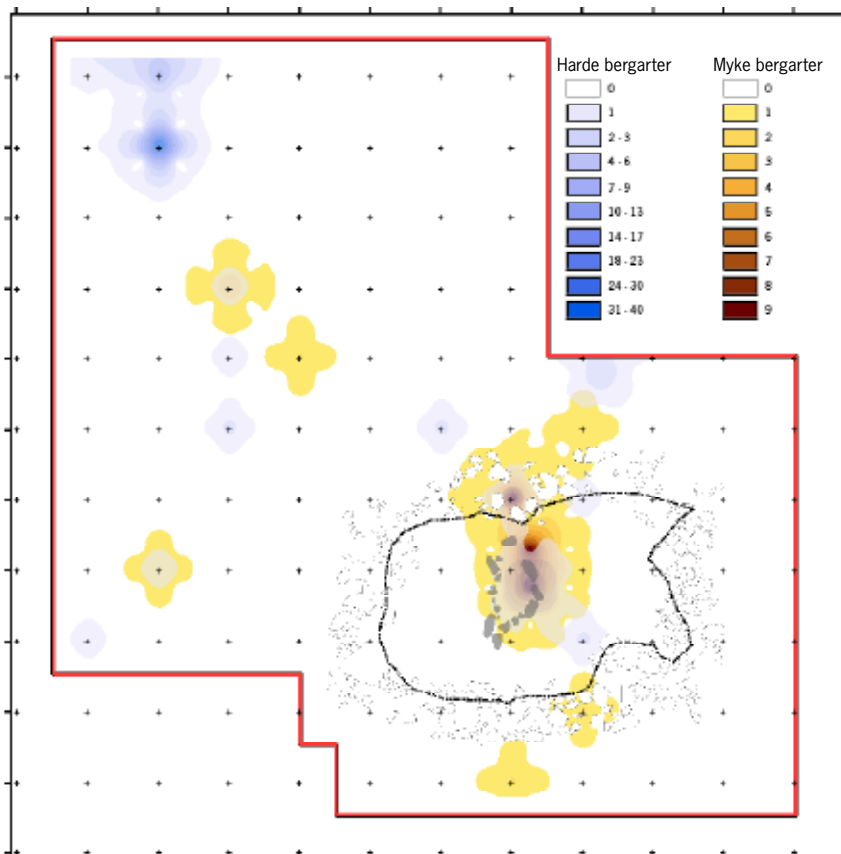

Fig. 1.123 Normannsvika, Ts11411. Tuft 9. Fordeling av avslag i harde råstoff og avslag i skifer.
Grafikk: Anja Roth Niemi©Tromsø Museum Universitetsmuseet

Fig. 1.124 Normannsvika. Sjakta mellom Kilden og Normannsvika, sett fra Kilden. Foto: Melkøyprosjektet©Tromsø Museum Universitetsmuseet

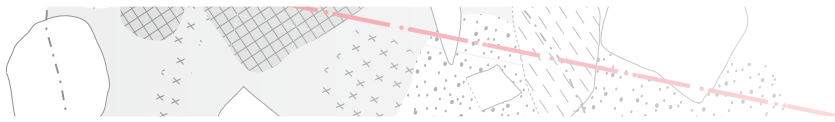
Beliggenhet og gjennomføring

Kilden ble avgrenset mot NØ av en åskam og i V av ei stor og fuktig myr. Mellom myra og åskammen var det en svakt skrånende flate som forbant Kilden med Normannsvika. Flata ble vurdert som et potensielt område for forhistorisk bosetning/aktiviteter. Ved hjelp av gravemaskin ble det derfor flateavdekket en 50m lang og 3.5m bred sjakt som gikk fra Kilden og opp til den nedre delen av Normannsvika (fig. 1.6, 1.124-125). Sjaktas sørlige avgrensing var koordinatene 100-105x33y, derfra skrår den østover til 110x160y. Her dreier sjakta svakt mot NV og ender opp på 103x182y. Etter at torvlaget var fjernet ble det prøvestykket i sjakta. I alt ble 22 kvadranter på 0,5x0,5m og 10 1x1m meter ruter undersøkt. Det ble også undersøkt et større område ved 105x146y på tre ganger tre meter. Dårlig vær med mye nedbør, også i form av snø, gjorde dokumentasjonsarbeidet vanskelig. Det samlet seg dessuten mye vann i sjakta, spesielt i den søndre delen, noe som særlig gikk ut over tegnearbeidet.

Resultater

Nordre del av sjakta så ut til å være funntom. I prøvestikkene nord for 155y ble det ikke påvist spor etter menneskelig aktivitet bortsett fra tre avslag i kvadranten 105x159y. Massene under torva besto av gammel rullesteinsstrand.

I den midtre delen av sjakta var det tydeligere spor etter aktivitet. I prøvestikkene 106x147y A-D og 106x146y A besto laget under torva av feit og humusblanda sand og grus iblanda noe småstein. Laget så ut til å være avgrensa av intensjonelt nedsatt stein. Sør og vest for steinene besto massen av strandgrus. Det ble også funnet litt oker i den ene kvadranten. Dette førte til at et større område på 3x3m ble åpnet for om mulig å kunne påvise klare aktivitetsspor. Svært dårlig vær gjorde dokumentasjonen av dette området noe mangelfull og tolkningsarbeidet vanskelig. Det man kan si er at det gjennom det åpna området gikk et tilnærma sammenhengende belte av varmepåvirka stein. Midt i dette beltet ble okerforekomsten påvist. Hvorvidt dette beltet representerer deler av et ildsted eller er utkastet masse fra et ikke påvist ildsted er uklart. Det ble også funnet små trekullfragmenter i fra området under sålding, disse ble imidlertid ikke datert da konteksten er noe usikker. I det nordlige hjørnet av 3x3meters feltet ble det i overgangen mellom torv og det underliggende strandgruslaget også funnet 153 avslag av hvit kvarts. Fire til fem meter sør for 3x3 meterområdet (i 104x142-143y) ble det funnet to røde skiferblokker. Det synes som om blokkene er lagt der med tanke på at de senere

skulle utnyttet til redskapsproduksjon.

I den sørlige delen av sjakta ble det funnet mye pimpstein. Sannsynligvis representerer dette naturlig opphopning av slikt materiale i en gammel fjæresone. Laget under torva var et sot/trekullholdig sand- og gruslag som minnet mye om laget under torva i området rundt 106x146-147y. I den sørlige delen av sjakta ble det i dette laget funnet flere avslag av både skifer og kvarts, i 100x133yD ble det funnet et fragment av en skiferspiss. Aktivitetssporene i den sørlige delen av sjakta må sees i sammenheng med Kilden. Sannsynligvis er de spor etter aktiviteter på denne boplassen som har foregått helt ned i datidas fjæresone. Ildstedene på Kilden ligger noen meter lengre inn på land der de er noe mindre eksponert for vann, vær og vind enn i selve fjæresonen.

Funn

Det ble funnet 348 artefakter i sjakta, to av disse var usikre. Det var 343 avslag. Det dominerende råstoffet var kvarts som sto for 57,2% av artefaktmaterialet. Skifer utgjorde 25,3% mens kvartsitt sto for 16,7% av steinråstoffet. Det ble funnet et avslag av flint (0,29%) og to avslag av ubestemt råstoff.

Gjenstandsmaterialet var heller sparsomt og besto av de overnevnte råstoffemnene/blokkene og spissfragmentet, alle tre i skifer.

Resultater

Nordre del av sjakta var funntom. Funnene så ut til å være konsentrert i midtre og sørlige del av sjakta.

Det var ingen diagnostiske artefakter i sjakta. Ut fra råstoffensammensetning, topografisk beliggenhet, høyde over havet og nærhet til Kilden er det trolig at materialet fra sjakta kan dateres til tidlig metalltid.

På grunnlag av prøverutene kan vi fastslå at det også i dette området av Normannsvika/Kilden er spor etter menneskelig aktivitet. Sporene er imidlertid få og fragmenterte og den aktivitet som har vært her kan knyttes til mulig redskapsproduksjon og til ildstedsaktiviteter. Nordre del av sjakta var så å si funntom, mens funnene i søndre og midtre del av sjakta må sannsynligvis sees på som spor etter aktiviteter knyttet til Kilden. Da Kilden var i bruk har sannsynlig fjæresona gått der sjakta ble åpnet slik at de aktivitetsspor man finner i sjakta er spor etter "Kildenbefolkningens" bruk av fjærområdet.

Andre undersøkelser i Normannsvika

I begynnelsen av feltsesongen 2002 ble det foretatt mindre undersøkelser i Normannsvika der det fremdeles var mulig. Undersøkelsene pågikk fram til begynnelsen av juli da all løsmasse i Normannsvika var fjernet av anleggsmaskinene. Ved siden av fortsatte undersøkelser av tuft 9 ble det tatt en rekke prøveruter i området bak brakkeriggen, sørøst og nordøst for det store utgravningsfeltet. Alle prøverutene lå mellom 11 og

20moh. De fleste var negative. Så å si alle viste imidlertid den før omtalte avsviingshorisonten i torvlaget som så ut til å dekke hele Normannsvika. I prøverutene som lå ca 50m sørøst for det store utgravningsfeltet og 11-12moh ble det funnet en del avslag av skifer samt en del antatte emner. Det ble også funnet en stor skiferplate i en av prøverutene. På grunn av anleggsvirksomheten var det ikke mulig å få undersøkt dette området nærmere.

Fig. 1.125 Normannsvika. Til venstre for brakkeriggen sees prøvestikk tatt tidlig i feltsesongen 2002.
Foto: Melkøya-prosjektet © Tromsø Museum Universitetsmuseet

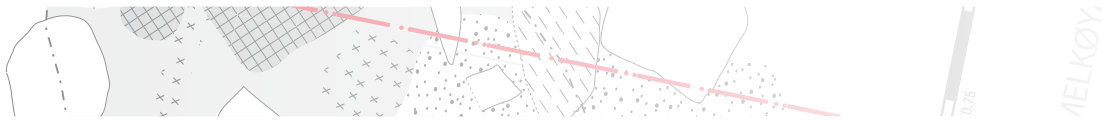
Normannsvika ligger sør på øya der den historisk kjente bebyggelsen på Melkøya befant seg. Strandvollen kulturminnene lå i var lagt opp som en følge av tapestransgresjonen og utgjorde en stor halvmåneformet skråning. Nærheten til moderne bebyggelse hadde ført til at lokaliteten var noe forstyrret av blant annet grøftegraving. I tillegg lå den tyske garnisonen som ble etablert på Melkøya i løpet av andre verdenskrig i nordøst-enden av lokaliteten. Kjerreveien fra garnisonen og opp til festningsanleggene på toppen av øya skar gjennom tapesvollen rett nord for tuft 1. Området der den tyske garnisonen var forlagt var så omrotet og ødelagt av hustuffer, grunnmurer og nedgravninger at eventuelle spor etter forhistorisk bosetning i dette området ikke lot seg gjenfinne.

I Normannsvika ble det til sammen åpnet 3590 m². Mesteparten av dette skjedde maskinelt. Kulturminnene fordelte seg i tre horisontale "belter" eller nivåer fra toppen av vollen og ned mot en myr som tidligere har vært dekket av sjø. Det ble til sammen funnet og undersøkt 20 strukturer fra steinalder og tidlig metalltid. Av disse var 13 tufter, de andre strukturene var røyser og anleggsområder i tilknytning til tuftene.

Hovedtyngden av kulturminner i Normannsvika kan dateres til yngre steinalder og alle tuftene er

hjemmehørende i ulike faser av denne perioden. I løpet av undersøkelsen av tuftene i nivå 1 langs toppen av tapesvollen ble det påtruffet en overleiret eller transgredert gammel markoverflate. I tilknytning til denne ble det også funnet artefaktmateriale tilhørende siste fase av eldre steinalder. Dette sammen med den naturlige lagfølgen og radiokarbondateringer av markoverflaten viste at området hadde vært i bruk også i eldre steinalder.

De fleste tuftene og aktivitetsområdene lå på nivå 1 langs toppen av tapesvollen. To av aktivitetsområdene som befant seg noe lavere i terrenget, på nivå 2, hørte også kronologisk hjemme her. Artefaktmengden er også størst langs toppen av vollen. Antallet tufter sammen med mengden funn antyder at bruken av Normannsvika har vært størst i begynnelsen av yngre steinalder. Etter hvert som landhevingen tiltok ble bebyggelsen ble lagt lavere i terrenget for å opprettholde kort avstand til fjæresonen. Nedgangen i antall hustuffer og i mengden artefaktmateriale antyder at område etter hvert ble mindre brukt enn tidligere. I løpet av tidlig metalltid førte landhevingen til at det grunne bassenget utenfor lokaliteten ble til et myrområde. Da dette skjedde ser det ut til at lokaliteten har gått ut av bruk.

Oppsummering nivå 1

Undersøkelsene langs toppen av tapesvollen viser at det her har vært to bosetningsfaser. En fase ligger før tapes, i slutten av eldre steinalder. Denne fasen er belagt gjennom en gammel markoverflate som var overleiret av marine sedimenter. Markoverflaten er datert til 6000-5000 f.Kr gjennom trekulldateringer. Gjenstandsinventaret fra denne overflaten er dominert av hardt, finkornet og smått materiale, hovedsakelig avslag i mørk chert og skiller seg fra det øvrige yngre steinaldersinventaret som er forbundet med tuftene. Det er ikke bevart strukturer i form av ildsteder eller tufter fra denne fasen. Laget har sannsynligvis blitt forstyrret gjennom både seinere aktiviteter og av bølgeaktivitet i forbindelse med tapestransgresjonen, noe som i enkelte områder har ført til en viss sammenblanding med kulturlaget avsatt i tidlig yngre steinalder.

Den andre fasen er etter tapes, det vil si yngre steinalder. Denne fasen er representert med tuftene 1, 2, 3, 11 og 8 og de tilhørende strukturene som er gravd ned langs toppen av strandvollen. Trekulldateringer og gjenstandsinventaret viser at tuftene og området var i bruk gjennom en periode fra ca 4500 f.Kr. til 3800 f.Kr. Likheten mellom tuftene i form og konstruksjon kan muligens også være en indikator på at de har vært samtidige i tid. Alle tuftene er gravd ned i rullsteinstranda men nedgravningene er ikke særlig dype og veggvollene i tuftene er relativt lave. Tuft 3 skiller seg noe fra de andre tuftene gjennom at det ikke er noe klart ildsted i tufta og at det var lite trekull i denne tufta. I de andre tuftene var det klare ildsteder og relativt mye trekull. I tilknytning til veggvollene ble det funnet en rekke stolpehull og brorparten av disse kan vanskelig tolkes som annet enn spor etter stolper som har inngått i hus/boligkonstruksjonen. Dersom dette stemmer vil det medføre at de fleste tuftene har hatt et større indre areal enn det gulvflaten viser. Deler av veggvollene må da ha inngått som del av den innvendige strukturen i huset. Særlig i tuft 1 er dette tydelig.

Utenfor tuftene ble det funnet spor etter ulike anlegg. Det er også arkeologisk gjenstandsmateriale i områdene mellom og rundt tuftene som sammen med den skjørbrente steinen viser at det må ha foregått en rekke ulike aktiviteter på plassen.

Oppsummering nivå 2

Tuftene i nivå 2 skiller seg noe fra de høyereliggende tuftene gjennom å være mer nedgravd i bakken. Dette skyldes først og fremst at de ligger skrått terreng slik at de er gravd inn i vollen. Dette betyr også at det er lagt noe mer arbeid i å etablere disse tuftene i og med at man har gravd vekk et større volum strandgrus for å lage et flatt gulv. Tuftene 14 og 15 skiller seg noe fra tuftene 4 og 6 i og med at de er lagt i et område med grov strandgrus. Om dette avspeiler en bruksforskjell er vanskelig å si. Ut fra radiokarbondateringene ser det ut til at tuft 14 og 15 er de eldste tuftene i nivå 2 og de ser ut til å ha vært i bruk

i perioden 3800-3500 f.Kr. Tuft 6 ser ut til å ha vært i bruk i perioden 3400-2900 f.Kr mens tuft 4 er datert til 3500-3400 f.Kr. Bosetninga langs nivå 2 hører altså hjemme i periode 2 av yngre steinalder. Aktivitetsområdene A1 som ligger ved tuft 6 og A5 som ligger ved tuft 4 ser ut til å være noe eldre enn tuftene på samme nivå. Datert trekull fra A1 viser at det har vært aktivitet her i perioden 4300-4000 f.Kr og ut fra dette er det naturlig å se dette området i sammenheng med tuftene langs toppen av vollen som jo er i bruk i samme periode. A5 er noe yngre, trekulldateringer viser en bruksfase i tida 3800-3600 f.Kr. Også dette området må sannsynligvis knyttes til de høyereliggende tuftene og representerer aktiviteter som har foregått helt nede i fjæresonen. Gjennomgående ble det gjort færre funn i disse tuftene enn i de langs toppen av vollen.

Oppsummering nivå 3

Kulturminnene langs det lavestliggende nivået i Normansvika antyder at dette området ikke har vært særlig intensivt brukt. Det ble gjort relativt få funn og det var få strukturer utenfor tuftene. I tillegg var en av tuftene svært utydelig og det kan som sagt diskuteres om tuft 10 virkelig er en tuft eller et aktivitetsområde. Det ble ikke funnet organisk daterbart materiale som kunne knyttes til tuft 10. Tuft 7 skilte seg ut fra alle de øvrige tuftene i Normansvika både gjennom å være den største tufta, men også ved at veggvollene så ut til å være oppmurt av store rullesteiner. Trekulldatering fra ildstedet i tufta viser at den har vært i bruk om lag 2600 f.Kr. Tuft 9 ser på grunnlag av datert trekull fra ildstedet til å ha vært i bruk i perioden 2040-1740 f.Kr og er altså noe yngre enn tuft 7.

En funksjonell forklaring på den antatte sporadiske bruken kan være at landhevinga førte til at sjøen nå sto så lavt at deler av det som tidligere var sjø, og som under utgravning var myr, nå lå i fjæresona slik at det delvis var tørt og/eller svært grunt, noe som gjorde stranda til en dårlig landingsplass med båt. Det ser ut til at boplassen i Normansvika etter hvert blir oppgitt til fordel for Kilden og nederste delen av nedre Sundfjæra.

